

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย รำไพพรรณี

Journal of Rambhai Barni Graduate School

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562) ★ Volume 2 No. 1 (January - June 2019)

เสริมสร้างพลังปัญญา เพื่อความก้าวหน้าของท้องถิ่นและสังคม

ISSN 2651-0618

ศุภฤกษ์มิ่งมงคล
เฉลิมพระชนม์พรรษาชัย
เสด็จขึ้นครองราชย์
สร้างไทยให้เรืองรอง
สืบสานพระปณิธาน
ต่อ ยอดและรักษา

๒๘ กรกฎาคม
เหล่าราษฎรทั้งชาติไทย
ขอพระองค์ทรงพระยศ
เป็นมิ่งขวัญราษฎร

วาระอันชนชาวไทย
ภูมิใจในไททอง
ธ ประกาศการปกครอง
ตามทำนองพระชนกา
จับเคสไฉนงานที่ทรงมา
เพื่ออาณาประชไทย
มิ่งมหามงคลชัย
หลอมดวงใจถวายพระพร
เกียรติปรากฏเจิดจ้า
สถาวรนิรันดรกาล

นายอนุพงษ์ ภูอนรา : ประพันธ์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

Journal of Rambhai Barni Graduate School

ISSN 2651-0618

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2562)

ชื่อ	วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี																															
เจ้าของ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 41 หมู่ที่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000																															
ที่ปรึกษา	1. อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 2. รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี 3. ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย	1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นักรบ เกียรติอ่ำ 2. อาจารย์ ดร.อุทิศ ดิษฐปรานีต																															
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรถศรีวร ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
กองบรรณาธิการ	<table><tr><td>1. รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ</td><td>มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์</td></tr><tr><td>2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง</td><td>มหาวิทยาลัยบูรพา</td></tr><tr><td>3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิตติฐานันต์</td><td>มหาวิทยาลัยบูรพา</td></tr><tr><td>4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณยศ คุณกิจโกศล</td><td>มหาวิทยาลัยบูรพา</td></tr><tr><td>5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตน์จรรย์ อาจไธสง</td><td>มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก</td></tr><tr><td>6. อาจารย์ ดร.ธัญญา จันทร์ตรง</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์</td></tr><tr><td>7. อาจารย์ ดร.วาสนา นามพงศ์</td><td>มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ</td></tr><tr><td>8. อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>9. อาจารย์ ดร.พรโชค พิษณุ อุ่มบุญรอด</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>10. อาจารย์ ดร.วิเศษศักดิ์ เนืองนอง</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>11. อาจารย์วินิชา วงศ์ชัย</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>12. อาจารย์วุกุล จุลจาจันทร์</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>13. อาจารย์วิไลวรรณ เขตมรรคา</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>14. อาจารย์พรทิวา อาชีวะ</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr><tr><td>15. นายอนุพงษ์ กลนรา</td><td>มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี</td></tr></table>		1. รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา	3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิตติฐานันต์	มหาวิทยาลัยบูรพา	4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณยศ คุณกิจโกศล	มหาวิทยาลัยบูรพา	5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตน์จรรย์ อาจไธสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	6. อาจารย์ ดร.ธัญญา จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์	7. อาจารย์ ดร.วาสนา นามพงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	8. อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	9. อาจารย์ ดร.พรโชค พิษณุ อุ่มบุญรอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	10. อาจารย์ ดร.วิเศษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	11. อาจารย์วินิชา วงศ์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	12. อาจารย์วุกุล จุลจาจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	13. อาจารย์วิไลวรรณ เขตมรรคา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	14. อาจารย์พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	15. นายอนุพงษ์ กลนรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
1. รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงศ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์																															
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย แจ่มกระจ่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา																															
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฟ้า กิตติฐานันต์	มหาวิทยาลัยบูรพา																															
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณยศ คุณกิจโกศล	มหาวิทยาลัยบูรพา																															
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เจตน์จรรย์ อาจไธสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก																															
6. อาจารย์ ดร.ธัญญา จันทร์ตรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์																															
7. อาจารย์ ดร.วาสนา นามพงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ																															
8. อาจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
9. อาจารย์ ดร.พรโชค พิษณุ อุ่มบุญรอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
10. อาจารย์ ดร.วิเศษศักดิ์ เนืองนอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
11. อาจารย์วินิชา วงศ์ชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
12. อาจารย์วุกุล จุลจาจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
13. อาจารย์วิไลวรรณ เขตมรรคา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
14. อาจารย์พรทิวา อาชีวะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															
15. นายอนุพงษ์ กลนรา	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี																															

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินบทความประจำวารสาร (Peer review)

ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก	1. ศาสตราจารย์ ดร.สิทธิกร พงศ์พานิช	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2. ศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรสุมน พลภูมิบุญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
	3. รองศาสตราจารย์ ดร.สราวุธ อนันตชาติ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	4. รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิโรโสภณ	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
	5. รองศาสตราจารย์ ดร.กมลรัฐ อินทรทัศน์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

◆บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี◆

Graduate School of Rambhai Barni Rajabhat University

6. รองศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บุรณเดชาชัย มหาวิทยาลัยบูรพา
7. รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ แจ่มกระจ่าง มหาวิทยาลัยบูรพา
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรณัฐ เจริญกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
9. รองศาสตราจารย์ปรีชา พันธุ์แน่น มหาวิทยาลัยเกริก
10. รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ สามัคคีธรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ชมแสง มหาวิทยาลัยบูรพา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว มหาวิทยาลัยบูรพา
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงศ์ ณ จัมปาศักดิ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพรณ ธิญญา มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล มงคลธนะวัฒน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ตะวันออก
16. พลเอก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจ กสิวุฒิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย
17. อาจารย์ ดร.ศรัญญา ประสพชิงชนะ มหาวิทยาลัยบูรพา
18. อาจารย์ ดร.วัชรพงษ์ ขาวดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร
19. อาจารย์ ดร.ธัชชัย พุ่มพวง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
20. อาจารย์ ดร.สุวิทย์ โสภภาพ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
21. อาจารย์ ดร.กษนิภา รักขาววงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท น้ำใส จำกัด
22. อาจารย์ ดร.เดชกุล มัทวานุกูล มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
23. ดร.โกวิท สรวงท่าไม้ ศึกษาพิเศษศึกษา
(ข้าราชการบำนาญ)

**ผู้ทรงคุณวุฒิ
ภายใน**

1. รองศาสตราจารย์สุรีย์พร พานิชอัตรา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อจฉรา บุญโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
6. อาจารย์ ดร.วิวัฒน์ เพชรศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
7. อาจารย์ ดร.ธีรภัทร วรบำรุงกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
8. อาจารย์ ดร.อนุรักษ์ รอดบำรุง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
9. อาจารย์ ดร.เบญจมาศ เนติวรรักษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
10. อาจารย์ ดร.อดิสร กุลวิฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**จัดทำต้นฉบับ พิสูจน์อักษร
และออกแบบศิลป์** นายอนุพงษ์ กุลนรา

กำหนดการตีพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และ กรกฎาคม – ธันวาคม)

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2562

พิมพ์ที่ ชาญชัยโอดีดิจิตอล ตราด
เลขที่ 9/1 ถนนท่าเรือจ้าง ตำบลบางพระ
อำเภอเมือง จังหวัดตราด 23000 โทรศัพท์ 039 - 523383

สารจากอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ด้วยความตระหนักในคุณค่าของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการในทุกด้าน เพื่อการยกระดับคุณภาพของท้องถิ่นและสังคม ด้วยการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในทุกระดับ ให้มีสมรรถนะที่เหมาะสม และมีศักยภาพ สามารถชั้นนำและสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นสู่ความเป็นสากลที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน รวมทั้งการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมคุณภาพ การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้วยการใช้และบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นแบบบูรณาการ อันเป็นเป้าหมายสำคัญสู่การเป็นศูนย์กลางทางปัญญาระดับสูงของสังคม

การเผยแพร่องค์ความรู้สู่ท้องถิ่นและสังคม เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างพลังปัญญาให้กับท้องถิ่นและสังคม เพื่อนำไปสู่การสร้าง ความเข้มแข็งและความเจริญของภูมิภาคโดยรวม การจัดทำวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี จึงเป็นช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งในการนำองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ เผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบของบทความวิจัย และบทความวิชาการ ซึ่งประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกสาขาอาชีพ สามารถเข้าถึงความรู้ อันหลากหลายได้อย่างไร้ขีดจำกัด โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างพลังปัญญาและขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมประเทศไทย เพื่อนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

(รองศาสตราจารย์พอพันธ์ สุทธิวัฒน์)

รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

UNUSANNAKAR

วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้ดำเนินงานจัดทำวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี มาเป็นระยะเวลากว่า 1 ปี ซึ่งมีวารสารออกเผยแพร่มารแล้ว 2 ฉบับ โดยวารสารฉบับนี้เป็นวารสารฉบับที่ 3 ซึ่งยังคงมีบทความวิชาการ และบทความวิจัย ที่เป็นผลงานการศึกษาค้นคว้าจากคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย ครูผู้สอน และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ส่งผลงานเข้ารับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่งในวารสารฉบับดังกล่าว โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์จากสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำทั่วประเทศเป็นผู้ตรวจประเมินบทความ

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้การสนับสนุนและเสนอแนะให้การจัดทำวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณีมีคุณภาพ และขอขอบพระคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ได้ส่งผลงานเข้ารับการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่งในวารสารฉบับนี้

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี จะเป็นศูนย์รวมแห่งสรรพวิทยาที่สร้างความเข้มแข็งทางปัญญา รวมทั้งสร้างคุณประโยชน์สำหรับการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นและสังคมประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรือง และจะยังคงมุ่งมั่นพัฒนาวารสารให้เป็นวารสารวิชาการคุณภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย เพื่อเป็นคลังความรู้คุณภาพเคียงคู่ท้องถิ่นและสังคมประเทศชาติตลอดไป สมกับวิสัยทัศน์ของวารสารที่ว่า “เสริมสร้างพลังปัญญา เพื่อความก้าวหน้าของท้องถิ่นและสังคม”

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาคนิมิตร อรรคศรีวร)

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

ลักษณะของครูที่ดี ยุค 4.0.....	1
ธีรภัทร วรบำรุงกุล	
จากค่านิยมสู่วิถีวิทยาจุดยืนแนวสตรีนิยม.....	17
ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์	
กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษา ในนวนิยาย อิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ.....	29
ภัทราภรณ์ เกิดศักดิ์ และ จุฑามาศ ศรีระชา	
ความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์การของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ที่ดับเบิลยูเอเอ็นจีเนียร์ จำกัด.....	41
ภีม พรประเสริฐ, ยุทธณรงค์ จงจันทร์ และ อมรรัตน์ พรประเสริฐ	
ความทันสมัยของกล้องถ่ายภาพและภาพถ่ายประเทศอินโดนีเซีย ในยุคอาณานิคม.....	53
วิภาภรณ์ ห้วยเวชศาสตร์	

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0

The Characteristics of Good Teachers in the Age of 4.0

1

วันที่รับบทความ : 30 พฤษภาคม 2562
Received: May 30, 2019

วันที่แก้ไขบทความ : 15 มิถุนายน 2562
Revised: Jun 15, 2019

วันที่ตอบรับบทความ : 28 มิถุนายน 2562
Accepted: Jun 28, 2019

ธีรวัชร วรบำรุงกุล¹

บทคัดย่อ

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 เชิงคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนได้ สรุปลจากการวิเคราะห์จาก 3 แหล่งสำคัญ คือ ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช และพระบรมวงศานุวงศ์ และจากผลการวิจัยที่ครูนำมาปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบท จึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของครูแต่ละคนสามารถสร้างให้เกิดเป็นรูปธรรมได้

คำสำคัญ : ลักษณะของครูที่ดี, ยุค 4.0

Abstract

The characteristic of a good teacher in the age of 4.0 about virtues and ethics that can be a good example to the learner, concluded by the analysis of the three main sources is the characteristic of the good teacher in the age of 4.0 from Buddhism principles, from the King's Rama IX words and royalty, and from the results of the research. The teacher has adapted to the context, it is a unique characteristic of each teacher to make a concrete.

Keywords : Characteristics of good teachers, 4.0 Era

---

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
Corresponding author, E-mail: theerawara@gmail.com

บทนำ

การศึกษายุค 4.0 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นตัวกลางในการกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ครูเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ไปถึงเป้าหมายดังกล่าวได้ การเป็นครูจึงต้องเป็นทั้งกายและใจ ต้องเป็นด้วยจิตวิญญาณ ต้องเป็นด้วยจิตสำนึกอันเกิดขึ้นและสั่งสมมาเพื่อชีวิตความเป็นครูอย่างแท้จริง เพราะการประกอบวิชาชีพครูมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับว่า ให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (ธีรภัทร วรบำรุงกุล, 2560 ก, น. 29) ครูเป็นผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคม เพราะเป้าหมายหลักในการพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) เป็นการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมไทย 4.0 คือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony) ในที่สุด (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560, น. 21) ครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมไทย 4.0 เพราะกระบวนการพัฒนาผู้เรียนที่ครูได้ดำเนินการจะมีผลต่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560, 2560, น. 14)

ทั้งนี้ ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542, น. 3; อ้างถึงใน ธีรภัทร วรบำรุงกุล, 2560 ก, น. 88) การที่

จะเกิดกระบวนการพัฒนาคนไทยภายใต้กรอบการพัฒนาข้างต้นได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผลชัดเจน ครูมีบทบาทสำคัญเพราะเป็นฟันเฟืองหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมไทย 4.0 ลักษณะของครูที่ดีที่ควรนำมาปรับประยุกต์ใช้จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคุณภาพประชากรในสังคม คือ ตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นที่รวมของคนเก่ง คนดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต และการขึ้นาสังคมไปในทางที่เหมาะสม

กรอบในการนำเสนอลักษณะของครูที่ดียุค 4.0

ลักษณะ หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว (ราชบัณฑิตสถาน, 2556, น. 1048) ของครูแต่ละคน ส่วนคำว่า “ครู” มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” และภาษาบาลี “ครุ, คุรุ” และครู คือ บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อความเจริญงอกงามด้านวิชาความรู้ ความสามารถ สติปัญญา ทักษะทางสังคม การคิด การพัฒนาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละระดับชั้น รวมถึงให้มีการปฏิบัติและฝึกแนวทางในการทำงาน โดยใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ บนพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และเป้าหมายของผู้เรียนแต่ละคน หรือระบบการจัดการศึกษาแบบต่าง ๆ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีองค์ประกอบหรือมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ มาตรฐานการประกอบวิชาชีพ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพครู เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์คุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพครู และต้องมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ธีรวัชร วรบำรุงกุล, 2560 ข, น. 2) ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จึงเป็นลักษณะเฉพาะตัวของครูแต่ละคน ในบทความนี้จะนำเสนอลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียนได้ในหัวข้อเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชและพระบรมวงศานุวงศ์ และจากผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ทั้งนี้เพราะพระพุทธศาสนากับชนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความเป็นมาของชนชาติไทยมีความเกี่ยวเนื่องกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ นับตั้งแต่สมัยที่ชนชาติไทยมีประวัติศาสตร์อันชัดเจน ประชาชนชาวไทยก็ได้นับถือพระพุทธศาสนาต่อเนื่องตลอดมาจนกล่าวได้ว่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยเป็นประวัติศาสตร์ของชนชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุก ๆ ด้าน รวมถึงการจัดการ

เรียนการสอนหรือการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ดังนี้

คุณธรรม 7 ประการ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558, น. 204) ได้อธิบายลักษณะของครูที่ดีไว้ในหลักธรรมหัวข้อ “กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ” (Qualities of a good friend) ว่าเป็นองค์คุณของกัลยาณมิตร เป็นคุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือ ท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “คุณธรรม 7 ประการ” ประกอบด้วย

1. ปิโย เป็นคุณธรรมประการแรกของครู หมายถึง น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม (Lovable; Endearing) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการแรกนี้ อย่างน้อยต้องมีธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ มีธรรมประจำใจอันประเสริฐ มีหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ หรือธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อศิษย์โดยชอบที่เรียกว่า พรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ

1.1 เมตตา คือ ความรัก ปรารถนาดีอยากให้ลูกศิษย์มีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่ลูกศิษย์อย่างทั่วหน้า (Loving-kindness; Friendliness; Goodwill)

1.2 กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของลูกศิษย์ (Compassion)

1.3 มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อลูกศิษย์อยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อลูกศิษย์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อลูกศิษย์ได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป (Sympathetic Joy; Altruistic Joy)

1.4 อุเบกขา คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะทำให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นผลจากการกระทำของลูกศิษย์อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ลูกศิษย์ได้กระทำแล้ว พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะลูกศิษย์รับผิดชอบตนเองได้แล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลสมกับความรับผิดชอบของตน (Equanimity; Neutrality; Poise)

จะเห็นได้ว่า ครูผู้มีความน่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถามเมื่อประพฤติปฏิบัติตามหลักของพรหมวิหารธรรมข้างต้นยิ่งจะส่งให้เป็นผู้น่ารัก น่าเคารพ น่าศรัทธาของศิษย์มากยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นผู้ไม่มีอคติมาเจือปนในการอบรมสั่งสอนศิษย์ด้วย

2. ครู เป็นคุณธรรมประการที่สองของครู หมายถึง น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควร แก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกรับรองใจ เป็นที่พึ่งได้ และปลอดภัย (Esteemable; Respectable; Venerable) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สองนี้ต้องตั้งอยู่ในพละ 5 ประการ (สันติ บุญภิรมย์, 2557, น. 52) ดังนี้

2.1 ศรัทธาพละ (Power of Confidence) หมายถึง ความเชื่อในทางที่ดี

2.2 วิริยพละ (Power of Energy or Diligence) หมายถึง ความเพียรในทางที่ดี

2.3 สติพละ (Power of Mindfulness) หมายถึง ความระลึกได้

2.4 สมาธิพละ (Power of Concentration) หมายถึง ความแน่วแน่ จิตใจมั่นคง ไม่ตกไปในทางอำนาจของฝ่ายต่ำ ไม่ให้จิตใจฟุ้งซ่าน คำที่อธิบายคำว่าสมาธิได้ดี คือ “ใจลอย” เพราะควบคุมจิตใจไม่ได้

2.5 ปัญญาพละ (Power of Wisdom) หมายถึง ความรู้ ความรอบรู้

จึงกล่าวได้ว่า พละ 5 ดังกล่าว เป็นพลังทำให้เกิดความมั่นคง เพื่อให้ครูได้รับความศรัทธา ได้รับความเพียรพยายามหรือเกียจคร้าน มีความประมาท เกิดความฟุ้งซ่าน และเกิดความหลงตามลำดับ

3. ภาวนีโย เป็นคุณธรรมประการที่สามของครู หมายถึง นำเจริญใจ หรือนำยกย่องในฐานะทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาที่แท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอ๋ยอ้างด้วยความซาบซึ้งและภูมิใจ (Adorable; Cultured; Emulable) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สามนี้ต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ได้อย่างสมบูรณ์แบบ เริ่มตั้งแต่พฤติกรรม ความประพฤติ การปฏิบัติตัว การวางตัว การแต่งกายที่เรียบร้อย กริยาท่าทางสง่าผ่าเผย วาจาอ่อนหวานไม่มีโทษ มีความรู้ในศาสตร์เฉพาะของตนอย่างแท้จริง

4. วัตตา จ เป็นคุณธรรมประการที่สี่ของครู หมายถึง รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี (Being a Counsellor) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สี่นี้เรียกได้ว่า เป็นผู้ใช้ศิลปวิธีการสอนได้เป็นอย่างดี 4 ประการ คือ ให้ศิษย์เข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นคุณค่า มีกำลังใจ และเข้มแข็งร่าเริง หรือเรียกให้สัมผัสกันคือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้า ร่าเริง (ทวีป อภิสิทธิ์, 2556, น. 9-10) ดังนี้

4.1 แจ่มแจ้ง “สันทสสนา” คือ ชี้แจงให้เห็นได้ชัดเจน

4.2 จูงใจ “สมาทปนา” คือ ชวนใจให้ยอมรับเอาไปปฏิบัติ

4.3 แก่ล้า “สมุตเตชนา” คือ ระวังใจให้อาจหาญแก่ล้า

4.4 ร่าเริง “สัมปหังสนา” คือ ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเริง

ทั้งนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558, น. 204) ได้อธิบาย วัตตา อันเป็นคุณธรรมประการที่สี่ของครูไว้ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมเพิ่มเติมว่า อรรถกถาชี้ว่า ข้อ 1 ปลดเปลื้องความเขลาหรือความมืดมัว ข้อ 2 ปลดเปลื้องความประมาท ข้อ 3 ปลดเปลื้องความอิดคร้าน ข้อ 4 สัมฤทธิ์การปฏิบัติ

ดังนั้น ครูผู้มีลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 เมื่อประกอบด้วยคุณธรรมประการที่สี่นี้ ย่อมจะสามารถอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เข้าใจแจ่มแจ้งในเนื้อหาที่สอนได้ เห็นคุณค่าของความรู้ที่ได้รับไปได้ มีกำลังใจในการจะนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งเพื่อตนเองและส่วนรวมได้ และเข้มแข็งร่าเริงเพราะเห็นคุณค่าจากประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำความรู้ นั้น ๆ ไปใช้อย่างถูกต้อง หรือเรียกให้สัมผัสกันคือ “ชี้ให้ชัด ชวนให้ปฏิบัติ ระวังให้ล้า ปลุกให้ร่าเริง หรือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้า ร่าเริง” ได้

5. วจนักขโม เป็นคุณธรรมประการที่ห้าของครู หมายถึง อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา ซักถาม คำเสนอ และวิพากษ์วิจารณ์ อดทนฟังได้ไม่เบื่อไม่ฉุนเฉียว (Being a Patient Listener) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่ห้านี้ต้องเป็น 5 ดี ให้กับลูกศิษย์ได้สัมผัสคือ

- 5.1 เป็นคนดีให้ลูกศิษย์ได้คบ
- 5.2 ให้ลูกศิษย์เรียนรู้แต่เรื่องดี ๆ
- 5.3 ให้ลูกศิษย์คิดอย่างคนดี
- 5.4 ให้ลูกศิษย์อยู่ในสถานที่ดี ๆ
- 5.5 ให้ลูกศิษย์เป็นคนดี

ครูผู้มึลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จึงควรสร้างหลัก 5 ดี ดังกล่าวให้ศิษย์ได้สัมผัส และเรียนรู้อย่างครบวงจร เพื่อให้ศิษย์เป็นคนดีอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการเรียนรู้ เพราะเมื่อเป็นคนดีแล้วสิ่งดี ๆ ย่อมตามมา

6. คัมภีร์ยูก กถา กัตตา เป็นคุณธรรมประการที่หกของครู หมายถึง แฉลงเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจและให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป (Able to deliver deep discourses or to treat profound subjects) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่หกนี้ ต้องมีความสามารถในการสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระได้อย่างล้าลึก ลึกซึ้ง รวมถึงครูต้องสามารถอธิบายเรื่องยาก ๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่ายต่อการเข้าใจของศิษย์ อย่างน้อยครู ต้องมีความสามารถตามลักษณะการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย (สันติ บุญภิรมย์, 2557, น. 54) ดังนี้

6.1 ให้ศิษย์เกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาสาระของแต่ละหัวข้อเรื่องที่ทำการสอน เสียก่อนแล้วจึงทำการสอนในรายละเอียดต่อไป โดยการชี้ให้เห็นถึงหัวข้อสำคัญ ๆ ที่เป็นโครงสร้างของรายวิชา หรือโครงสร้างของแต่ละหัวข้อในการสอนแต่ละครั้ง

6.2 แสดงเหตุผลให้ศิษย์รับรู้รับทราบในการเรียนรายวิชานั้น ๆ ว่าเป็นรายวิชาหลัก รายวิชาบังคับ รายวิชาสัมพันธ์ หรือรายวิชาเลือก พร้อมทั้งแสดงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องเรียนในแต่ละรายวิชา

6.3 สรุปเนื้อหาสาระให้ศิษย์ได้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ศิษย์สามารถสรุปเนื้อหาที่เรียนมาได้ โดยเฉพาะใจความสำคัญและการสรุปต้องนำไปสู่การปฏิบัติได้ คุณค่าของความรู้ถึงการปฏิบัติ ได้อย่างดีเลิศจึงก่อให้เกิดปัญญาได้

การอธิบายเรื่องยาก ๆ ให้กลายเป็นเรื่องง่าย ๆ ของครูผู้มึลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ก็เปรียบได้กับการหยายของทีคว่ำขึ้น หรือการเปิดไฟในเวลามืด เพื่อให้ศิษย์ได้รับความรู้ความเข้าใจ เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลอย่างเหมาะสม

7. โน จัฏฐาเน นิโยชเย เป็นคุณธรรมประการที่เจ็ดของครู หมายถึง ไม่ชักนำในอธรรม คือ ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (Never exhorting groundlessly; Not leading or Spurring on to a useless end) ครูผู้ประกอบด้วยคุณธรรมประการที่เจ็ดนี้ต้อง รู้จักและแนะนำศิษย์ไปในทางที่ถูกที่ควร วิธีการแนะนำศิษย์ไปในทางที่ถูกที่ควรมีอยู่ 3 ประการ (วิไล ตั้งจิตสมคิด, 2554, น. 158-159) คือ

7.1 นิคคหิธี หมายถึง การใช้วิธีการชักนำหลาย

7.2 ปัคคหิธี หมายถึง การใช้วิธีการยกย่องชมเชย

7.3 ภิฏฐานคตวิธี หมายถึง การใช้วิธีการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง

ครูผู้มียุทธวิธีของครูที่ดียุค 4.0 จึงควรพัฒนาทักษะในการแนะนำสั่งสอนศิษย์ เพื่อให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมกับศิษย์แต่ละคนได้วิธีการต่าง ๆ และวิธีการหลัก ๆ สามารถแนะนำศิษย์ได้ด้วยการชักนำหลาย การยกย่องชมเชย และการกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เป็นต้น

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสแต่ละองค์ มีความสำคัญต่อการพัฒนาลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 เป็นอย่างมากดังรายละเอียด (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2540, น. 1-20 และ น. 75-90) ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูอาวุโส เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2522 มีข้อความที่เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 มี 3 ประการ คือ

“ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ **ปัญญา** คือความรู้ที่ดีที่ประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง ที่แน่นแฟ้นกระฉ่างแจ้งในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนกิจที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่างได้ โดยถูกต้อง ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่งได้แก่ **ความดี** คือ ความสุจริต ความเมตตากรุณา เห็นใจ และปรารถนาดีต่อผู้อื่นโดยเสมอหน้า อีกอย่างหนึ่งได้แก่ **ความสามารถ** ที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล **ความเป็นครูมีอยู่แล้ว** ย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย.....ผู้ที่มี**ความเป็นครูสมบูรณ์ในตัว** นอกจากจะมีความดีด้วยตนเองแล้ว ยังจะช่วยให้ทุกคนที่มีโอกาสเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องบรรลุถึง**ความดีความเจริญไปด้วย**”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ผู้เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พุทธศักราช 2503 มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ว่า

“ผู้ที่เป็น**ครูอาจารย์**นั้น **ใช้ว่าจะมีแต่ความรู้**ในทางวิชาการและในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ ต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความ**สำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ด้วย**”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระราชดำรัสเนื่องในวันการศึกษาสัมพันธ์ ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พุทธศักราช 2512 มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ว่า

“ผู้ที่**เป็นครู**จะต้องนึกถึงความรับผิดชอบ เพราะว่าถ้า**เป็นครู**แล้ว ลูกศิษย์จะต้องนับถือ ได้ ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับที่**เป็นครู** ไม่ใช่วางตัวอย่างหนึ่งแล้วมาสอนอีกอย่างหนึ่ง”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาท แก่คณะครูโรงเรียนราษฎร์ทั่วราชอาณาจักร ณ ศาลาภาภิรมย์ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พุทธศักราช 2513 มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ว่า

“**ครู**จะต้องตั้งใจในความดีอยู่ตลอดเวลา แม้จะเหน็ดเหนื่อยเท่าไรก็ต้องอดทนเพื่อ พิสูจน์ว่า **ครู**นี้**เป็น**ที่เคารพสักการะได้ แต่ถ้า**ครู**ไม่ตั้งตัวในศีลธรรม ถ้า**ครู**ไม่ทำตัวเป็น ผู้ใหญ่ เด็กจะเคารพได้อย่างไร”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาท แก่คณะอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล ณ พระราชวังไกลกังวล หัวหิน เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พุทธศักราช 2513 มีข้อความตอนหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ว่า

“**ครู**นั้นจะต้องให้ความรู้แก่เด็ก ๆ ด้วยความเมตตา ด้วยความหวังดี คือ ด้วยความ เมตตาต่อผู้ที่**เป็น**ลูกศิษย์ และด้วยความหวังดีต่อส่วนรวม เพราะถ้าส่วนรวมประกอบด้วย บุคคลที่มีความรู้ดี ส่วนรวมก็ไปรอด”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระราชดำรัสแก่ ครูอาวุโส ในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท วันเสาร์ที่ 21 ตุลาคม พุทธศักราช 2521 มีข้อความ ตอนหนึ่งเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ว่า

“ถ้า**ครู**ไม่ห่วงประโยชน์ที่ควรจะห่วง หันไปห่วงอำนาจ ห่วงตำแหน่ง ห่วงสิทธิ์ และ ห่วงรายได้กันมากเข้า ๆ แล้วจะเอาจิตใจที่ไหนมาห่วงความรู้ ความดี ความเจริญของ เด็ก ความห่วงใยในสิ่งเหล่านี้ก็จะค่อย ๆ บั่นทอนทำลายความเป็น**ครู**ไปจนหมดสิ้น จะ ไม่มีอะไรดีเหลือไว้พอที่ตัวเองจะภาคภูมิใจหรือผูกใจใครไว้ได้ **ความเป็นครู**ก็จะไม่มีค่า เหลืออยู่ให้**เป็น**ที่เคารพบูชาอีกต่อไป”

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสแต่ละองค์ที่ยกมา จะเห็นได้ว่าลักษณะของครูที่ดี ยุค 4.0 ต้องมีองค์ประกอบหลายส่วน เช่น ปัญญา ความดี ความสามารถ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ ทางการสอน ความสามารถในการอบรมศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม ความสำนึกรับผิดชอบใน หน้าที่ ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการ**เป็นครู** ต้องตั้งอยู่ในความดี ต้องให้ความรู้แก่ศิษย์ด้วยความ เมตตา มีความหวังดีต่อส่วนรวม ไม่ห่วงประโยชน์ส่วนตน เช่น อำนาจ ตำแหน่ง สิทธิต่าง ๆ รายได้ เป็นต้น มีความหมั่นขยัน อุตสาหะพากเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น อดทน อดกลั้น สำรวมระวังความประพฤติ อยู่ในระเบียบวินัย มีแบบแผนชีวิตที่ดีงาม ซื่อสัตย์ จริงใจ วางใจ เป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความสามารถพิเศษ มีหน้าที่พิเศษ มีความศรัทธาใน**ความเป็นครู**อย่างแน่วแน่ เป็นต้น

จากข้อสรุปของพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสข้างต้นทำให้มองเห็นพระอัจฉริยภาพ ด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ทรงยึดหลักสำหรับ การศึกษาในสิ่งต่าง ๆ ใน 3 รูปแบบ (กองบรรณาธิการนิตยสารผาสุก, 2559, น. 9-10) ดังนี้

1. การศึกษาเชิงลึก

การศึกษาเชิงลึก คือ การศึกษา วิเคราะห์ เพื่อการเข้าถึงและเข้าใจในหลักการได้อย่างถ่องแท้จนเชี่ยวชาญแล้วจึงนำไปใช้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม เพื่อสร้างสรรค์คุณประโยชน์ต่าง ๆ หรือสามารถนำไปใช้แก้ไข ตอบโจทย์ ปัญหาที่พบเจออยู่ในบ้านเมืองนั้นได้อย่างถูกต้อง เข้าใจ และตรงจุด

2. การศึกษาแบบแนวกว้าง

การศึกษาแบบแนวกว้าง หมายความว่า นอกจากมีความรู้ในเรื่องวิชาการต่าง ๆ ในเชิงลึกแล้ว ยังต้องมีความรู้รอบตัว หรือเรียนรู้วิชาการอื่น ๆ ให้เข้าใจ มองเหตุและปัจจัยรอบ ๆ ด้านควบคู่กันไป เพื่อที่จะนำสิ่งที่ได้ศึกษามานั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเห็นผล เช่น

2.1 ด้านภูมิศาสตร์ คือ ให้ความเคารพภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่รอบ ๆ ตัว เพราะสิ่งแวดล้อมของแต่ละสถานที่แต่ละภูมิภาคต่างกัน ต้องลักษณะดิน น้ำ ลม ไฟ ทุก ๆ อย่าง มาวิเคราะห์ให้ละเอียดแล้วจึงค่อยนำไปศึกษาร่วมกับหลักวิชาการเพื่อให้เกิดการประยุกต์

2.2 ด้านสังคม พระองค์ท่านจะทรงเน้นเรื่อง “คน” ความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม หลักปฏิบัติ ค่านิยมของท้องถิ่นต่าง ๆ มาวิเคราะห์ เพื่อที่จะสร้างสรรค์หรือแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างตรงจุด ตรงกับความต้องการของผู้คนในพื้นที่จริง ๆ

ดังนั้น การศึกษาควรมีทั้งแนวลึกและแนวกว้างรวมเรียกว่า “องค์รวม” คือ จะต้องไม่ยึดหลักตำรา วิชาการ หรือเทคโนโลยีแต่เพียงอย่างเดียว เพราะอาจจะไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือวิถีชีวิตความเป็นอยู่แต่ละท้องถิ่น ดังนั้น รูปแบบในการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ของพระองค์ จึงเป็นการศึกษาในมิติที่ทั้งลึกและกว้าง ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การศึกษาในอีกมิติหนึ่งที่เรียกว่า “การศึกษาแบบยั่งยืน”

3. การศึกษาแบบยั่งยืน

การศึกษาแบบยั่งยืน คือ การศึกษาเพื่อถ่ายทอดทักษะ ความรู้ ที่พระองค์มีไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นนำผลึกความรู้จากสิ่งที่พระองค์ได้ทรงศึกษานั้น ไปสู่การปฏิบัติหรือวางแผนทางในการดำเนินชีวิตและนำคุณประโยชน์และความรู้ที่พระองค์ได้ทรงเพียรศึกษานั้น ไปต่อยอด ถ่ายทอด หรือแนะนำให้กับบุคคลต่าง ๆ อีกทอดหนึ่ง ทำให้องค์ความรู้ที่พระองค์ได้ทรงศึกษานั้นไม่หายไปไหน อีกทั้งยังทำให้ผู้คนบางกลุ่มใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่ออีกชั้นหนึ่ง และศึกษาต่อกันเป็นทอด ๆ จนเกิดเป็นรูปแบบการศึกษาแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ยกตัวอย่างเช่น “ทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นตัวอย่างในการศึกษาแบบยั่งยืนที่เห็นได้ชัดเจน เพราะเป็นทฤษฎีที่พระองค์ทรงคิดขึ้นโดยมีเจตนาที่จะทำให้ผู้คนในสังคมรู้จักใช้ชีวิตภายใต้การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคง ผล คือ ผู้คนนำไปต่อยอด ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีของพระองค์ท่าน เพื่อนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเองและสังคมอย่างเหมาะสม จนเป็นที่รู้จักและยอมรับกันในวงกว้าง

การศึกษาแบบยั่งยืนจึงเป็นเป้าหมายสุดท้ายในการจัดการศึกษาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการศึกษไทยควรนำไปปรับใช้และดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เพื่อการพัฒนาที่ครอบคลุมสมบูรณ์ สอดคล้อง และมีเสถียรภาพของประเทศไทยในที่สุด

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จากผลการวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุญภิรมย์ ได้เขียนอธิบายสรุปลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของรองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อัครบวร ไว้ ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งการศึกษาประเภทบุคคล และประเภทหน่วยงาน เป็นการศึกษาในลักษณะของงานต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ.2520 ถึงปี พ.ศ.2535 พบว่า ลักษณะของครูที่ดีในยุค 4.0 (สันติ บุญภิรมย์, 2557, น. 61-64) ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะส่วนตัวเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่ศรัทธาของศิษย์ 2) คุณลักษณะทางวิชาการและงานครูเกี่ยวกับความสามารถทางด้านความรู้และความสามารถในการสอนที่เป็นงานหลักของครู และ 3) คุณลักษณะทางด้านสังคมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่ครูมีส่วนเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะศิษย์ ครูต้องมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนกลุ่มอื่น ๆ มีส่วนช่วยให้ความสัมพันธ์ภาพหลักเป็นไปด้วยความราบรื่นด้วยดี จากการสรุปของรองศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุญภิรมย์ ดังกล่าวข้างต้น รองศาสตราจารย์ธีรศักดิ์ อัครบวร ได้เขียนเนื้อหาโดยละเอียดไว้ในหนังสือเรื่อง “ความเป็นครูไทย” โดยแบ่งลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ออกเป็น 3 ด้าน (ธีรศักดิ์ อัครบวร, 2545, น. 68-72) ดังนี้

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านส่วนตน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความประพฤติดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องประพฤติปฏิบัติตนเองดีทั้งระหว่างที่อยู่ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การประพฤติตนดีของครูเป็นแบบอย่างให้แก่ศิษย์ในการยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางต่อไปได้
2. มีความใฝ่รู้ดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องพยายามศึกษาหาความรู้โดยการประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา การศึกษาต่อ หรือการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งการศึกษาวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน และอื่น ๆ ให้ครูได้ขึ้นชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีความทันสมัยด้านความรู้ในทางวิชาการ
3. สุขภาพกายดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งนี้ เนื่องจากครูต้องปฏิบัติงานหนักและภาระหน้าที่ความรับผิดชอบมาก หากครูมีสุขภาพไม่ดีก็จะเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่ของครูได้
4. สุขภาพจิตดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีสุขภาพจิตดีในตัวเองที่เกี่ยวกับความอดทนต่อการรบกวนทางอารมณ์ ความอดกลั้นต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความไม่พร้อม ความรู้สึกผิดหวังไม่ได้สมดังใจที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคลของศิษย์ (Individual difference) ทั้งในด้านการเรียนการสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมอื่น ๆ นอกห้องเรียน หรือแม้กระทั่งการดำเนินชีวิตประจำวันของศิษย์ที่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของครู ดังนั้น สุขภาพจิตที่ดี จึงหมายถึง การควบคุมตนเองได้ดีในการครองตน ครองคน และครองงานของครูเอง
5. บุคลิกภาพดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 เป็นความน่าเลื่อมใสเชื่อถือในตัว ofบุคคลอันเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้พบเห็นบุคคลอีกคนหนึ่ง สำหรับครูกับบุคลิกภาพดีเป็นการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อศิษย์ได้พบกับครูก็เกิดความน่าเชื่อถือขึ้นกับครู มีความรู้สึกดี ๆ กับครู บุคลิกภาพดีของครูสามารถจูงใจให้ศิษย์มีความสนใจ ต้องการเรียนได้อีกทางหนึ่ง ดังนั้น บุคลิกภาพดีสามารถปรุงแต่งหรือเสริมเพิ่มเติมได้ เช่น การแต่งกายที่เหมาะสมตามโอกาส มารยาททางสังคม

การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทักษะทางการสอน และการยิ้มแย้ม แจ่มใส บ่งบอกถึงการมีอารมณ์ดี หากครูได้ปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาดีแล้วก็เป็นบ่งบอกได้ว่า ครูมีบุคลิกภาพดี

6. ความตรงต่อเวลา หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 มีการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ที่เป็นไปตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ ครูกับการตรงต่อเวลามีความสัมพันธ์กันอย่างสูง เนื่องด้วยการสอนของครูในชั้นเรียนได้กำหนดไว้ตามตารางเวลา หรือที่เรียกว่า ตารางสอน ครูต้องทำการสอนให้เต็มเวลา เมื่อครูเป็นผู้รักษาเวลาได้ดี ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ น่าเคารพ และเกิดความศรัทธาในตัวครูขึ้น

7. เจตคติที่ดีต่อศิษย์ หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความรู้สึกที่ดี ๆ กับศิษย์ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือทำให้ศิษย์ได้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างเต็มตามศักยภาพและอัตภาพในทุก ๆ ด้าน โดยครูต้องถือว่า ศิษย์คือตัวแทนของครูด้วย หรืออาจจะเปรียบเทียบได้ว่าศิษย์ คือกระจกเงาของครู ก็ว่าได้

8. ความสามารถในการพูด หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องสามารถพูดได้หลากหลายลักษณะ หลายรูปแบบ เช่น ครูมีความสามารถในการพูดเพื่อกระตุ้นเร้าให้ศิษย์เกิดความสนใจต่อบทเรียน ความสามารถในการอธิบายประกอบเนื้อหาสาระในบทเรียนก่อให้เกิดความเข้าใจโดยง่ายแก่ศิษย์ และในขณะเดียวกันครูต้องพูดจาชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงให้ถูกต้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพราะศิษย์จะได้นำเป็นตัวอย่างได้

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านส่วนตน อย่างน้อยต้องมีความประพฤติดี มีความใฝ่รู้ดี สุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี บุคลิกภาพดี ตรงต่อเวลา มีเจตคติที่ดีต่อศิษย์ และมีความสามารถในการพูด จึงจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ประสบความสำเร็จได้

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านวิชาการและงานครู ผลการวิจัยพบว่า

1. รอบรู้วิทยาการกว้างขวาง หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ นอกเหนือจากวิชาที่ตนเองทำการสอน เพราะวิชาการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติของศาสตร์อยู่ในตัวเอง จึงเรียกว่า มีความรอบรู้ทางด้านวิชาการ ในขณะเดียวกัน ครูควรนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในการแนะนำศิษย์ในด้านต่าง ๆ อย่างรอบด้านเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อศิษย์

2. มีความรู้ในวิชาที่สอนดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี โดยรู้กว้างควบคู่กับการมีประสบการณ์ด้านการสอนในรายวิชานั้น ๆ เป็นอย่างดี การแสดงให้เห็นว่าครูมีความรู้ในวิชาที่สอนดีนั้นต้องหมั่นศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและเมื่อมีโอกาสครูต้องแสดงออกให้เห็นชัดเจนว่า ตนเองมีความรู้ในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี

3. มีความรู้ในวิธีสอนดี หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความรู้ในเรื่องวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อศิษย์ เพราะในแต่ละเนื้อหาสาระของหัวข้อในบทเรียนครูต้องพิจารณาในการเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริม กระตุ้น และให้เกิดผลดีกับการเรียนรู้ของศิษย์อย่างมีคุณภาพ

4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องพยายามหาแนวทางใหม่ให้เกิดขึ้นกับงานของครู ทั้งในด้านการสอนใหม่ ๆ และการศึกษาหาความรู้ใหม่มาประกอบการสอนจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น จากรายงานการวิจัย วารสารวิชาการต่าง ๆ รวมถึงลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง อย่างน้อยต้องสามารถทำวิจัยในลักษณะ R to R (Routine to Research) คือ

นํานงานที่ทำอยู่เป็นประจำไปสู่งานวิจัยให้ได้ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก และจะส่งผลดีต่อความรู้ ความสามารถของศิษย์อย่างยั่งยืนและกว้างขวางขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

5. เจตคติดีต่อวิชาชีพ หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความรู้สึที่ดี มีความภาคภูมิใจต่อการประกอบวิชาชีพครู มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานตามบทบาท หน้าที่ในความรับผิดชอบ ในการสอน และงานบริหารที่ตนเองได้มีโอกาสเข้าไปช่วยเหลือให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อหน่วยงาน สามารถรับความรู้สึจากบุคคลรอบข้างได้ เช่น จากศิษย์ เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป อย่างมีสติ และต่อยอดในเชิงสร้างสรรค์

6. มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้เหมาะกับผู้เรียน หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความสามารถในการปรับเนื้อหาสาระให้ทันสมัย เนื่องด้วยวิชาการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ครูต้องนำความรู้ใหม่เข้ามาใช้สอนในบทเรียนนั้น ๆ หรืออาจจะมีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนอยู่เสมอ

7. มีความเข้าใจศิษย์ หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างของศิษย์แต่ละคนเป็นอย่างดี เนื่องด้วยศิษย์มีความแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะความเป็นอยู่ ความสนใจในการเรียน ความสามารถทางสมอง สติปัญญาที่ต่างกัน และสภาพปัญหาของแต่ละคนที่มียู่ เมื่อครูมีความเข้าใจศิษย์ดีแล้วจะสามารถหาวิธีการสอนที่เหมาะสม สามารถช่วยเหลือแนะนำในเรื่องต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมของศิษย์แต่ละคนได้เป็นอย่างดี เพื่อให้ศิษย์มีความเจริญก้าวหน้าตามความแตกต่างของศิษย์แต่ละคน

8. มีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการสอน หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีความสามารถในการจูงใจ เร้าความสนใจให้ศิษย์ได้สนใจในการสอน ตรงต่อเวลา การประยุกต์ใช้ความรู้สู่การปฏิบัติ มุ่งเน้นให้ศิษย์ได้รู้จักกับการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มีความรู้ สนุกกับการเรียน พร้อมทั้งมีการมอบหมายงานให้ศิษย์ได้ไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ศิษย์เป็นคนรักการเรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ในขณะเดียวกัน ศิษย์ต้องมีความสามารถในการเพิ่มศักยภาพด้านวิชาการให้กับตนเองเสมอเช่นกัน เช่น ศิษย์ได้ทดลองทำข้อสอบจากแหล่งต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนที่ให้ศิษย์มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การทำโครงการ การมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่ม รวมถึงกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านวิชาการและงานครู อย่างน้อยต้องประกอบด้วยรอบรู้วิทยาการกว้างขวาง มีความรู้ในวิชาที่สอนดี มีความรู้ในวิธีสอนดี มีความริเริ่มสร้างสรรค์ เจตคติดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการปรับบทเรียนให้เหมาะกับผู้เรียน มีความเข้าใจศิษย์ และมีความสามารถในการใช้กลยุทธ์ทางการสอน เป็นต้น

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า

1. สัมพันธภาพที่ดีกับศิษย์ หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันทางด้านการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีของสังคมและให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี

2. สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนครู หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนครูคนอื่น ๆ ในลักษณะของการทำงานเป็น (Teamwork) จัดสรรความรับผิดชอบงานในหน้าที่

ร่วมกันด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้งานสอนร่วมกันของโรงเรียนให้สำเร็จ บรรลุเป้าหมายได้ด้วยดีอย่างมีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดในวงกว้าง

3. สัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครอง หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ปกครองเพราะทั้งครูและผู้ปกครองต่างมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้ศิษย์/ลูกมีความเจริญก้าวหน้า รุ่งเรือง ตามศักยภาพที่ควรจะเป็นพร้อมทั้งร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของศิษย์/ลูกร่วมกับทั้งครูและผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด

4. สัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลทั่วไปในชุมชนท้องถิ่น หมายความว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องให้ความร่วมมือเชื่อมสัมพันธ์ด้วยดีกับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในชุมชนแวดล้อม

จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จากผลการวิจัยทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ล้วนมีความสำคัญ และแต่ละด้านมีเป้าหมายในการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับผู้นำไปปรับประยุกต์ใช้เป็นสำคัญ เช่น เดอ ลูเซีย (De Lucia, R.C., 1994 อ้างอิงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2557, น. 27) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีไว้ตามลำดับ คือ 1) ครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอน 2) ครูต้องให้เกียรติผู้เรียน 3) ครูต้องมีความเป็นกัลยาณมิตร และมีความเอื้ออาทรต่อผู้เรียน 4) ครูต้องทำบทเรียนให้น่าสนใจ 5) ครูต้องเรียบเรียงสาระของการสอนได้อย่างมีระเบียบต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่า เดอ ลูเซีย ได้ให้ความสำคัญของความรู้ คือ เป็นผู้มีความรู้ดี (สุวิชาโน) ไว้ในลำดับแรก ส่วนผลการสำรวจความคิดเห็นของครูจำนวน 200 คน ในปี 2542-2543 เกี่ยวกับคุณลักษณะของครู จากมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2557, น. 27) กลับพบว่า คุณลักษณะของครูเน้นไปในทาง “สุสาสนโน” คือ การสอนดีเป็นหลักตามลำดับ คือ 1) มีความตั้งใจจริงที่จะสอน 2) มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย 3) มีคุณธรรมจริยธรรม มีความยุติธรรม 4) เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียน 5) มีความรู้ที่จะสอน

สรุปได้ว่า ทั้งจากการมองตนเองของครูเอง และจากการมองของผู้เรียนมีข้อสรุปตรงกันอยู่หลายข้อ เมื่อพิจารณาความเห็นจากการมองของผู้เรียนจะเห็นได้ว่า เน้นไปที่ “สุปฏิปันโน” คือ การปฏิบัติตนดี เป็นลำดับต้น ๆ และเพื่อการพัฒนาตนเองของครูให้เป็นครูยุค 4.0 ที่มีประสิทธิภาพ (Effective Teacher: ET) ผู้เขียนเห็นว่า ครูจะต้องมีการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อความสมดุลอย่างยั่งยืนและสามารถพัฒนาตนเองบนเส้นทางวิชาชีพไปสู่เป้าหมายสูงสุดได้

สรุป

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 มีมากมายหลายแบบและการที่จะยอมรับว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะอย่างไรวินั้น ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละบุคคล แต่เมื่อพิจารณาตามบริบทของสังคมไทย และความเชื่อมสัมพันธ์กับการพัฒนาผู้เรียนที่สามารถนำมาเป็นหลักยึดในการพัฒนาตนเองของครูได้ จึงสามารถนำหลักในการพิจารณาลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 มาพิจารณาใน 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ปิโย ครุ ภาวนีโย วัตตา วจนักขโม คัมภีร์ญจ กถัง กัตตา โน จัฏฐาเน นियोชเย

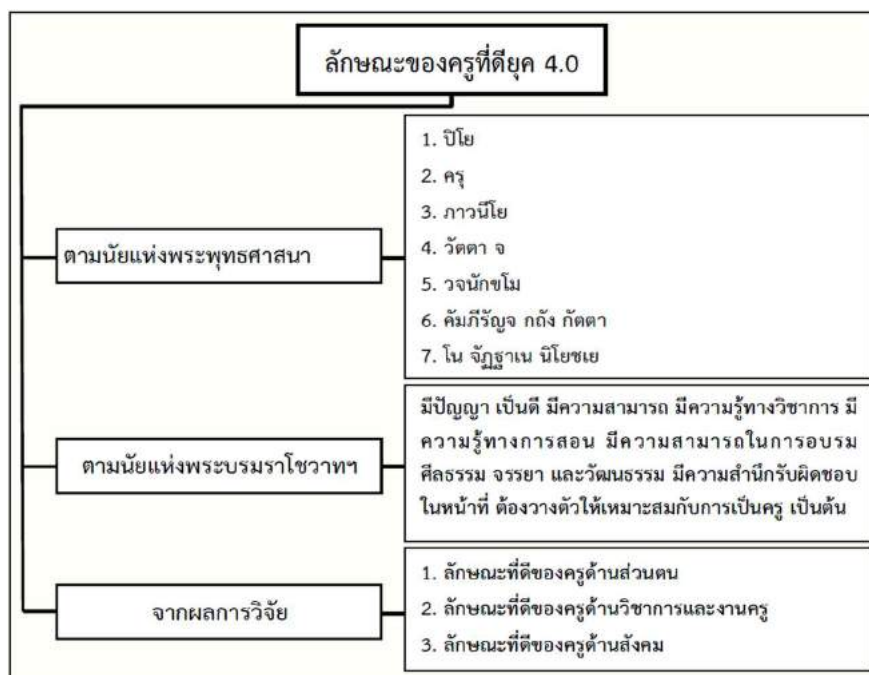

2. ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ตามนัยแห่งพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสสรุปได้ว่า ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ต้องมีองค์ประกอบหลายส่วน เช่น ปัญญา ความดี ความสามารถ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทางการสอน ความสามารถในการอบรมศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม ความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นครู ต้องตั้งอยู่ในความดี ต้องให้ความรู้แก่ศิษย์ด้วยความเมตตา มีความหวังดีต่อส่วนรวม ไม่หวังประโยชน์ส่วนตน มีความหมั่นขยัน อดสาหะพากเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ หนักแน่น อดทน อดกลั้น สำรวมระวังความประพฤติ อยู่ในระเบียบวินัย มีแบบแผนชีวิตที่ดีงาม ซื่อสัตย์ จริงใจ วางใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความสามารถพิเศษ มีหน้าที่พิเศษ มีความศรัทธาในความเป็นครูอย่างแน่วแน่ เป็นต้น

3. ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จากผลการวิจัย

ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 จากผลการวิจัย ประกอบด้วย ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0 ด้านส่วนตน ด้านวิชาการและงานครู และด้านสังคม

ภาพที่ 4 ลักษณะของครูที่ดียุค 4.0

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำริด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กองบรรณาธิการนิตยสารผาสก. (2559). **เราจะทำแบบในหลวง ศึกษาแบบในหลวง**. กรุงเทพฯ ฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2560). **พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน**. กรุงเทพฯ ฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ทวีป อภิสิทธิ์. (2556). **สอนเป็น สอนดี สอนเก่ง**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ อัครบวร. (2545). **ความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ ฯ: ก.พลพิมพ์ (1996).
- ธีรังกูร วรบำรุงกุล. (2560 ก). **กฎหมายการศึกษา**. จันทบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- _____. (2560 ข). **ความเป็นครู**. จันทบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพฯ ฯ: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40, หน้า 1-90.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554**. (ครั้งที่พิมพ์ 2). กรุงเทพฯ ฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2557). **คุณลักษณะอาจารย์ ในเอกสารโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพผู้บริหาร คณาจารย์ และบุคลากร”**. กรุงเทพฯ ฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2554). **ความเป็นครู**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ ฯ: โอเดียนสโตร์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). **การบริหารจัดการในห้องเรียน**. กรุงเทพฯ ฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ ฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จากค่านิยมสู่วิธีวิทยาจุดยืนแนวสตรีนิยม

Feminist Values and Standpoint Theory

2

วันที่รับบทความ : 12 กันยายน 2561
Received: September 12, 2018

วันที่แก้ไขบทความ : 30 กันยายน 2561
Revised: September 30, 2018

วันที่ตอบรับบทความ : 30 พฤศจิกายน 2561
Accepted: November 30, 2018

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้สำรวจความหลากหลายทางความคิดแนวสตรีนิยม ในฐานะที่เป็นอุดมการณ์และทฤษฎี สตรีนิยมมีเนื้อหาที่มุ่งไปในทิศทางเพื่อแสวงหาสิทธิเท่าเทียมกันของสตรี สตรีนิยมครอบคลุมความหลากหลายของความเชื่อ ความคิด ค่านิยม และการเคลื่อนไหวสังคม เป็นการปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการยุติระบบการกดขี่ทางเพศ ในตอนท้ายบทความมีการกล่าวถึงญาณวิทยาแนวใหม่นักทฤษฎีแนวสตรีนิยมหลายคนเริ่มพัฒนาทางเลือกใหม่ในการวิจัยสังคมที่แตกต่างไปจากกระแสหลัก ผลผลิตคือเรามีสิ่งที่เรียกว่า ทฤษฎีจุดยืนที่ตั้งอยู่บนค่านิยมของสตรีนิยม

คำสำคัญ : ค่านิยมแนวสตรีนิยม, อุดมการณ์และการเคลื่อนไหวสังคมแนวสตรีนิยม, ทฤษฎีจุดยืนแนวสตรีนิยม

¹ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Corresponding author, E-mail: -

Abstract

This article investigates the varieties of feminism. A complex sex of ideologies and theories, feminism, at its core is seeking to achieve equal rights for women. Feminism refers to a diverse varieties of beliefs, ideas, values and social movements. It is the praxis that promotes changes to end the system of sexual oppression. The last section describes a new kind of epistemology : several feminist theorists began developing alternatives to the traditional methods of social research. The result is the rise of feminist standpoint theory.

Keywords : feminist values, feminist ideologies and social movements,
Feminist standpoint theory

บทนำ

“สตรีนิยม” (Feminism) คืออะไร? คำว่า “สตรีนิยม” มีหลายความหมาย ซึ่งบางครั้งก็ยังเป็นที่ถกเถียงกันไม่จบ ผู้เขียนบางคนกล่าวว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้หญิงในยุโรปและอเมริกา บางคนเน้นเรื่องราวของผู้หญิงที่ไม่ได้รับความยุติธรรมในหลาย ๆ ด้าน แต่ที่แน่ ๆ คือ “สตรีนิยม” หมายถึงเรื่องราวของผู้หญิงที่เน้น 2 ด้าน คือ

1. ความคิด/ ความเชื่อ/ ค่านิยมเกี่ยวกับผู้หญิง
2. การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มผู้หญิงที่คิดว่าผู้หญิงไม่ได้มีสถานภาพเท่าเทียมกับผู้ชาย

การวิเคราะห์ “สตรีนิยม” แบบรอบด้านน่าจะต้องเป็นการผสมผสานทั้ง 2 ด้านนี้พร้อมกันไป (Haslanger, Tuana and O’Connor, 2012)

นอกจากนี้แล้ว “สตรีนิยม” ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับปรัชญาทางการเมือง ที่เราเรียกกันว่า “ปรัชญาการเมืองแนวสตรีนิยม” (Feminist Political Philosophy)

ปรัชญาแนวนี้นักทวิพากษ์วิจารณ์ว่า ปรัชญาแนวเก่า ๆ ไม่ค่อยให้ความสนใจแก่เรื่องผู้หญิงเลย นอกจากนี้ปรัชญาแนวนี้นักทวิพากษ์วิจารณ์ว่า เรื่อง “เพศ” และ “เพศสภาพ” (sex and gender) ไม่ใช่เป็นเรื่องของชีววิทยาเท่าใดนัก หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมสร้างขึ้น (Social Construction) เพื่อปูทางให้กดขี่ผู้หญิงได้อย่างราบรื่น (McAfee, 2014)

แนวทางการวิเคราะห์ “สตรีนิยม”

แนวทางการวิเคราะห์อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ

1. แนวการมองปัญหา/สภาวะที่ดำรงอยู่ (Descriptive Analysis) เป็นการบรรยายเชิงพรรณนาว่าผู้หญิงในสังคมของเรามีปัญหาอะไร ได้รับการปฏิบัติอย่างไร ถูกมองว่าเป็นใคร ได้รับความยุติธรรมแค่ไหน

2.แนวการมองเกี่ยวกับความไม่ยุติธรรมและค่านิยม เป็นคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ (Normative Analysis) ควรทำอะไรบ้าง เพื่อให้เกิดความยุติธรรม ไม่ควรทำอะไรบ้างที่จะส่งผลกระทบต่อสถานภาพของผู้หญิง

เราจะเลือกการวิเคราะห์แนวไหนก็แล้วแต่ความสนใจของเรา ส่วนใหญ่มักจะมีการผสมผสานทั้ง 2 แนว (Haslanger, Tuana and O'Connor, 2012)

ตัวอย่างการวิเคราะห์

1. แนวการบรรยายสถานภาพที่ดำรงอยู่ (Descriptive) ผู้หญิงในสังคมเราอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ เทียบกับผู้ชาย ถูกกีดกัน ถูกดูหมิ่นดูแคลน ฯลฯ

2. แนวการวิเคราะห์ถึงสิ่งที่ควรจะเป็น/ควรทำ (Normative) ผู้หญิงและผู้ชายควรมีสถานะเท่าเทียมกัน

ในความเป็นจริง การวิเคราะห์ต้องทำกัน 2 ด้าน พร้อม ๆ กัน ด้านหนึ่ง เราจะมองสภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น แล้วก็ถามว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น มีกลไกอะไรบ้าง ที่ทำให้ผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบ ต้นตออยู่ที่ไหน ? ส่วนอีกด้านหนึ่งเราก็ต้องถามว่า แล้วเราจะยุติสถานการณ์ได้อย่างไร ? อะไรคือ “ค่านิยมหลัก” (Core Values) เกี่ยวกับสภาพของผู้หญิง ? และจะทำให้ค่านิยมหลักปรากฏเป็นจริงได้อย่างไร ? และในที่นี้ผู้เขียนขอจำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. ค่านิยมของสตรีนิยม

2. พัฒนาการของการเคลื่อนไหวสังคมแนวสตรีนิยม (Wave Model)

3. สำนักคิดและปัญหาที่สำคัญของสตรีนิยม โดยแบ่งออก ดังนี้

1) สตรีนิยมในประเทศที่กำลังพัฒนา

2) สตรีนิยมและปรัชญาการเมืองแนวสตรีนิยม

3) สตรีนิยมแนวเสรี

4) สตรีนิยมแนว Radical Feminism, Socialist and Marxist Feminism

5) สตรีนิยมแนวใหม่

6) นิเวศสตรีนิยม – ผู้หญิงกับธรรมชาติ

ค่านิยมของสตรีนิยม

เมื่อมองจากการวิเคราะห์ 2 ด้านแล้ว เราก็สามารถหาค่านิยมที่เหมาะสมได้ “สตรีนิยม” อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า ผู้หญิงถูกกดขี่ขูดรีดและอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบเมื่อเทียบกับผู้ชาย ผู้หญิงมองว่า การกดขี่เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม ไม่มีความเป็นธรรม ผู้หญิงจึงต้องการความยุติธรรมและ

พร้อมที่จะปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่ทิศทางที่จะยุติการกดขี่ขูดรีดทุกรูปแบบที่กระทำต่อผู้หญิง

มองในแง่แล้ว คำนิยามนี้เน้นเรื่อง “การปลดปล่อย” (Liberation) เน้นการต่อสู้และการเคลื่อนไหวเพื่อยุติภาวะที่เราเรียกว่า Sexism และ Sexist Oppression (การกดขี่ทางเพศ) ตามนิยามนี้ Feminism = Anti-Sexism นั่นเอง (Mikkola, 2011)

พัฒนาการของการเคลื่อนไหวแนวสตรีนิยม (Wave Model)

ในการวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ความคิดและการเคลื่อนไหวแนวสตรีนิยม มักจะมีการกล่าวถึง “คลื่น 3 ลูก ของสตรีนิยม” (Three Waves Of Feminism) ซึ่งเราอาจสรุปได้ดังนี้ (Heywood, 2012)

คลื่นลูกแรก เป็นช่วงเริ่มต้นของการต่อสู้เพื่อสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 (Sanders, 2006)

คลื่นลูกที่ 2 ปรากฏขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1960-70 เป็นการเคลื่อนไหวข้ามพหุสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองไปสู่การเรียกร้องของผู้หญิงที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เกิดการเท่าเทียมกันในหลายๆด้านเช่น การศึกษา การทำงานและครอบครัว (Thornham, 2006)

คลื่นลูกที่ 3 ในยุคปัจจุบัน ในกลุ่มผู้หญิงที่เคลื่อนไหวได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ในกระแสคลื่นลูกที่ 3 ปัญหาใหญ่ ๆ หลายเรื่องไม่ได้มีการให้ความสนใจคือ (Gamble, 2006)

- เชื้อชาติ/ สีดผิว
- กลุ่มชาติพันธุ์
- ชนชั้น
- ประชาชาติ
- ศาสนา
- อัตลักษณ์ (Identity) และการต่อสู้ทางเพศสภาพ (Gender)

ความไม่พอใจเกี่ยวกับความสำเร็จหรือการไม่บรรลุเป้าหมาย ได้นำไปสู่การปรากฏตัวของคำว่า “Post-Feminism” (Genz and Brabon, 2009 และ Gamble, 2006) คำวิจารณ์เกี่ยวกับ Wave Model 3 ลูกนี้ มีดังนี้

1. ทำไมต้องแบ่งออกเป็น 3 คลื่น ? ความจริงแล้ว การต่อสู้ของผู้หญิงมีมาตลอดทุกยุคทุกสมัย เช่น ผู้หญิงสีผิวต่อสู้กับผู้ชาย ผู้หญิงกรรมกรต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในการทำงาน
2. คลื่น 3 ลูก เป็นเรื่องของสังคมตะวันตกเท่านั้น จริง ๆ แล้ว ทั่วโลกมีการต่อสู้ของผู้หญิงทุกหนทุกแห่ง

Post-Feminism ความหมายที่คลุมเครือ

ท่ามกลางกระแสคลื่นลูกที่สามของสตรีนิยมเริ่มมีการอภิปรายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า Post-Feminism ซึ่งในช่วงนั้นยังไม่ชัดเจนว่า คำนี้มีความหมายว่าอย่างไรกันแน่ ดูเหมือนว่า Post-Feminism ต้องการจะบอกว่า ภารกิจของสตรีนิยมยังไม่บรรลุเป้าหมาย กล่าวคือ

- ความสำเร็จของการเคลื่อนไหวเป็นสถานการณ์ชั่วคราว
- การเคลื่อนไหวเข้าสู่ภาวะของการหยุดนิ่ง
- ความเสมอภาค เป็นเพียงมายาคติ
- มีการถอยหลังในหลายๆเรื่อง ค่านิยมหลักของสตรีนิยม อย่างเช่น ความเท่าเทียมกันในการทำงาน ในการศึกษา ในวงการธุรกิจต่างๆไป ไม่ได้ได้รับความสนใจ แม้แต่ในหมู่ผู้หญิงด้วยกัน

ในปี 1991 นักเขียนชื่อดัง Susan Faludi ได้พูดถึง “ปฏิกิริยาถอยหลังของสตรีนิยม” ไว้ในหนังสือเล่มสำคัญของสตรีนิยม Backlash - The Undeclared War against American Women โดยกล่าวว่า ระบบทุนนิยมอเมริกันร่วมกับพวกผู้ชาย (ที่ชอบเป็นใหญ่ /ครอบงำผู้หญิง) ได้ทำสงครามต่อต้านผู้หญิงอย่างกว้างขวาง และประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ทำให้ค่านิยมหลักของสตรีนิยมกลายเป็นมายาคติไป ข้อสรุปนี้ Faludi ได้ย้ำอีกหลายครั้ง ในบทวิเคราะห์ในวารสาร The Baffler ปี 2013 และ 2014 ชื่อ Facebook Feminism, Like it or Not และ Feminism For Them

Faludi สรุปว่า ทุนนิยมเป็นระบบที่กระตุ้นให้เกิดกระแสสตรีนิยมในยุคแรกๆ มาบัดนี้กลายเป็นระบบที่ทำลายสตรีนิยมของมวลชน สตรีนิยมที่มีอยู่ในขณะนี้ก็เป็นเพียง Corporatist Feminism เท่านั้นเอง มีไว้เพื่อรับใช้ทุนนิยมในเศรษฐกิจแบบหลังอุตสาหกรรม สตรีนิยมกลายเป็นเครื่องมือเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนของลัทธิบริโภคนิยม ที่ผู้หญิงกลายเป็นวัตถุ เป็นสินค้าไปแล้ว

ทั้งนี้ โดยการสนับสนุนของพลังทุนนิยมใหม่ ๆ เช่น สื่อสารมวลชน ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจเสริมสวย/ แพชั่น วิชาการตลาด/ จิตวิทยาผู้บริโภค “ทุนนิยม คือ เพื่อนที่แสนดีของผู้หญิง” (Faludi 2013 , 2014)

สรุปแล้ว ผู้หญิงในทุนนิยมอเมริกันศตวรรษที่ 21 จะมองว่า “ความสุขส่วนตัว” สำคัญกว่า “ความยุติธรรม” ในสังคม สตรีนิยมเป็นแค่ดอกไม้ที่ประดับทุนนิยมให้ดูดี เพราะแท้จริงแล้วผู้หญิงรวมไปถึงผู้ชายได้กลายเป็นสมบัติของทุนนิยมไปแล้วนั่นเอง เพราะ “สิทธิสตรี” คือ สิทธิในการยินยอมให้ระบบเป็นเจ้าของในตัวของเธอเอง

อย่างไรก็ตามในวงวิชาการของสตรีนิยมแนว Postmodern มีการกล่าวว่า เราไม่ควรมอง Post - Feminism แค่มองด้านเดียว คือ ด้านที่มีดมน ด้านที่ถูกทุนนิยมชักพาไปสู่กระแสบริโภคนิยม เราควรจะมองอีกด้านหนึ่งด้วย นั่นคือ การก่อตัวของนวัตกรรมทางความคิด ซึ่งจะนำไปสู่ความหลากหลายของการนำเสนอปัญหาและทางออกของสตรีนิยมที่มีความซับซ้อนในศตวรรษที่ 21 “สตรีนิยมต้องเป็นเรื่องของคนทุกคน ทุกวงการ” (Genz and Brabon, 2009 และ Gamble, 2006)

สตรีนิยมในประเทศที่กำลังพัฒนา

สตรีนิยมในประเทศที่กำลังพัฒนา แนวโน้มใหม่ของการมองเรื่องสตรีนิยมคือ เราปฏิเสธ “วาทกรรมของอภิมหานิยาย” ที่เน้นแต่ความสำคัญของโลกตะวันตก โดยมองข้ามโลกที่กำลังพัฒนาไป (โลกที่สาม) ปัญหาของผู้หญิงเป็นปัญหาของโลก มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง แนวคิดใหม่ ๆ เช่น แนว postcolonialism ของ G.SPIVAK เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประชาชาติทั่วโลก โดยมองว่าการกดขี่ทางวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ควบคู่ไปกับการกดขี่ทางเพศ การกดขี่ผู้หญิงเป็นผลผลิตโดยตรงจากการกดขี่ทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมสอนให้ผู้ชายเป็นใหญ่ สถาบันการเมือง ตุลาการ กฎหมาย สังคม ชุมชน ก็ล้วนแต่สนับสนุนระบบแบบนี้ จนก่อให้เกิด “ความรุนแรง” อย่างกว้างขวางที่กระทำต่อผู้หญิง (Mishra, 2013)

ดังนั้น ค่านิยมหลักของสตรีนิยม ในโลกที่สามก็คือ การต่อสู้เพื่อยุติความรุนแรงและยุติความเป็นชายขอบของผู้หญิง (Kurian, 2006)

สรุปค่านิยมหลักของสตรีนิยม

ในโลกตะวันตก คลื่นลูกที่ 1 คือ สิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐาน คลื่นลูกที่ 2 คือ ความเท่าเทียมกันทางด้านสังคม การศึกษา และการทำงาน และคลื่นลูกที่ 3 ความยุติธรรมในทุก ๆ ด้าน

ในโลกที่สาม คือ การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ (การไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิง) การมีส่วนร่วมทางการเมืองให้แก่ผู้หญิง และการสร้างพลังอำนาจทางสังคมให้แก่ผู้หญิง

สตรีนิยมและปรัชญาการเมืองแนวสตรีนิยม

ความคิดและค่านิยมของสตรีนิยมไม่ได้มีเพียงกระแสเดียว ถ้าเราศึกษาปรัชญาการเมืองในยุคปัจจุบันล่าสุด เราจะพบว่า ปรัชญามีหลายสำนักคิด และแต่ละสำนักก็พูดถึงเรื่องของผู้หญิงและสตรีนิยมซึ่งมีความหลากหลายมากพอสมควรทางด้านค่านิยมหลัก (Core Values) อย่างไรก็ตาม สำนักคิดเหล่านี้มีบางอย่างที่เหมือนกันคือ

- ต่อต้านการกดขี่ทางเพศ เน้นค่านิยมของความเสมอภาค
- นำเอาแนวคิดของผู้หญิงไปเชื่อมโยงกับแนวปรัชญาของประชาสังคม พื้นที่สาธารณะ ความยุติธรรม และประชาธิปไตยแนวราดิกัล
- ไม่อธิบายปรากฏการณ์เท่านั้น แต่ยังเน้นมิติของการเปลี่ยนแปลงสังคมและปฏิบัติการเพื่อความเสมอภาค (Mc Affee, 2011)

สตรีนิยมแนวเสรี (Liberal Feminism)

สตรีนิยมแนวเสรีเป็นแนวที่เข้มแข็งมีพลังสูง ค่านิยมหลักเน้นเรื่องการปกป้องคุ้มครองความเป็นอิสระทางการเมืองของผู้หญิง นั่นคือ

- เสรีภาพที่จะกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง
- เสรีภาพที่จะกำหนดทิศทางของประชาคมการเมือง (มีส่วนร่วมเต็มที่)

สำนักคิดนี้ได้อิทธิพลมาจากนักปรัชญาชื่อดัง John Rawls ความยุติธรรมจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้หญิงไม่ถูกอำนาจการเมืองเข้ามาควบคุมชีวิตของตนเอง ดังนั้นจึงใช้คำว่า political autonomy 86 (Heywood, 2012)

สตรีนิยมแนว Radical Feminism, Socialist and Marxist Feminism

สตรีนิยม 3 แนวนี้มีแนวคิดที่แตกต่างไปจากแนวเสรีนิยมค่อนข้างมาก ค่านิยมหลักของราдикаลคือ ต่อต้านลัทธิผู้ชายเป็นใหญ่และการครอบงำของผู้ชาย โดยมองว่า ความเลวร้ายเช่นนี้เกิดจากอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจทางเพศทำให้ผู้ชายสามารถครอบงำผู้หญิงได้ อำนาจเป็นตัวชี้ขาด เหมือนกับนายทาสบงการชีวิตของทาส (Heywood, 2012)

นักคิดของสตรีนิยมแนวสังคมนิยมและแนวมาร์กซิสต์มักจะนำเอาความคิดของการวิเคราะห์ทุนนิยมมาผสมผสานด้วย ค่านิยมหลักคือต้องการสร้างสังคมที่มีความเสมอภาคระหว่างชายหญิง ยุติการกดขี่ขูดรีดทุกรูปแบบ เป็นระบบใหม่ที่ใช้หลักการของสังคมนิยมที่เน้นความยุติธรรมเป็นหลัก ใหญ่ที่สุด

งานหลักของสำนักคิดนี้คือ ต้องการอธิบายปรากฏการณ์ที่ผู้หญิงถูกกดขี่ขูดรีดในกระบวนการผลิตของระบบทุนนิยม เพื่อดูว่าผู้หญิงต้องมีชีวิตอย่างทุกข์ยากแค่ไหนในการทำงานในระบบทุนนิยมที่ขูดรีดแรงงานอย่างหนัก (Ferguson 2011)

สตรีนิยมแนวใหม่ (Performative Feminism)

ในยุคปัจจุบัน ปลายศตวรรษที่ 20 และขึ้นต้นศตวรรษที่ 21 มีการวิจารณ์สตรีนิยมที่ผ่านมาว่า ค่อนข้างจะยึดติดกับอุดมการณ์กระแสหลักมากเกินไป ควรจะมีกระแสใหม่ที่เน้นอิสระทางความคิด เน้นจินตนาการใหม่ เน้นความหลากหลาย ไม่ยึดติดกับทฤษฎี อภิमानิยาย และสังขรณ์การเมืองหรือค่านิยมหลักทั่วไป เน้นความเป็นอิสระเต็มที่ทางการเมืองแสดงออกซึ่งความคิดเกี่ยวกับผู้หญิงท่ามกลางการต่อสู้ทางการเมืองที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งหลายรูปแบบ เป็นการต่อสู้กับอำนาจ (Power) และการครอบงำทางความคิด (Hegemony) ที่ดำรงอยู่ เป็นการแสวงหาโลกใหม่ตามจินตนาการใหม่ ๆ ของผู้หญิงที่หลากหลาย โดยผ่านการคิด การเสวนาร่วมกันและการปฏิบัติของตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาทฤษฎี อุดมการณ์ใดๆทั้งสิ้น แนวคิดนี้เรียกว่า Performative Feminism (McAfee, 2014)

นิเวศสตรีนิยม - ผู้หญิงกับธรรมชาติ

ในวงการปรัชญาธรรมชาติ เป็นที่ยอมรับกันว่ามีความเชื่อมโยงระหว่าง “ผู้หญิง” กับ “ธรรมชาติ” หรือสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับผู้หญิง การกดขี่ผู้หญิงเป็นเรื่องเดียวกันกับการกดขี่ชาตรีตรธรรมชาติ ผู้ชายกดขี่ผู้หญิง พร้อมๆกับกดขี่ชาตรีตรธรรมชาติไปด้วย นอกจากนั้น ข้อมูลภาคสนามทั่วโลกยังบอกเราว่า การทำลายล้างธรรมชาติและระบบนิเวศได้ทำให้บรรดาผู้หญิงที่ยากจนอยู่แล้วต้องทนทุกข์ทรมานมากขึ้น

ดังนั้น ในวงการสตรีนิยมจึงมีการให้ความสำคัญมากขึ้นแก่การมองความเชื่อมโยงระหว่าง “ผู้หญิง” กับ “ธรรมชาติ” สำนักคิดที่มีอิทธิพลมากที่สุดน่าจะเป็นสำนักที่เราเรียกว่า “นิเวศสตรีนิยม” (Eco-Feminism) (Warren, 2014)

นิเวศสตรีนิยม มีหลักการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การกดขี่ครอบงำผู้หญิงกับการกดขี่ครอบงำธรรมชาติว่าเป็นเรื่องเดียวกัน
2. วิพากษ์ปรัชญาตะวันตกที่ยกย่องให้ผู้ชายเป็นใหญ่และมองการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติเป็นเรื่องธรรมดา
3. เสนอหนทางใหม่ที่เน้นค่านิยมหลักของสตรีนิยม (ผู้หญิงคือผู้ปกป้องพิทักษ์รักษาธรรมชาติ)

นิเวศสตรีนิยมมองว่า การที่ผู้ชายควบคุมครอบงำผู้หญิงและธรรมชาติเป็นเพราะผู้ชายมี “กรอบความคิดแบบกดขี่” ดังนี้

- 1) มีการแบ่ง “สูง-ต่ำ” ให้ค่านิยมมากแก่ผู้ที่อยู่สูง (ซึ่งก็คือ พ่อ/ ผู้ชาย) ส่วนผู้ที่อยู่ต่ำไม่มีค่านั่นเอง
- 2) มีการมองแบบ 2 ขั้ว คือ ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง และวัฒนธรรมกับธรรมชาติ ซึ่งขั้วหนึ่งจะสำคัญกว่าอีกขั้วเสมอ
- 3) มีการมองว่า ใครมีอำนาจ คนนั้นก็มีความร่ำรวย
- 4) ใครร่ำรวย ก็มีอำนาจด้วยเช่นกัน
- 5) ทั้งหมดแปลว่า คนคนนั้นมีอิทธิพลอยู่เหนือคนอื่นและสามารถควบคุมครอบงำคนอื่นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชอบธรรม แบบนี้ เราเรียกว่า “ตรรกวิทยาแห่งการครอบงำ” (Warren, 2014)

นิเวศสตรีนิยมยังได้สร้างค่านิยมใหม่ให้แก่การเมืองด้วย การกดขี่ผู้หญิงและธรรมชาติเกิดขึ้นบนพื้นฐานของระบบทุนนิยมกับระบบการเมืองแบบเก่าที่สนับสนุนครอบงำผู้หญิง/ธรรมชาติ ดังนั้น ถ้าจะแก้ไขปัญหานี้ได้ก็ต้องมีระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ (แนวนิเวศ) และมีการเมืองแบบใหม่ ที่เรียกว่า “ประชาธิปไตยแนวนิเวศ” (ecological democracy) เป็นระบบที่ต้องยอมรับว่า มนุษย์และธรรมชาติ ผู้หญิงและผู้ชาย ต่างก็อยู่ในประชาคมนิเวศวัฒนธรรมเดียวกัน ซึ่งจะต้องมีการกิจในการปกป้องคุ้มครองความสุขสมบูรณ์ของมนุษย์และธรรมชาติไปพร้อมๆกัน

สรุปแล้ว “ค่านิยมหลัก” ของสตรีนิยมแนวนิเวศก็คือ การสร้าง “การเมืองสีเขียว” (Green Politic) หรือ Green Democracy ที่เน้นจริยธรรมของการดูแลรักษาผสมผสานกับค่านิยมที่เน้น “ความยุติธรรมแนวนิเวศ” (Eco-Justice) ต้องให้ความสำคัญแก่ธรรมชาติด้วย (Warren, 2014)

บทสรุป

สตรีนิยมในศตวรรษที่ 21

ในยุคปัจจุบัน ในช่วงเริ่มต้นของศตวรรษที่ 21 เรากำลังเห็นแนวโน้มใหม่ในวงการศึกษารื่องสตรีนิยมในระดับนานาชาติ นั่นคือ มีความพยายามที่จะนำเอาความคิดใหม่ ๆ บางอย่างมาบรรจุไว้ในวิธีวิทยาของสตรีนิยม ซึ่งส่วนใหญ่มาจากกระแสธารปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับสำนักคิด 3 แห่ง คือ

1. ปรัชญาของ Postmodernism (ข้ามพ้นทันสมัยนิยม)

- 1.1 ปฏิเสธอภิธานิยายทั้งปวง รวมไปถึงอุดมการณ์หลักของสังคมทันสมัยนิยม (Modernism)
- 1.2 การศึกษาสตรีนิยมต้องมีความหลากหลาย ผู้หญิงและผู้กดขี่ผู้หญิงมีอยู่มากมายหลากหลาย
- 1.3 ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างวัฒนธรรมกระแสหลักและวัฒนธรรมของมวลชน
- 1.4 คิดถึงความสำคัญของผู้หญิงชายขอบและผู้หญิงชายแดน (ผู้ที่ถูกทอดทิ้ง/หลงลืม)

2. ปรัชญาของ Poststructuralism (ข้ามพ้นโครงสร้างนิยม)

- 2.1 มองว่า การกดขี่ผู้หญิงเกิดขึ้นท่ามกลางโครงสร้างอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน
- 2.2 ต้องรื้อถอนวาทกรรมอำนาจที่ครอบงำผู้หญิง (deconstruction)
- 2.3 ทุกหนทุกแห่ง อุดมการณ์ของชายเป็นใหญ่ควบคุมวัฒนธรรมของสังคมสมัยใหม่ การเคลื่อนไหวของผู้หญิงต้องมุ่งไปที่การต่อต้านอุดมการณ์นี้

3. ปรัชญาของ Postcolonialism (ข้ามพ้นอาณานิคมนิยม)

- 3.1 ปัญหาผู้หญิงไม่ใช่เป็นปัญหาของสังคมตะวันตกอย่างเดียว เราต้องมองไปที่อื่นด้วย นั่นคือ โลกของสังคมที่ไม่ใช่ตะวันตก
- 3.2 ปฏิเสธความคิดที่เน้นแต่ศูนย์กลางของจักรวรรดิ (อเมริกา/ยุโรปตะวันตก)
- 3.3 เสนอวาทกรรมตอบโต้ความรู้จากตะวันตก ในความเป็นจริง ความรู้ของผู้หญิงจะมาจากที่ไหนก็ได้ นั่นคือ การปลดปล่อยความรู้ของผู้หญิงจากการครอบงำของจักรวรรดิวิชาการตะวันตก (decoloniality)

สรุปแล้ว ความคิดใหม่จากกระแสความคิด Post-Theory ของ 3 สำนักนี้กำลังมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้แก่พาราไดม์ ที่เราเรียกว่า “Post-Feminism” ซึ่งจะมีส่วนช่วยสำคัญในการกระตุ้นให้มีจินตนาการใหม่ ในการเคลื่อนไหวของสตรีนิยมทั่วโลก ในศตวรรษที่ 21 ข้างหน้านี้ (Genz and Brabon, 2009)

ส่วน “ค่านิยมหลัก” ของสตรีนิยมแนวใหม่จะมีอะไรบ้าง มีรูปร่างหน้าตาอย่างไร และมีเนื้อหาเน้นหนักทางด้านใด ควรจะปรากฏให้เราเห็นท่ามกลางการเคลื่อนไหวในอนาคตไม่ไกลไปจากนี้

ค่านิยมและทฤษฎีจุดยืนแนวสตรีนิยม (Feminist Standpoint Theory)

การแพร่กระจายค่านิยมและอุดมการณ์แนวสตรีนิยม มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดสิ่งที่เราเรียกว่า Standpoint Theory หรือ Standpoint Methodology ในช่วงทศวรรษ 1970-80 ทฤษฎีจุดยืนถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญข้อหนึ่งของ Feminist Critical Theory ทฤษฎีนี้ต้องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับอำนาจ ปัจจุบันได้กลายเป็นวิธีวิทยาจุดยืนในวงการวิจัยของนักวิชาการแนวสตรีนิยมไปแล้ว ในความเป็นจริง ชาวมาร์กซิสต์ได้เคยประกาศไว้นานมาแล้วว่า ถ้าเราต้องการเข้าใจปัญหาแรงงาน เราต้องมองจากจุดยืนของแรงงานเอง (LUKACS) ในการมองปัญหาผู้หญิง ก็ต้องใช้ตรรกวิทยาจุดยืน (standpoint logic) เช่นกัน การกดขี่ขูดรีดผู้หญิงในภาคปฏิบัติส่วนหนึ่งเป็นผลผลิตทางทฤษฎีสังคมวัฒนธรรมที่มองปัญหาต่าง ๆ จากจุดยืนของผู้ชาย การครอบงำผู้หญิงก็มาจากการครอบงำทางอำนาจของแนวคิดทฤษฎีและสถาบันวิชาการที่ผู้ชายควบคุมอยู่ (conceptual practices of power) ชาวมาร์กซิสต์สรุปไว้นานแล้วว่า จะปลดปล่อยอะไรก็ตามเราต้องทำจากการปลดปล่อยให้หลุดพ้นจากการครอบงำทางความคิดโดยใช้ตรรกวิทยาจุดยืนของเราเอง

เอกสารอ้างอิง

A. Textbooks

- Alcoff, L.M. and E.F.Kittay. (2007). **The Blackwell Guide to Feminist Philosophy**.
London: Blackwell Publishing.
- Gamble, S. (2006). **The Routledge Companion to Feminism and Postfeminism**.
London: Routledge.
- Genz, S and B.A.Brabon. (2009). **Postfeminism-Cultural Texts and Theories**.
(Edinburgh U.P.)
- Kurlan, A. Feminism in the Developing World (in : Gamble 2006).
- Sanders, V. First Wave Feminism (in : Gamble 2006).
- Thorham, S, Second Wave Feminism : (in : Gamble 2006).

B. Texts from Stanford Encyclopedia of Philosophy (SEP)

<http://plato.stanford.edu/entries>

- Allen, A. (2011), Feminist Perspective on Power: (SEP)
- Ferguson, A. (2010), Feminist Perspectives on Class and Work: (SEP)

Haslanger, S. and N. Tuana, P.O' Connor (2012), Topics in Feminism: (SEP).

McAfee, N. (2014), Feminist Political Philosophy: (SEP).

Mikkola, M. (2011), Feminist Perspective on Sex and Gender: (SEP).

Warren, K.J. (2014), Feminist Environmental Philosophy: (SEP).

C. Other Texts

Faludi, S. (2013), Facebook Feminism-Like it or Not (in : The Baffler, No. 23).

Faludi, S. (2014), Facebook Feminism for Them (in : The Baffler, No. 24).

Fraser, N. (2009), Feminism, Capitalism and the Cunning of History (in New Left Review, No. 56)

Heywood, A. (2012), Political Ideologies (Section : Feminism) : (Palgrave/ Macmillan).

Mishra, R.K. (2012), Postcolonial Feminism (in : IJEL, vol. 4, 2012).

กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษา ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ

The Procedure to Construct Thai Nationalism Ideology
by Linguistic Strategies in Wannawat's Historical Novels

3

วันที่รับบทความ : 26 มีนาคม 2562
Received: March 26, 2019

วันที่แก้ไขบทความ : 15 พฤษภาคม 2562
Revised: May 15, 2019

วันที่ตอบรับบทความ : 5 มิถุนายน 2562
Accepted: June 5, 2019

ภัทราภรณ์ เกิดศักดิ์¹
จุฑามาศ ศรีระชา²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ ข้าบดินทร์ และหนึ่งด้าวฟ้าเดียว โดยใช้ทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์ของ นอร์แมน แฟร์คลาฟ

ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีกระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษา 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สหบท พบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีระเบียบทางวาทกรรม ถ้อยคำที่ยกมากล่าวใหม่ และสมมติฐานที่มีความสัมพันธ์กับตัวบทประเภทอื่น เพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์กับงานเชิงวิชาการ 2) การวิเคราะห์ตัวบททางภาษา พบว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีกลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อความหมายเชิงบวกเกี่ยวกับความเป็นไทยและความรักต่อชาติไทย กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อความหมายเชิงลบเกี่ยวกับไทยเป็นผู้ถูกกระทำและข้าศึกเลวร้าย อีกทั้งยังมีกลวิธีทางภาษาเพื่อแก้ต่างให้บุคคลและช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ ทำให้จุดบกพร่องในด้านการปกครองของผู้นำประเทศในอดีตนั้นกลายเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล อุดมการณ์รักชาติไทยนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์กระแสหลักในสังคมไทย จึงทำให้นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณเป็นที่ยอมรับในสังคมไทย

คำสำคัญ : กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทย, กลวิธีทางภาษา, นวนิยายอิงประวัติศาสตร์, วรรณวรรณ

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Corresponding author, E-mail: beam.nui54@gmail.com

² อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The research on “the procedure to construct Thai nationalism ideology by linguistic strategies in Wannawat’s historical novels” aimed to study the procedure to construct Thai nationalism ideology by linguistic strategies in two of Wannawat’s historical novels including: Kha Bodin and Neung Dao Fah Diew using critical discourse analysis theory according to Norman Fairclough’s linguistic conception.

The results indicated that Wannawat’s historical novels had two types of procedure to construct Thai nationalism ideology by linguistic strategies including: 1) intertextuality analysis which found that Wannawat’s historical novels had discursive method, restated phrases and hypothesis that related to other types of text in order to illustrate relationship of connection between historical novel and academic work and 2) linguistic text analysis which found that Wannawat’s historical novels had linguistic strategies to convey positive meanings about Thainess and Thai patriotism and linguistic strategies to convey negative meanings about Thais as victims and the enemies were bad as well as had strategies to defend the person and historical period to make the deficient governance of the leaders in the past become reasonable. This Thai nationalism ideology was in line with the mainstream ideals in Thai society; therefore, Wannawat’s historical novels was accepted in Thai society.

Keywords : The Procedure to Construct Thai Nationalism Ideology, Linguistic Strategies, Historical Novels, Wannawat

บทนำ

อุดมการณ์ (Ideology) เป็นชุดความคิดที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อตอกย้ำให้คนในสังคมเกิดความรู้สึกต่าง ๆ และอาจนำไปสู่การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับอุดมการณ์นั้น ๆ อุดมการณ์กระแสหลักของคนไทยคืออุดมการณ์รักชาติไทย (สุพรรณษา ภักตนิกร, 2557 ก, น. 112) เนื่องจากคนไทยทุกคนได้รับการปลูกฝังจากรุ่นสู่รุ่น จากสถาบัน และสื่อต่าง ๆ ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ทำให้อุดมการณ์นี้กลายเป็น “ธรรมชาติ” ที่คนในชาติยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง และต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความรักชาตินั้นด้วยการทำประโยชน์และเสียสละเพื่อชาติ

อุดมการณ์รักชาติไทยนิยมแทรกไว้ในงานวรรณกรรมโดยเฉพาะนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ (สุพรรณษา ภักตนิกร, 2557 ก, น. 112) เนื่องจากประวัติศาสตร์แต่ละช่วงสมัยมีเหตุการณ์สำคัญที่สามารถปลุกกระตือรือร้นความรักชาติได้ รวมทั้งการที่ผู้แต่งนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์เป็นสมาชิกในสังคมไทย ย่อมได้รับการถ่ายทอดอุดมการณ์นี้จากสถาบันต่าง ๆ จึงได้ถ่ายทอดอุดมการณ์รักชาตินี้ผ่านตัวบทนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ตนประพันธ์ขึ้น ทำให้ผู้อ่านนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ได้รับการตอกย้ำอุดมการณ์รักชาติมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มองเห็นกระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติในนวนิยายได้คือ แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ นอร์แมน แฟร์คลาฟ (สุพรรณษา ภัคตรนิกร, 2557 ก, น. 112) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่มุ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อุดมการณ์ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรม นำไปสู่การวิเคราะห์ด้วยบททางภาษาอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับเสียง คำ ประโยค การพิจารณาการจัดเรียงองค์ประกอบของตัวบท และการเชื่อมโยงกับข้อความที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงช่วยให้เข้าใจกระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยที่มีความสัมพันธ์กับชุดวาทกรรมความรักชาติที่มีอยู่แล้วในสังคมไทยด้วย

สำหรับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่เลือกศึกษาคือ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ ได้แก่ นวนิยายเรื่องหนึ่งด้าวฟ้าเดียว และนวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ เนื่องจากงานเขียนของวรรณวรรณมีลักษณะเด่นในแง่มุมมองของการค้นคว้าข้อมูลประกอบการประพันธ์ที่ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของนวนิยาย (อรอนงค์ ซาคร, 2553, น. 206) จึงได้รับความนิยมนำไปสร้างเป็นละคร และได้รับเสียงชื่นชมจากทั้งคนไทยและต่างชาติเป็นจำนวนมาก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดกระแสรักชาติหมุ่นเวียนอยู่ในสังคมไทยอีกครั้ง โดยนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้มีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์ชาติไทยในช่วงที่มีศึกสงครามกับต่างชาติ โดยสามารถเรียงตามลำดับช่วงเวลาได้ดังนี้

1. นวนิยายเรื่องหนึ่งด้าวฟ้าเดียว เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยในช่วงก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ตรงกับสมัยพระเจ้าเอกทัศ จนถึงหลังเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ตรงกับสมัยพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราชและสถาปนากรุงธนบุรี โดยผู้แต่งให้ตัวละครเอกเป็น “จารบุรุษ” ที่ต้องปลอมตัวเป็นขันทีสืบความลับและเรื่องราวของกรุงศรีอยุธยาที่ทำให้ตัวละครเกิดสำนึกความรักชาติ ต้องการปกป้องชาติไทยไว้ให้ชนรุ่นหลัง ซึ่งผู้แต่งพยายามตอกย้ำให้เกิดอุดมการณ์รักชาติไทยผ่านเหตุการณ์ในนวนิยายให้ผู้อ่านได้รับอุดมการณ์นี้มากที่สุด

2. นวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นช่วงที่สยามต้องทำศึกกับญวน รวมทั้งเป็นช่วงที่ประเทศตะวันตกกำลังเข้ามามีอิทธิพลมากขึ้น โดยผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครเอกเป็นบุคคลธรรมดาที่มีความรักชาติ ต้องการทำคุณประโยชน์ต่อแผ่นดินด้วย นอกจากนี้ยังสอดแทรกแนวคิดความรักชาติที่แสดงถึงอุดมการณ์รักชาติไทยไว้อีกมากมาย

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการตอกย้ำอุดมการณ์รักชาติ เนื่องจากมีองค์ประกอบต่าง ๆ ของความเป็นนวนิยายที่สามารถปิดบังอุดมการณ์ให้ผู้อ่านรับอุดมการณ์รักชาติได้อย่างแนบเนียนโดยไม่รู้ตัว ทำให้ผู้วิจัยสนใจและต้องการศึกษาอุดมการณ์รักชาติในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณเพื่อให้เข้าใจกระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นแนวคิดที่ช่วยทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบททางภาษาในนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ วาทกรรม และบริบทในสังคมไทยได้ชัดเจน โดย นอร์แมน แฟร์คลาฟ (Norman Fairclough, 1989 อ้างถึงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 59) ได้อธิบายภาษาตามแนววาทกรรมว่า ภาษาเป็นวิถีปฏิบัติทางสังคม แฟร์คลาฟได้เสนอการวิเคราะห์ภาษาตามแนววาทกรรมว่า ควรพิจารณาองค์ประกอบของภาษาและชนบททางภาษา แสดงให้เห็นว่า แฟร์คลาฟมีวิธีการวิเคราะห์ภาษาในตัวบทอย่างเป็นรูปธรรม คือ การวิเคราะห์ภาษาระดับเสียง ระดับคำศัพท์ และระดับประโยค นอกจากนี้ยังเสนอให้วิเคราะห์ภาษาระดับตัวบท คือ การวิเคราะห์การเชื่อมระหว่างประโยค การวิเคราะห์โครงสร้าง การจัดเรียงองค์ประกอบของตัวบท รวมถึงการวิเคราะห์สหบทคือ ระเบียบทางวาทกรรม ถ้อยคำที่ยกมากล่าวใหม่ สมมติฐานหรือที่นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์เรียกว่า มูลบท/ความเชื่อที่มีอยู่ก่อนแล้ว การวิเคราะห์ในระดับนี้จัดเป็นการวิเคราะห์วาทกรรมในระดับการบรรยาย (Description) ทำให้เห็นโครงสร้างทางภาษาที่สื่อให้เห็นถึงอุดมการณ์หรือลักษณะทางสังคมของผู้ใช้ภาษานั้น

ระดับต่อมาคือ การตีความ (Interpretation) ระดับนี้เป็นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาในฐานะผลผลิตทางวาทกรรมและแหล่งข้อมูลในการตีความกับปฏิบัติการทางวาทกรรมในสังคม นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาตัวบททางภาษาที่เกิดขึ้นมาก่อนและได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวบทที่วิเคราะห์ กล่าวได้ว่า เป็นการนำตัวบททางภาษาที่มีอยู่แล้วมาผลิตซ้ำในบริบทใหม่เพื่อสร้างความหมายใหม่ในรูปของสัมพันธ์ (Intertextuality)

ระดับสุดท้ายคือ การวิเคราะห์วาทกรรมในระดับการอธิบาย (Explanation) การวิเคราะห์ในระดับนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าวาทกรรมนั้นเป็นภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคม หรือแบบแผนปฏิบัติทางสังคม เช่น การใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ กล่าวชื่นชมผู้ที่ทำเพื่อประเทศชาติ แสดงให้เห็นว่าภาษาที่ใช้เพื่อการกล่าวชื่นชมนี้เป็นตัวบท มีฐานะเป็นภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมซึ่งถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคมหรือวิถีปฏิบัติทางสังคมที่ให้ความเคารพยกย่องต่อสถาบันชาติ เป็นต้น

วาทกรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคม ถูกกำหนดโดยโครงสร้างทางสังคม ในขณะเดียวกันการผลิตสร้างหรือผลิตซ้ำวาทกรรมก็มีผลต่อโครงสร้างสังคมอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของแฟร์คลาฟเป็นแนวคิดที่มุ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา อุดมการณ์ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรม และยังมีแนวทางด้านการวิเคราะห์ภาษาเพื่อให้เห็นอุดมการณ์ที่ซ่อนแฝงอยู่ภายในระบบภาษาด้วย

งานวิจัยที่นำแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์มาวิเคราะห์อุดมการณ์ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ คือ สุพรรณ ภัทตรนิกร (2557 ข) ศึกษาเรื่อง อุดมการณ์รักชาติไทยในนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ของ วิมล ศิริไพบูลย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยาย 6 เรื่อง คือ คู่กรรม ร่มฉัตร ทวิภพ อติตา

กษัตริยา และอิริยา ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์เหล่านั้นมีการใช้ภาษาตามขนบนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ภายใต้กรอบวาทกรรมรักชาติไทย นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาสื่อความหมายเชิงบวกเพื่อกระตุ้นให้เกิดอุดมการณ์รักชาติไทย การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเชิงลบเพื่อให้ไทยมีภาพแทนของผู้ถูกระทำ อีกทั้งมีการใช้ภาษาสื่อความหมายแบบแก้ต่างให้กับบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย และช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ไทยด้วย

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับอุดมการณ์สังคมด้วย เพราะอุดมการณ์รักชาติต้องตกย้ำควบคู่ไปกับอุดมการณ์สังคม ดังงานวิจัยของ สุพรรณา ภักตรนิกร (2555) ซึ่งศึกษาอุดมการณ์สังคมในนวนิยายและเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ ประภัสสร เสวิกุล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์สังคม กระบวนการสร้างอุดมการณ์สังคม และบทบาทหน้าที่ของอุดมการณ์สังคม โดยใช้แนวคิดอุดมการณ์ของหลุยส์ อัลธุสแซร์ และอันโตนิโอ กรัมสซี แนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูกูต์ แนวคิดเหล่านี้สามารถนำมาใช้สอดคล้องกับแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ นอร์แมน แฟร์คลาฟได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์
  - 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวาทกรรมและวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์
  - 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายและนวนิยายอิงประวัติศาสตร์
  - 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณวรรณ นวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ และนวนิยายเรื่อง

หนึ่งด้าวฟ้าเดียว

- 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ ได้แก่ นวนิยายเรื่องข้าบดินทร์ และนวนิยายเรื่องหนึ่งด้าวฟ้าเดียว อย่างละเอียด เพื่อคัดเลือกข้อความที่แสดงถึงอุดมการณ์รักชาติไทยที่สอดแทรกอยู่ในเรื่อง และรวบรวมไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่กำหนดไว้

4. ขั้นสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยสรุปผล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

5. ขั้นนำเสนอผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์สหบท (Intertextual analysis) ดังที่ นอร์แมน แฟร์คลาฟ (Norman Fairclough, 1989 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 59) ได้กล่าวไว้ว่า การวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตอบโจทย์ในงานเชิงวิพากษ์ได้ แต่หากมีการวิเคราะห์สหบทประกอบด้วย จะช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบทได้ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ นอร์แมน แฟร์คลาฟ (Norman Fairclough, 1989 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 58) ยังได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ภาษา คือ การวิเคราะห์เสียง คำศัพท์ ประโยค การเชื่อมประโยค และการจัดเรียงองค์ประกอบของตัวบทในแบบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในตัวบทชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทยด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ โดยจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์สหบท และการวิเคราะห์ตัวบททางภาษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์สหบทในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ ได้แก่

1.1 ระเบียบทางวาทกรรม เป็นการวิเคราะห์ถึงรูปแบบทางภาษาที่มีลักษณะเฉพาะวาทกรรมต่าง ๆ รวมถึงลีลาภาษาที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้แต่ง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีรูปแบบทางภาษาที่มีลักษณะเฉพาะคือ มีการใช้รูปแบบทางภาษาตามแบบฉบับของการแต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์คือ ใช้ภาษาแบบนวนิยายและนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ โดยมีการใช้คำราชาศัพท์ คำสุภาพ หรือถ้อยคำที่ปราณีตสละสลวยเมื่อกล่าวถึงบุคคลที่มีสถานะในสังคมชั้นสูง รวมทั้งมีการสร้างประโยคแบบโบราณ เพื่อให้เกิดความสมจริงตามยุคสมัยของนวนิยาย อาทิ มักปรากฏคำว่า หามิได้ หากควรไม่ มิมี ไยมิ รู้ฤไม่ เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่นวนิยายเรื่องนั้นกล่าวถึง และเกิดความสมจริง (สุพรรณษา ภักตนิกร, 2557 ข, น. 31)

นอกจากนี้ผู้แต่งยังมีการใช้ลีลาภาษาที่หลากหลายในการเขียนคือ มีการใช้ลีลาภาษาแบบโบราณ เนื่องจากการอ้างอิงพงศาวดาร คำให้การชาวกรุงเก่า โดยใช้ลีลาภาษาแบบทางการและยังมีเชิงอรรถเพื่ออธิบายที่มาหรือรายละเอียดของข้อมูล อีกทั้งยังมีการแทรกคำพยากรณ์ กรุงศรีอยุธยาและโคลงหรือกลอนที่แต่งขึ้นเอง เพื่อบรรยายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หรือบอกเล่าอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่แฝงอยู่ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าถึงความรู้สึกผ่านบทประพันธ์เหล่านี้ได้ง่ายมากขึ้น และสามารถทำให้เกิดสำนึกความรัก และความต้องการปกป้องชาติไทยให้คงอยู่ต่อไปได้มากขึ้นด้วย

1.2 ถ้อยคำที่ยกมากล่าวใหม่ คือ การวิเคราะห์ถ้อยคำที่ยกมานั้นเกิดจากน้ำเสียงของผู้ใด ปรากฏในรูปแบบใด มีหน้าที่อะไร และเป็นการยกข้อความที่โน้มน้าวเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือไม่ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีการยกถ้อยคำจากตัวบทหลายประเภทมากล่าวใหม่ โดยเฉพาะเอกสารประเภทวิชาการ ได้แก่ พงศาวดาร ตำราพิชัยสงคราม ตำราคุณลักษณะกฎหมายพระอัยการอาชญาหลวง หรือตำราวิชาการที่เป็นตัวบทสื่อสัญญาณถึง “ข้อเท็จจริง ความน่าเชื่อถือ และข้อมูลที่ทรงคุณค่า” การที่ผู้แต่งยกตัวบทประเภทนี้มากล่าวถึงโดยตรง (Direct reporting) ทำให้ผู้อ่านเกิดสำนึกรักชาติโดยไม่เกิดข้อสงสัย

1.3 สมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทความเชื่อที่มีอยู่ก่อนแล้ว เป็นเรื่องของการ “อ้าง” ว่ามีสิ่งที่ยืนยันร่วมกันหรือมีความเชื่อบางอย่างร่วมกันอยู่ ทำให้ผู้อ่านเชื่อถือตามสารนั้นได้มากขึ้น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณได้อ้างถึงอุดมการณ์รักชาติไทย โดยแสดงให้เห็นว่า เป็นอุดมการณ์ที่คนไทยทุกคนต้องมีอยู่แล้ว เพื่อให้ตัวบทนวนิยายมีความน่าเชื่อถือ และยังสอดคล้องกับความเชื่อของคนไทยที่ได้รับการปลูกฝังกันมาอีกด้วย เช่น คนไทยถูกปลูกฝังว่า ถึงแม้จะเป็นคนธรรมดา ไม่มีใครจดจำ ก็สามารถปกป้องและรับใช้แผ่นดินได้ ความว่า

แม้จะไร้ชื่อ ไร้เกียรติ เขาก็ไม่จำเป็นต้องให้ตัวเองยิ่งใหญ่เหนือใคร ไม่ต้องมีการจารจารึกสลักนามของข้าปรากฏไปอีกเป็นสิบปีร้อยปี... ขอเพียงได้รู้ว่าชีวิตหนึ่งได้กระทำและอุทิศเพื่อแผ่นดินผืนนี้ ในฐานะของข้าดินทร์ ก็ภูมิใจกับการมีลมหายใจของตัวเองมากเหลือล้น

ข้า แม้จะเป็นเพียงเศษธุลีก็เป็นเศษธุลีที่มีค่า ไม่จำเป็นต้องยิ่งใหญ่เหนือใคร ขอให้ข้าได้รู้ ข้าได้ทำ และมีชีวิตอยู่ท่ามกลางบนดินผืนนี้เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้หยดเย็นบนรากฐานแห่งร่างกายและจิตวิญญาณของข้าสืบไป ข้าก็พอใจ...

เพื่อข้าจักได้ชื่อว่าเกิดมาเป็น ข้าแผ่นดิน!

(ข้าบดินทร์ เล่ม 2, น. 723)

จากข้อความข้างต้น เป็นการกล่าวถึงเจตนารมณ์ของเหม ตัวละครเอกในเรื่องข้าบดินทร์ ที่ตั้งมั่นว่า ถึงแม้ไม่มีใครจดจำชื่อตนได้ ก็ยินดีที่จะรับใช้แผ่นดิน ซึ่งเจตนารมณ์นี้จัดเป็นสมมติฐานของตัวอย่างข้างต้น เพราะเป็นความต้องการของบรรพบุรุษไทยทุกคนทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีผู้คนรู้จักหรือจดจำได้ จึงเป็นสมมติฐานที่คนไทยรับรู้ร่วมกันและถูกปลูกฝังว่า ถึงแม้จะเป็นคนธรรมดา ไม่มีใครจดจำ ก็สามารถปกป้องและรับใช้แผ่นดินได้

2. การวิเคราะห์ตัวบททางภาษาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ ได้แก่

2.1 การใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อความหมายในเชิงบวก ได้แก่

2.1.1 การยกย่องตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติไทย ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ มีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อยกย่องตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติไทย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพและบุคลิกภาพของตัวละคร โดยมีการใช้ภาษาที่สื่อถึงบุคคลเหล่านั้นว่าเป็นผู้มีอำนาจ บุคลิกภาพภายนอกน่าเกรงขาม มีลักษณะรูปร่างแบบชายชาตินักรบที่ปกป้องชาติไทย เพื่อให้ผู้อ่านนึกภาพตามไปด้วย เช่น

ร่างผอมบางของขุนนางผู้ใหญ่ผู้มาถึงคาวว่าวัยล่วงลี้ลับ... ท่าทางเด็ดขาด... ใบหน้าเล็กของท่านบอกความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว หูสองข้างทางได้รูปคล้ายคอยสดับรับฟังเสียงทุกอย่างรอบกาย ดวงตาของท่านกราดมองทุกคนที่หมอบบรรจงชั้นบันไดอย่างพิถีพิถันพิจารณาตามประสาชายชาตินักรบ

(ข้าบดินทร์ เล่ม 1, น. 120)

จากข้อความข้างต้น เป็นการบอกลักษณะภายนอกของเจ้าพระยาบดินทรเดชา ขุนนางคนสำคัญในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยมีการคาดการณ์เกี่ยวกับอายุของตัวละคร เพื่อแสดงให้เห็นว่าเจ้าพระยาบดินทรเดชาเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่ มีอำนาจหน้าที่ในบ้านเมือง ทั้งยังมีการใช้คำว่า ท่าทางเด็ดขาด ความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว กราดมอง ชายชาตินักรบ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีอำนาจ เหมาะสมที่จะเป็นทหารคู่พระทัยของกษัตริย์ และมีอำนาจในการปกป้องบ้านเมืองต่อไป

ต่อมาคือ ความสามารถด้านการรบ มีการบอกกล่าวถึงความสามารถในเรื่องของการวางแผนการรบ ความรู้เชิงกลศึกและตำราพิชัยสงคราม เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความสามารถด้านการรบของตัวละคร โดยผู้แต่งมีการนำเสนอโดยนำข้อมูลจากพงศาวดารมากล่าวถึงโดยตรง หรือนำข้อมูลจากพงศาวดารมาดัดแปลง เพิ่มบทสนทนาของตัวละคร เพื่อความสมจริงของนวนิยายมากขึ้น

สุดท้ายคือ การมีสำนึกรักชาติและทำเพื่อชาติ โดยกล่าวถึงการมีสำนึกให้ตระหนักเกี่ยวกับชาวต่างชาติ อย่าไว้ใจชาวต่างชาติมากเกินไป อาจเป็นภัยต่อบ้านเมือง นอกจากนี้ยังมีการย้าเรื่องการให้สัตย์ปฏิญาณและซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน การอุทิศตนเพื่อชาติบ้านเมือง การเป็นห่วงบ้านเมืองจากเหตุการณ์ความไม่ปกติต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกที่บ้านเมืองเป็นของเรา ให้บุญคุณแก่เรา เราจึงควรที่จะซื่อสัตย์ ปกป้อง รักษา และทำคุณเพื่อตอบแทนบ้านเมืองของเราต่อไป

2.1.2 การยกย่องความเป็นไทย ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ มีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อยกย่องความเป็นไทย ได้แก่ ศิลปะการแสดงของไทย เช่น สังข์ทอง พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ละครนอกเรื่อง ไชยเชษฐ และเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ประหารนางวันทอง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงศิลปะการแสดงอื่น ๆ ของไทย ได้แก่ กระบี่กระบอง และหุ่น โดยผู้แต่งต้องการให้เห็นถึงคุณค่าของการแสดงเหล่านี้ เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจศิลปะการแสดงของไทยเหล่านั้นได้ง่ายมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อยกย่องศิลปวัฒนธรรมของไทย ได้แก่ วิชาดาบอาทมาต วิชาดาบชั้นสูงที่ช่วยกู้บ้านกู้เมืองได้ และการเล่นกลบทรหรือกลอักษร ซึ่งเป็นการละเล่นอย่างหนึ่งของคนไทยสมัยก่อนจนสามารถนำไปใช้ในเชิงการศึกได้ ทำให้ผู้อ่านรับรู้ได้ว่าศิลปวัฒนธรรมประเภทโคลงกลอนของไทย ก็สามารถนำไปใช้เป็นวิชาทางการทหาร และการศึกสงครามได้

2.1.3 การกระตุ้นเตือนให้เกิดสำนึกรักชาติไทย นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณมีการใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงการกระตุ้นเตือนให้เกิดสำนึกรักชาติไทยเกี่ยวกับความเป็นห่วงชาติบ้านเมือง การคาดการณ์ภัยจากชาวตะวันตก เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้อ่านเกิดความไม่ไว้วางใจจะได้ไม่ประมาทในภายหลัง เช่น

“ภายภาคหน้า การศึกสงครามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ดี อย่าให้เสียทีแก่เขาได้ การงานสิ่งใดของเขาที่คิด ควรจะเรียนเอาไว้ก็ให้เขาอย่างเขา แต่อย่านับถือเลื่อมใสไปทีเดียว”

(ข้าบดินทร์ เล่ม 2, น. 711)

จากข้อความข้างต้น เป็นการกล่าวถึงความเป็นห่วงชาติบ้านเมืองของ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยพระองค์ทรงกระตุ้นเตือนให้คนรุ่นต่อไปคอยระวังภัยจาก พวกฝรั่ง อย่าให้มาเอาเปรียบเรา ซึ่งผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการยกพระราชดำรัสสุดท้ายจากพงศาวดารมา กล่าวถึงโดยตรง เพื่อให้ผู้อ่านเห็นว่า พระมหากษัตริย์ยังทรงเป็นห่วงบ้านเมือง แม้จะเป็นวาระ สุดท้ายของพระองค์แล้วก็ตาม

2.2 การใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อความหมายในเชิงลบ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ของวรรณวรรณ มีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายเชิงลบในเรื่องไทยมีสถานะเป็นผู้ถูกระทำ โดยแสดงผ่านเหตุการณ์เสียกรุงครั้งที่ 2 มีการกล่าวถึงเหตุการณ์พม่าเคลื่อนทัพเข้าไทยอย่างผิดปกติ จนพม่าสามารถเข้าโจมตีไทย ทำให้ไทยสูญเสียดินแดนให้พม่าได้ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพแห่งการ สูญเสียจากการเป็นผู้ถูกระทำได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเจ็บปวดตามเหตุการณ์ ไปด้วย นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาเพื่อแสดงว่าข้าศึกเลวร้ายผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การชักนำ ให้คนไทยเข้ารับ พม่าบุกยึดเมืองต่าง ๆ ของไทย พม่าฆ่าคนไทยอย่างทรมาณ เพื่อทำให้เกิดภาพ ข้าศึกในฐานะผู้รุกรานชาติไทย มีความโหดร้าย และสร้างความเจ็บปวดตรวตรำให้แก่คนไทย ส่งผล ให้ผู้อ่านรู้สึกเจ็บแค้นแทน และอาจเกลียดชังพวกพม่าที่ได้ฆ่าคนไทยให้ตายอย่างทรมาณด้วย

2.3 การใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงการแก้ต่าง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ของวรรณวรรณ มีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายถึงการแก้ต่างไว้ 2 ประเด็น ได้แก่

2.3.1 การแก้ต่างให้กับบุคคลในประวัติศาสตร์ พบการแก้ต่างให้กับบุคคลใน ประวัติศาสตร์เพียงพระองค์เดียว คือ พระเจ้าเอกทัศ กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งกรุงศรีอยุธยา พระองค์ เคยถูกกล่าวหาว่าเป็นกษัตริย์ผู้อ่อนแอ บัญชาการรบผิดพลาด ทำให้ต้องเสียบ้านเสียเมืองไป โดยผู้ แต่งได้แก้ต่างให้พระองค์ผ่านมุมมองของผู้แต่งและมุมมองของตัวละครอื่นว่า พระองค์ไม่ได้อ่อนแอ ไม่สนใจการศึก แต่เป็นเพราะบรรดาเหล่าขุนนางเพ็ดทูลความเท็จ ทำให้ฎีกาต่าง ๆ ของราษฎรไม่ถึง พระเนตรพระกรรณ ไม่มีขุนนางให้การสนับสนุนพระองค์ และพระองค์ก็ไม่ได้ทรงยินดีกับการเสีย เมืองครั้งนี้ด้วย เช่น

“...พวกขุนนางเวลานี้ก็เอาแต่หาทางเก็บทรัพย์สมบัติตนเพื่อหวังจะได้หลบหนีพวก อังวะที่เข้ามาปล้นชิง จนไม่มีใจรับพระราชดำรัสไปแก้ไขการศึกษา... พ่อเจ้าอยู่หัวทรง บัญชาการศึกษา แต่กลับไม่มีขุนนางคนไหนยอมร่วมมือร่วมใจรับฟัง หลายคนก็เอาแต่ความ หวาดกลัว พะวงแต่เก็บทรัพย์สมบัติและปกป้องครอบครัวตัวเอง ไม่ต่างอันใดกับการทิ้งให้ พวกเราในนี้ต้องรับหน้าพวกอังวะตามลำพัง...” กรมขุนวิมลนั่งชันหน้าพระเนตร

“ไม่มีหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์พระองค์ไหนต้องการจะเสียเมืองหรือ...”

(หนึ่งด้าวฟ้าเดียว เล่ม 2, น. 590)

จากข้อความข้างต้น เป็นการแก้ต่างให้พระเจ้าเอกทัศ โดยผู้แต่งได้แก้ต่างให้กับ พระองค์ผ่านมุมมองของกรมขุนวิมลภักดี พระอัครชายาในพระองค์ว่า พระเจ้าเอกทัศทรงบัญชาการ ศึกด้วยพระองค์เอง แต่ก็ไม่ได้อำนาจมากนัก เมื่อไม่มีขุนนางให้การสนับสนุนพระองค์ จึงเป็นการแก้ต่าง

ได้ว่าพระองค์ไม่ได้ทรงอ่อนแอ หรือไม่ใช่พระทัยการศึกษา แต่เป็นเพราะเหล่าขุนนางเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ทำให้เหตุการณ์เลวร้ายเกินกว่าที่จะแก้ไขได้

2.3.2 การแก้ต่างให้กับช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ พบการแก้ต่างให้กับเหตุการณ์การเสียเมืองให้พม่า โดยไทยถูกกล่าวหาว่าเป็นเพราะคนไทยในสมัยนั้นไม่สามัคคีกัน ทำให้เป็นรอยร้าวใหญ่ให้พม่าโจมตีได้ อีกทั้งเหตุที่เราต้องเสียเมืองเป็นเพราะเรามีเสียศึก ไม่ใช่เพราะคนไทยไม่สามัคคีกัน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อุดมการณ์รักชาติไทยในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณ สามารถสรุปผล และอภิปรายผลการศึกษาได้ 5 ประเด็น ดังนี้

1. การผลิตสร้างนิยามเชิงบวกให้ไทยและสร้างนิยามเชิงลบให้ข้าศึก นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณได้สร้างนิยามเชิงบวกของความเป็นไทย โดยสร้างตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติให้มีภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างนิยามเชิงบวกให้ไทยผ่านวัฒนธรรมอันงดงามต่าง ๆ เพื่อแสดงว่าเป็นสิ่งที่สวยงามและทรงคุณค่า นอกจากนี้ยังสร้างนิยามเชิงลบให้แก่ข้าศึก โดยการแสดงภาพว่าข้าศึกโหดร้ายและไทยเป็นผู้ถูกกระทำ การสร้างนิยามดังกล่าวจะช่วยให้นิยามเชิงบวกของไทยโดดเด่นมากขึ้น สอดคล้องกับที่ สุพรรณ ภัทตรนิกร (2557 ข, น. 87-89) กล่าวว่า การสร้างนิยามเชิงบวกให้ไทยและนิยามเชิงลบให้ข้าศึก เป็นการมองว่าชาติไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีงามควรค่าแก่การรักษาไว้ ส่วนข้าศึกมีภาพลักษณ์ที่เลวร้าย เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจิตสำนึกรักชาติ และอาจทำให้ผู้อ่านเหล่านี้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดอุดมการณ์รักชาติไทยหมุนเวียนอยู่ในสังคมไทยต่อไปได้

2. การสั่งสอนบุคคลในสังคมปัจจุบัน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณทำให้ผู้อ่านมองภาพประวัติศาสตร์เป็นบทเรียนในการใช้ชีวิต ผู้แต่งได้แสดงว่าช่วงเวลาในประวัติศาสตร์เป็นช่วงเวลาที่น่าใช้ชีวิตอยู่มากกว่าในยุคสมัยใหม่ เห็นได้จากการบรรยายความสวยงามต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะมีเหตุการณ์ความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ แต่เพราะคนไทยกลับมาสามัคคีกัน จึงทำให้ชาติไทยสามารถกลับมาเป็นปึกแผ่นได้ในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งขัดกับสังคมไทยในปัจจุบันที่มีแต่ความขัดแย้ง จึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้แต่งนวนิยายต้องการนำเสนอนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ออกมา เพื่อให้บุคคลในสังคมมองเห็นถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และต้องการให้ภาพความสงบสุขนั้นมาปรากฏในสังคมปัจจุบัน การแสดงภาพอดีตนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นการทำให้คนปัจจุบันรู้สึก “หวนให้หาอดีต” ดังที่ Chaiworaporn (2002) และ Choopen (2007) กล่าวว่า การหวนให้หาอดีต (Nostalgia) เป็นการสร้างประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมเพื่อกอบกู้ความเป็นไทยคืนมา สังเกตได้จากวรรณกรรมที่นักเขียนหันกลับไปหาภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณก็ได้สะท้อนภาพประวัติศาสตร์เหล่านั้นชัดเจน

3. การทำให้คนไทยมีจิตสำนึกในการทำเพื่อชาติ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของวรรณวรรณได้แสดงให้เห็นว่า สำนึกรักชาตินั้นมีความสำคัญในทุกยุคทุกสมัย ในแต่ละช่วงเวลาของไทยต้องทำศึกนั้น ผู้แต่งได้นำเสนออุดมการณ์รักชาติผ่านกลวิธีการใช้ภาษาได้อย่างชัดเจนให้ผู้อ่านมองเห็นถึงความเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อและความกล้าหาญนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ เพราะนอกจากจะช่วยปกป้องรักษาแผ่นดินไว้ได้แล้ว ยังมองเห็นผลของการกระทำความดีที่ส่งผลให้ตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติเหล่านั้นมีความสุขอยู่ในแผ่นดินไทย สอดคล้องกับที่

สุพรรณษา ภักตริกนิกร (2557 ข, น. 89) กล่าวไว้ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ชี้ให้คนไทยเกิดจิตสำนึกรักชาติจากการมองตัวละครต่าง ๆ ในนวนิยายเป็นแบบอย่าง และต้องการที่จะมีส่วนร่วมช่วยในการทำเพื่อชาติไทยแบบบรรพบุรุษของตน

4. การโต้กลับอาณานิคม เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของทั้งสองเรื่องนี้เป็นช่วงเวลาของไทยถูกประเทศอื่นรุกราน การที่วรรณกรรมเลือกช่วงเวลาดังกล่าวมาอาจเป็นการโต้กลับอาณานิคมและสร้างอัตลักษณ์ให้แก่ประเทศไทยก็เป็นได้ ในอดีตการตกอยู่ภายใต้อาณานิคมนั้นเท่ากับเสียแผ่นดินส่วนในปัจจุบันจะเป็นการถูกรอบงำจากกระแสทางวัฒนธรรมของชาติอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังทำให้คนไทยสูญเสียตัวตน จึงมีการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ขึ้นมาเพื่อโต้กลับกระแสทางวัฒนธรรมเหล่านั้น นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงจัดเป็นงานเขียนเชิงโต้กลับอาณานิคมที่อยู่ในช่วงหลังอาณานิคม (Postcolonial) สอดคล้องกับที่ ธัญญา สังขพันธานนท์ (2560, น. 244-261) กล่าวไว้ว่างานเขียนช่วงหลังอาณานิคมจะเป็นงานเขียนที่มุ่งแสดงความเป็นอื่นและการต่อสู้ตีล้าอาณานิคมเพื่อสร้างคุณค่าและอิสรภาพของมนุษย์ เสรีภาพ อัตลักษณ์ และปัจเจกภาพ งานเขียนหลังอาณานิคมจึงมีฐานะเป็นปากเสียงและกระตุ้นย้ำเตือนให้ประเทศอาณานิคมรักและห่วงแหนในความเป็นชาติของตนมากขึ้น

5. การยกย่องตัวละครที่มีความรักชาติ ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง จะเห็นได้ว่า ตัวละครที่มีความรักชาติส่วนใหญ่จะเป็นตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูงของสังคม ทำให้เห็นว่าการที่วรรณกรรมสร้างตัวละครที่มีอุดมการณ์รักชาติส่วนใหญ่เป็นบุคคลชนชั้นสูง อาจเป็นเพราะอุดมการณ์รักชาติมีความสัมพันธ์กับ กลุ่มอำนาจรัฐ เนื่องจากรัฐเป็นสถาบันหลักที่มีอำนาจในการผลิตสร้างอุดมการณ์รักชาติผ่านปฏิบัติการต่าง ๆ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และรัฐยังมีอำนาจคุมสื่อวรรณกรรมต่าง ๆ ให้ใช้ภาษาภายใต้กรอบอุดมการณ์รักชาติด้วย ซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภาครัฐส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอำนาจในสังคม หรือเรียกอีกอย่างว่าชนชั้นปกครอง สอดคล้องกับที่ สุพรรณษา ภักตริกนิกร (2557 ข, น. 89) กล่าวไว้ว่า นวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีความสอดคล้องกับอำนาจของรัฐ และเป็นกลุ่มข้อความที่สามารถหยิบยืมภาษารักชาติให้คนในสังคมไทย ส่งผลให้รัฐไทยสามารถดำรงความเป็นรัฐไทยไว้ได้ ดังนั้น การยกย่องตัวละครที่มีความรักชาติให้เป็นบุคคลที่อยู่ในชนชั้นสูงของสังคมจึงเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่มอำนาจในสังคมที่มีบทบาทในการกระทำเพื่อชาติไทยในทุกยุคทุกสมัยได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรศึกษากระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของผู้แต่งท่านอื่น
2. ควรศึกษากระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติในงานเขียนประเภทอื่น เช่น เรื่องสั้น บทกวี การ์ตูนสำหรับเด็ก เป็นต้น
3. ควรศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์โดยนำทฤษฎีการวิเคราะห์วรรณกรรมของตะวันตกมาวิเคราะห์ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของไทย

.....

๔เอกสารอ้างอิง๕

- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย. กรุงเทพฯ ฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2560). แนวนวรณ์คติ ทฤษฎีร่วมสมัย (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: นาค.วรรณวรรณ. (2555). ข้าบดินทร์ เล่ม 1-2. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ ฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- _____. (2559). หนึ่งตัวฟ้าเดียว เล่ม 1-2. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ ฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.
- สุพรรณา ภักตรนิกร. (2555). อุดมการณ์สังคมในนวนิยายและเรื่องสั้นที่ได้รับรางวัลของ ประภัสสร เสวิกุล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2557 ก). กระบวนการสร้างอุดมการณ์รักชาติไทย ด้วยกลวิธีทางภาษาในนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ของ วิมล ศิริไพบูลย์, มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ปีที่ 2 (1), 109-140.
- _____. (2557 ข). อุดมการณ์รักชาติไทยในนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์ ของวิมล ศิริไพบูลย์. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- อรองค์ ชาคกร. (2553). นามานุกรม นักเขียน-นักแปล: เฉพาะนักแปลไทย-อังกฤษ. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.
- Chaiworaporn, A. (2002). Nostalgia in post3crisis Thai cinema. FOCAS: Forum on Contemporary Art & Society, (4), 298-310.
- Choopen, C. (2007). Nationalism in contemporary Thai society: A case study of period films from 1997 to 2005. Master's Thesis, Southeast Asian Studies Program, Chulalongkorn University.

ความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์กรของพนักงาน
กรณีศึกษาบริษัทที่ดับเบิลยูเอเอ็นจีเนียริง จำกัด
Emotional Quotient and Organization Commitment
of Employees : A Case Study in TWA Engineering Co., Ltd.

4

วันที่รับบทความ : 1 มีนาคม 2562
Received: March 1, 2019

วันที่แก้ไขบทความ : 1 เมษายน 2562
Revised: April 1, 2019

วันที่ตอบรับบทความ : 23 พฤษภาคม 2562
Accepted: May 23, 2019

กัม พรประเสริฐ¹
ยุทธณรงค์ จงจันทร์²
อมรรัตน์ พรประเสริฐ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์กรของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัทที่ดับเบิลยูเอเอ็นจีเนียริง จำกัด กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ พนักงานในบริษัทที่ดับเบิลยูเอเอ็นจีเนียริง จำกัด จำนวน 100 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ประกอบด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์จากแผนผังการกระจาย ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านความดี ความผูกพันองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการใช้ความพยายามเต็มความสามารถ พนักงานที่มีอายุ รายได้ต่อเดือน และ อายุงาน แตกต่างกันมีระดับความผูกพันต่อองค์กรต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระดับความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับความสัมพันธ์ 0.5789 โดยมีลักษณะความสัมพันธ์คือ ความผูกพันองค์กร = $0.6552 \times$ ระดับความฉลาดทางอารมณ์ + 0.847

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์ ความผูกพันองค์กร

¹ อาจารย์ประจำสาขาการจัดการโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Corresponding author, E-mail: peema2000@yahoo.com

² อาจารย์ประจำคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์

³ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

The purposes of this research were to study the personal factors affecting organization commitment and the relationship between the emotional quotient and organization commitment of employees: a case study in TWA Engineering co., ltd. The sample were 100 employees in TWA Engineering co., ltd. The statistics used for analysis were descriptive statistics including: percentage, mean and standard deviation and inferential statistics including: T – test and correlation analysis from the scatter diagram. The results found that the emotional quotient, as a whole, was at the moderate level by with goodness aspect gained the highest mean and the organization commitment, as a whole, was at the moderate level by full exertion aspect gained the highest mean. The employees with different ages, monthly incomes and working experience had different level of organization commitment with statistical significance at the 0.05 level. The level of emotional quotient and organization commitment entirely was positive correlation at the level of 0.5789 by having correlation of organization commitment = 0.6552* and level of emotional quotient + 0.847.

Keywords : Emotional Quotient, Organization Commitment

บทนำ

มนุษย์มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มต้องการ เรียกว่าองค์การ ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานขององค์การขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือความผูกพันขององค์การของพนักงาน (รัชนี ตรีสุทธิวงษา, 2552) ความผูกพันขององค์การมีผลต่อพนักงานในด้านความสุขในงาน เจตคติที่ดี ความเสียสละ และความร่วมมือในการทำงาน ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในที่สุด (Browder, 1993) และเมื่อองค์การประสบผลสำเร็จ ก็จะตอบสนองความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ กลับมายังพนักงาน ดังนั้นความผูกพันขององค์การจึงเป็นแนวคิดที่ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นอีกแง่มุมหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานของพนักงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Organ and Bateman, 1991) มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดด้านความผูกพันขององค์การไว้ว่า ความผูกพันขององค์การถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความภูมิใจ ความสุข ในการปฏิบัติงานขององค์การ ก่อให้เกิดแรงจูงใจให้พนักงานมีความเต็มใจในการทำงานอย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังมีความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกตลอดไป (รุ่งโรจน์ อรรถานิธ, 2554) ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ Steers (1977) ที่ได้กล่าวถึงความผูกพันขององค์การว่าเป็นลักษณะที่แสดงออกของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์การใน 3 มุมมอง คือ ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมาย การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถ และความ

ต้องการที่จะเป็นสมาชิกภาพองค์การ นอกจากนี้อีก 20 ปีต่อมา Steers (1997) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญว่า ความผูกพันต่อองค์การสามารถใช้ทำนายอัตราการเข้าออกจากงานของสมาชิกในองค์การได้ดีกว่าการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในงานเสียอีก ดังนั้นความผูกพันต่อองค์การ จึงเปรียบเสมือนเข็มทิศในการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวได้เป็นอย่างดี (Wright and Noe, 1996)

อย่างไรก็ตามความผูกพันต่อองค์การของพนักงานนั้นมีที่มาอยู่ด้วยกันหลายแนวทาง เริ่มจากสิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ที่องค์การมีต่อพนักงาน จนถึงพฤติกรรมทางจิตวิทยาของตัวพนักงานเองก็จัดได้ว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (Casio, 2003) ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันว่าสามารถประเมินความสามารถทางการทำงานของผู้ปฏิบัติงานได้ โดยกรมสุขภาพจิตได้ให้คำนิยามว่า ความฉลาดทางอารมณ์ว่าหมายถึงความสามารถในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ เก่ง ดี และมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2544) และผลการวิจัยยังพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อความสามารถในการทำงานมากกว่าความฉลาดทางสติปัญญาถึงสองเท่า (Goleman, 1998) มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับผลจากความฉลาดทางอารมณ์ อาทิเช่น เปรมปรีดี หมูวิเศษ (2551) ได้กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์ จะส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิต เพราะความฉลาดทางอารมณ์นั้น แฝงมาด้วยความสามารถที่จะใช้ชีวิตในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ อีกท่านหนึ่งคือนิตยา วิเศษยา (2551) ได้พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำซึ่งส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ และผลการวิจัยยังพบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานเพิ่มขึ้นจะมีความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันต่อองค์การมากขึ้น ผลงานวิจัยของ พิทยา โกศา (2552) พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ด้านการนึกคิดและทัศนคติที่ดีต่อองค์การ นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีจะส่งผลให้พนักงานเกิดการรับรู้ในสิ่งที่ตนได้รับจากองค์การในแง่บวก จึงมักรับรู้ว่างค์การนั้นเป็นสิ่งที่มีความดีเมื่อได้รับบางสิ่งบางอย่างจากองค์การ ผู้ปฏิบัติงานจึงตอบสนองโดยทำพฤติกรรมตามความเหมาะสม เพื่อเป้าหมายของพนักงานที่รับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์การ จนเกิดความเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและเกิดความผูกพันต่อองค์การมากกว่าพนักงานที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า และพรชัย เชื้อชูชาติ (2546) ได้พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการสร้างวัฒนธรรมความผูกพันต่อองค์การในลักษณะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพขององค์การ

จะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันต่อองค์การเป็นประเด็นเชิงบวกซึ่งไม่สามารถกำหนดให้เป็นหน้าที่ได้ แต่หากมีอยู่ในความรู้สึคนึกคิดของพนักงานแล้ว จะส่งผลให้พนักงานเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ต่อองค์การ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่น่าจะนำมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน โดยมีกรณีศึกษาคือ บริษัท ที ดับเบิลยู เอ เอ็นจิเนียริง จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทผลิตชิ้นส่วนงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายวางแผนการพัฒนาคุณลักษณะของพนักงานอีกทางหนึ่ง

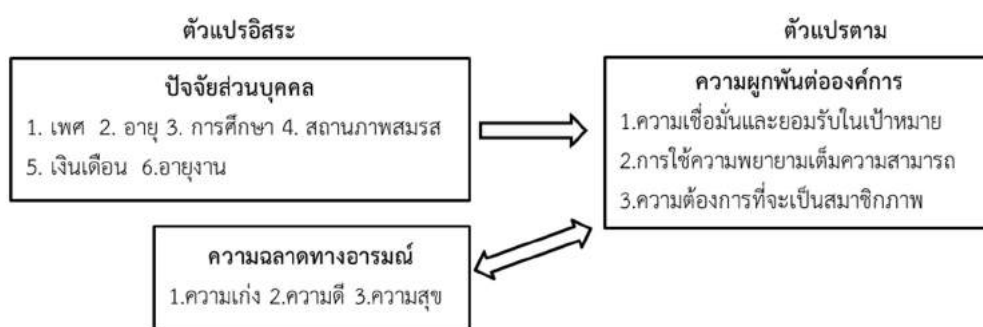
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์การของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์การของพนักงาน

สมมติฐานและกรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มีสมมติฐาน 2 ข้อ คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลให้ความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน
  2. ความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์การมีความสัมพันธ์กันทางบวก
- ดังกรอบแนวคิดในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานบริษัท ที่ ดับเบิลยู เอ เอ็นจิเนียริง จำกัด ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 129 คน (ณ เดือนธันวาคม 2560) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 100 คน จากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากจากรายชื่อพนักงาน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นคำถามความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ และส่วนที่ 3 เป็นคำถามระดับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยแบบสอบถามได้ทดสอบความเชื่อมั่นใช้วิธี Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.920

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยเลือกวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างโดยการหาค่าร้อยละ (%)
2. วิเคราะห์ข้อมูลระดับความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยการทดสอบค่า t
4. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 โดยใช้หลักการ Sample Regression และแสดงผลโดยใช้แผนภาพการกระจาย

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 73 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 55 มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 70 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 64 มีเงินเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท ร้อยละ 60 และ ส่วนใหญ่ มีอายุงานต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 57

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน

ผลการศึกษาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความเก่ง	2.91	0.76	ปานกลาง
ความดี	3.84	0.64	มาก
ความสุข	3.14	0.84	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.30	0.75	ปานกลาง

ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์พบว่า พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงสุดในด้านความดีโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเคารพกฎของสังคม รองลงมาคือ การเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อตนเอง ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่การกล้ายอมรับผิดมากกว่าโทษผู้อื่น และการยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ ตามลำดับ

พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านความสุขเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสามารถในการผ่อนคลายตนเองได้ รองลงมาคือ การปรับตัวได้เมื่อต้องอยู่ในภาวะเปียบที่ไม่เคยชิน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การเข้าใจในความขัดแย้ง และ ความเชื่อมั่นในผลงานที่ตนเองทำ ตามลำดับ

พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านความเก่งเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความอดทนในการเริ่มทำ

สิ่งหนึ่งสิ่งใดจนสำเร็จ รองลงมาคือ การรู้จักแข็งของตนว่าตนเก่งเรื่องอะไร ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นจนสำเร็จราบรื่น และ การปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการทำงาน ตามลำดับ

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

ผลการศึกษาพบว่าระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน

ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมาย	2.98	0.69	ปานกลาง
การใช้ความพยายามเต็มความสามารถ	3.17	0.58	ปานกลาง
ความต้องการที่จะเป็นสมาชิกภาพ	2.88	0.77	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.01	0.68	ปานกลาง

ผลการศึกษา ระดับความผูกพันต่อองค์กรพบว่า พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความผูกพันต่อองค์กรสูงสุดในด้านความการใช้ความพยายามเต็มความสามารถ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การตั้งใจทำงานยิ่งขึ้นเมื่อพบอุปสรรค รองลงมาคือ การปฏิบัติงานที่ได้รับอย่างเต็มความสามารถ ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ความเต็มใจในการนํางานกลับไปทำต่อที่บ้าน และ ความทุ่มเทในการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ตามลำดับ

พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความผูกพันต่อองค์กรด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความเชื่อมั่นว่าบริษัทสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจเดียวกันได้ รองลงมาคือ ค่านิยมส่วนตัวของพนักงานสอดคล้องกับระบบการทำงานของบริษัท ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ บ่อยครั้งที่ท่านไม่เห็นด้วยกับนโยบายของบริษัท และ ความภูมิใจในการเป็นพนักงานของบริษัท ตามลำดับ

พนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความผูกพันต่อองค์กรด้านความต้องการที่จะเป็นสมาชิกภาพเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องในการเข้าทำงานที่บริษัท รองลงมาคือ การไม่คิดเปลี่ยนงานไปทำที่บริษัทอื่น ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การแสวงหาความรู้จากบริษัทสำหรับประกอบอาชีพส่วนตัวในอนาคต และ ความตั้งใจที่จะทำงานที่บริษัทจนกระทั่งเกษียณอายุ ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่ามีผลสรุปดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
เพศ	ชาย	73	3.03	0.46	1.14	0.307
	หญิง	27	2.95	0.54	5	
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	55	2.86	0.49	2.19	0.028*
	30 ปีขึ้นไป	45	3.19	0.57	5	
	ต่ำกว่า ป.ตรี	70	3.04	0.47	0.70	0.517
สถานภาพ	ป.ตรีขึ้นไป	30	2.94	0.53	5	
	โสด	64	2.96	0.52	0.69	0.525
	สมรส/หม้าย	36	3.09	0.54	6	
เงินเดือน	ต่ำกว่า 20,000 บ.	60	2.91	0.66	2.17	0.040*
	20,000 บ. ขึ้นไป	40	3.17	0.62	4	
อายุงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	57	2.89	0.60	2.26	0.038*
	5 ปี ขึ้นไป	43	3.17	0.57	2	

จากตารางจะเห็นได้ว่าผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส มีค่า $t = 1.145, 0.705$ และ 0.696 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า Sig. พบว่าทั้ง 3 ปัจจัยมีค่า Sig. = 0.307, 0.517 และ 0.525 ตามลำดับ ซึ่งมากกว่า คำนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน และสรุปได้ว่า พนักงานที่มีเพศ ระดับการศึกษา และ สถานภาพสมรส แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ที่ระดับ นัยสำคัญ 0.05

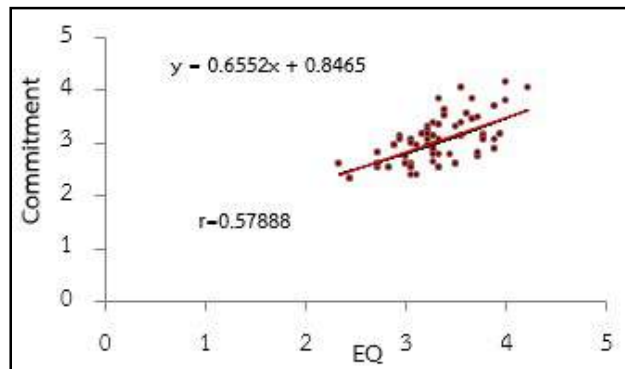
ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน จำแนกตามอายุ เงินเดือน และ อายุงาน พบว่ามีค่า $t = 2.195, 2.174$ และ 2.262 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า Sig. พบว่าทั้ง 3 ปัจจัยมีค่า Sig. = 0.028, 0.040 และ 0.038 ซึ่งน้อยกว่าค่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ที่ 0.05 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐาน และสรุปได้ว่า พนักงานที่มี อายุ เงินเดือน และ อายุงานต่างกัน มีความ ผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวคือ พนักงานที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีความ

ผูกพันต่อองค์กรมากกว่าพนักงานที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี พนักงานที่มีเงินเดือน 20,000 บาท ขึ้นไป มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าพนักงานที่มีเงินเดือนต่ำกว่า 20,000 บาท และ พนักงานที่มีอายุงาน 5 ปี ขึ้นไปขึ้นไปมีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าพนักงานที่มีอายุงานต่ำกว่า 5 ปี

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ที่ ดับเบิลยู เอ เอ็นจีเนียริง จำกัด โดยรวม ดังแสดงผลจากแผนภาพการกระจายในรูปที่ 2

รูปที่ 2 แผนภาพการกระจายความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความผูกพันต่อองค์กร

จากการคำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งแสดงผลด้วยแผนภาพการกระจายรูปที่ 2 จะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเพิ่มขึ้น โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกที่ระดับความสัมพันธ์ $r = 0.5789$ ($r^2 = 0.335$) โดยมีความสัมพันธ์ดังสมการเส้นตรง $y = 0.655x + 0.847$ หรือ ความผูกพันต่อองค์กร = $0.6552 \times$ ระดับความฉลาดทางอารมณ์ + 0.847

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุของพนักงานที่ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวรรณ ศิริคุณ (2542) ที่พบว่าพนักงานบรรษัทบริหารสถาบันการเงินอายุของพนักงานที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของเครือวัลย์ ดาวขจร (2549) ที่พบว่าพนักงานของบริษัทมหาชนแห่งหนึ่ง อายุของพนักงานที่ต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานที่มีอายุเพิ่มขึ้น เข้าใจและสามารถปรับตัวกับนโยบาย เป้าหมาย และวัฒนธรรมองค์กรได้ดีกว่า จึงมีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มมากขึ้น และความคาดหวังเรื่องต่าง ๆ จะลดลง และยังมีอายุเพิ่มมากขึ้น โอกาสเลือกงานจะลดน้อยลง จึงทำให้พนักงานที่มีอายุมากส่วนใหญ่อยังต้องการคงสภาพพนักงานบริษัทไว้ต่อไป นอกจากนี้ Casio. W.F. (2003) ยังได้กล่าวไว้ว่า ทศนคติของความผูกพันต่อองค์กรถูกกำหนดโดยกลุ่มของ

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรเป็นความรู้สึกด้านบวกหรือลบ หรือการพิจารณาถึงการควบคุมภายในภายนอก

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เงินเดือน ของพนักงานที่ต่างกัน จะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรารักษ์ ศักดิ์ธรรมเจริญ (2549) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของ พนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรมภาคเหนือ พบว่า พนักงานมีความผูกพันต่อองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับความผูกพัน ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงานและอายุในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานมีอายุงานมากและมีเงินเดือนสูงขึ้นจึงไม่อยากจะเปลี่ยนงานในขณะที่บุคลากรที่มีอายุงานน้อย และเงินเดือนน้อยกว่าย่อมต้องการแสวงหารายได้และความเจริญก้าวหน้าในอาชีพให้สูงขึ้น ดังที่ ภัทรพร ชื่นภรณ์ (2555) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การคือลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งต้องการตำแหน่งหน้าที่และความต้องการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐานยังพบว่า อายุงานของพนักงานที่ต่างกันจะมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเครือวัลย์ ดาวซจร (2549) ที่พบว่าอายุงานของพนักงานที่ต่างกันมีระดับความต้องการคงอยู่ในองค์กรแตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของสุรางค์ทิพย์ ทะวิไชย (2549) ที่ศึกษาพบว่าพนักงานบริษัทเอกชน แห่งหนึ่งอายุงานของพนักงานที่ต่างกันมีความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในองค์กรแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีอายุงานมากมีเข้าใจในองค์ประกอบในการทำงาน เช่น ระบบงาน วัฒนธรรมองค์กร ปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย และค่าตอบแทน มากกว่าผู้ที่มีอายุงานน้อย จึงทำให้อายุงานส่งผลต่อผูกพันต่อองค์การ

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่าความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์การมีความสัมพันธ์กันทางบวก สอดคล้องกับการวิจัยของ นิตยา วิเศษยา (2551) ซึ่งพบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานเพิ่มขึ้นจะมีความฉลาดทางอารมณ์และความผูกพันองค์การมากขึ้น และยังมีผลในทิศทางเดียวกันกับผลงานวิจัยของพิทยา โกคา (2552) ซึ่งพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ด้านการนึกคิดและทัศนคติที่ดีต่อองค์การ จนเกิดความเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การและเกิดความผูกพันองค์การ มากกว่าพนักงานที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า และยังสอดคล้องกับ พรชัย เชื้อชูชาติ (2546) ซึ่งได้พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับการสร้างวัฒนธรรมความผูกพันองค์การในลักษณะสร้างสรรค์ที่มีผลต่อประสิทธิผลขององค์การ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นแสดงว่าระบบการบริการทรัพยากรบุคคลในองค์กรกรณีศึกษา ยังไม่เอื้ออำนวยในประเด็นด้านนี้ ดังนั้นเพื่อการส่งเสริมประเด็นความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน องค์กรควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้เหมาะสมกับพนักงานในแต่ละด้าน

2. พนักงานมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์การ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า พนักงานมีความผูกพันกับองค์การไม่มากนัก ดังนั้นบริษัทควรให้พนักงานมีส่วนร่วมในการ

เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบาย การสื่อสารละเอียดเรื่องนโยบาย ลงไปในทุกระดับของพนักงาน และมีการปลูกฝังวัฒนธรรม ค่านิยม อันดีงามที่เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อให้พนักงานได้รับรู้และเกิดความภาคภูมิใจในองค์กร ผู้บริหารควรตั้งเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจนในระดับที่มีความเป็นไปได้ ไม่สูงจนกดดันพนักงานเกินไป เพื่อเป็นจุดร่วมแห่งความสำเร็จร่วมกันระหว่างพนักงาน และองค์กร นอกจากนี้บริษัทควรส่งเสริมองค์ประกอบในการทำงานเช่น ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความก้าวหน้าในอาชีพ สภาพแวดล้อมความปลอดภัยในการทำงานที่ดี เพื่อให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้นในภายภาคหน้า

3. พนักงานที่มีอายุ เงินเดือน และอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน ดังนั้นบริษัทจัดองค์ประกอบในการทำงานในประเด็นปัจจัยส่วนบุคคลดังกล่าวอย่างเหมาะสม เพื่อให้พนักงานทุกกลุ่มมีความผูกพันต่อองค์การไปในทิศทางเดียวกัน

4. ความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน ดังนั้นเพื่อให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การเพิ่มขึ้น ควรจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการทำงานเพื่อเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่น การให้คำปรึกษาของชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวที่เหมาะสม ค่าตอบแทน สภาพแวดล้อม ผลประโยชน์ ความก้าวหน้า การมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นต้น

5. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน เช่น ปัจจัยด้านพฤติกรรม ด้านวัฒนธรรมองค์กร ความต้องการในการปฏิบัติงาน ฯลฯ เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของพนักงานเพื่อสร้างความผูกพันต่อองค์การที่ดีขึ้น

๔ เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2544). แผนพัฒนาสุขภาพจิตในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- เครือวัลย์ ดาวขจร. (2549). คุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงาน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพวรรณ ศิริคุณ. (2542). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การ ศึกษากรณี บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิตยา วิเศษยา. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เปรมปรีดิ์ หมูวิเศษ. (2551). การศึกษาองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (รายงานการวิจัย). ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- พรชัย เชื้อชูชาติ. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์การโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเทศบาลในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิทยา โกคา. (2552). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ภัทรพร ชื่นภาภรณ์. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานในบริษัทค้าปลีกข้ามชาติ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนิ ตรีสุทธีวงษา. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงาน ความจงรักภักดีต่อองค์กรและประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งโรจน์ อรรถานนท์. (2554). Employee Engagement: การสร้างความผูกพันของพนักงานในองค์กร. กรุงเทพฯ: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.
- สุรารักษ์ คักดิ์ธรรมเจริญ. (2549). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์การของพนักงานในกลุ่มอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรมภาคเหนือ. การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารธุรกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรางค์ทิพย์ ทะวิไชย. (2549). คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Browder, R. (1993). *Social psychology*. New York: Free Press.
- Organ, D. W., & Bateman, T. S. (1991). *Organizational Behavior (4 th ed.)*. Homewood: Irwin.
- Steers, R.M. (1977). *Organization Effectiveness*. California: Goodyear Publishers Inc.
- Steers, R. M. (1997). *Organizational Effectiveness: A Behavioral view*. Santa Monica, CA: Goodyear.
- Goleman, D. (1998). *Working with emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
- Wright, P.M. and Noe, R.A. (1996). *Management of Organizations*. Chicago: Irwin.
- Krejcie, R.V., Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3), 607-610.
- Casio. W.F. (2003). *Managing human resources: productivity, quality of work life, profits*. New York: McGraw-Hikk.

ความทันสมัยของกล้องถ่ายภาพและภาพถ่าย

ประเทศอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม

Modernity of Camera and Photographs of Indonesia during in Colonial Era

5

วันที่รับบทความ : 10 เมษายน 2562
Received: April 10, 2019

วันที่แก้ไขบทความ : 30 มิถุนายน 2562
Revised: June 30, 2019

วันที่ตอบรับบทความ : 10 กรกฎาคม 2562
Accepted: July 10, 2019

วิภากรณ์ ห้วยเวชศาสตร์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายในการนำเสนอที่เกี่ยวกับการทำความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ประเทศเพื่อนบ้านในอุษาคเนย์ โดยกล่าวได้ว่าเป็นวาระหนึ่งที่สำคัญต่อแวดวงการศึกษาทางสายสังคมศาสตร์ในปัจจุบัน โดยในบทความนี้จะชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการความทันสมัยในด้านเทคโนโลยีการถ่ายภาพ และภาพถ่ายย้อนเรื่องราวทางสังคมผ่านภาพถ่ายของประเทศอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม ซึ่งภาพถ่ายดังกล่าวได้กลายเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาศึกษาอดีตในประเด็นต่าง ๆ และมีบทบาทอย่างมากในการสร้างวาทกรรมทางสังคมให้กับประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของประเทศเจ้าอาณานิคม

คำสำคัญ : ความทันสมัย, ภาพถ่าย, อินโดนีเซีย, อาณานิคม

---

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย
Corresponding author, E-mail: wipaporn.ningrum@gmail.com

Abstract

This article aimed at the presentation history of understanding towards the history of the neighbor countries in Southeast Asia, Which could be said that it was one of an important agenda for current social science education. This article would point out the development of modernity of cameras and photographs of Indonesia during the colonial era. By which those photographs has become one type of evidence that had been used to study the past in various issues and played a vital role towards social discourse creation for the countries under the rule of the colonial countries.

Keywords : Modernity, Photographs, Indonesia, Colonial

บทนำ

ความทันสมัยที่เกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย มีจุดเริ่มต้นมาจากการเข้ามาของอาณานิคมตะวันตกที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ยังดินแดนที่มีสมยานามว่า “หมู่เกาะเครื่องเทศ” แห่งนี้ เมื่อเข้าสู่การสถาปนาอำนาจอย่างเข้มข้น นอกจากการเข้ามายึดครองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แล้ว เมืองท่าและเมืองใหญ่ ๆ ในอินโดนีเซียยังได้กลายเป็นพื้นที่รองรับความทันสมัยของประเทศเจ้าอาณานิคมด้วยเช่นกัน อย่างเช่นเทคโนโลยีการถ่ายภาพ ซึ่งกล้องถ่ายภาพได้กลายเป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญที่เจ้าอาณานิคม พยายามที่จะใช้เพื่อบันทึกเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภูมิประเทศและคนพื้นเมือง ภาพถ่ายในช่วงแรกที่ถ่ายโดยช่างภาพชาวตะวันตกได้สะท้อนให้เห็นภาพของคนพื้นเมืองผ่านสายตจักรวรรดิได้อย่างชัดเจน

ภาพถ่ายจำนวนมากในอินโดนีเซีย ในเวลาต่อมาได้ถูกผลิตซ้ำให้กลายเป็นภาพถ่ายประวัติศาสตร์ที่ถูกนำไปใช้ในหลายสถานที่และหลายโอกาส ซึ่งภายใต้บริบทใหม่นั้น ล้วนเป็นภาพที่ถูกถ่ายขึ้นตั้งแต่สมัยอาณานิคมเรื่อยมาจนถึงระยะต้นที่อินโดนีเซียได้รับเอกราช ภาพเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีและความทันสมัยที่เข้ามายังอินโดนีเซีย เช่นเดียวกับประดิษฐกรรมสมัยใหม่หลายอย่างที่เดินทางมายังดินแดนอาณานิคม ภาพถ่ายเหล่านี้จึงถือกำเนิดขึ้นภายใต้บริบทและความหมายเฉพาะของยุคสมัยดังกล่าว ก่อนที่ความหมายเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อถูกนำไปใช้ในบริบทใหม่ ๆ ในเวลาต่อมา

เทคโนโลยีการถ่ายภาพและภาพถ่ายในดินแดนหมู่เกาะเครื่องเทศ

ภาพถ่ายเกิดขึ้นมาเพื่อบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเมื่อเวลาผ่านไป ภาพถ่ายได้กลายเป็นหลักฐานชิ้นหนึ่งที่สามารถแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวในอดีตของสถานที่หรือผู้คนได้ ซึ่งความหมายของภาพถ่ายตรงกับสุภาษิตจีนบทหนึ่ง ที่กล่าวไว้ว่า “ภาพเพียงภาพเดียวดีกว่าคำพูดพันคำ” ภาพถ่ายจึงเปรียบเสมือนหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่ง ที่ทำให้คนใน

ปัจจุบันสามารถรับรู้ถึงอดีตผ่านสิ่งที่ปรากฏในภาพถ่าย ทั้งผู้คน สิ่งก่อสร้าง วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังสามารถบอกได้ว่าภาพนั้นเป็นภาพแทนของความเป็นจริง ที่เข้ามามีบทบาทในการช่วงชิงพื้นที่การนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่ต่างไปจากการสื่อสารด้วยตัวอักษร ภาพถ่ายในฐานะหลักฐานสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งที่สามารถบอกเล่าประวัติศาสตร์ของสังคมได้ไม่น้อยไปกว่าเอกสารหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกผ่านตัวอักษร ทั้งนี้เนื่องจากชีวิตประจำวันของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้วัฒนธรรมการถ่ายภาพเป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารสามารถส่งข้อมูลไปยังผู้รับด้วยเวลาที่จำกัด และมีความรวดเร็วกว่าการอธิบายด้วยตัวอักษร รวมทั้งมีความน่าเชื่อถือจากการที่ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ในเชิงประจักษ์

สำหรับประเทศอินโดนีเซีย การถ่ายภาพได้เข้าสู่สังคมชาวโศยนักท่องเที่ยวยุโรปเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1870 และต่อมาการถ่ายภาพได้กลายเป็นงานอดิเรกและวัฒนธรรมของคนชั้นสูง ซึ่งพวกเขามีฐานะเป็นเหมือนกับผู้ที่เผยให้เห็นโลกทั้งสองด้านของหมู่เกาะอินดิส นั่นคือความงดงามของจารีตประเพณีแบบดั้งเดิม และความรุ่งโรจน์ของยุคสมัยใหม่ภายใต้การปกครองของอาณานิคม (Strassler, 2010, p. 41) เมื่อก้าวเข้าสู่ปี ค.ศ. 1900 กล้องถ่ายรูปได้ผันตัวกลายเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สามารถหาซื้อได้ง่าย รวมทั้งฟิล์มถ่ายภาพและเทคนิคการถ่ายภาพที่ได้ถูกพัฒนาขึ้นมาได้ช่วยกระตุ้นความสนใจ ทำให้การถ่ายภาพกลายเป็นงานอดิเรกของทั้งชาวดัตช์และชาวพื้นเมือง นอกจากนี้การที่คนจีนเข้ามามีบทบาทในอุตสาหกรรมถ่ายภาพในอินโดนีเซีย ทำให้การถ่ายภาพได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในยุคหลังอาณานิคม โดยที่คนจีนมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีการถ่ายภาพ ตลอดจนการพัฒนาวงการภาพยนตร์และแผ่นเสียงอีกด้วย

การเข้ามาของดัตช์ (ประเทศเนเธอร์แลนด์ในปัจจุบัน) ในยุคพาณิชย์นิยม การจัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์ หรือวีไอซี (Vereenigde Oost-Indische Compagnie: VOC) อันเป็นเครื่องหมายทางการค้าที่สถาปนาอำนาจบนเกาะชวา จนกระทั่งการควบคุมหมู่เกาะอินดิสได้อย่างเบ็ดเสร็จภายใต้ยุคอาณานิคม ส่งผลให้ดัตช์กลายเป็นตัวละครหลักในประวัติศาสตร์ตลอดช่วงเวลากว่า 300 ปี ของอินโดนีเซีย หัวเมืองหลักบนเกาะชวาที่นอกเหนือจากเมืองปัตตาเวีย ได้กลายเป็นฐานการควบคุมของรัฐบาลอาณานิคม รวมทั้งเป็นพื้นที่รองรับความทันสมัย และการพัฒนาตามแบบแผนตะวันตก ทั้งเทคโนโลยี ระบบสาธารณูปโภค และระบบการศึกษา

บทบาทนักถ่ายภาพ กับการถ่ายภาพดัตช์อีสต์อินดิส

ความพยายามของมนุษย์ในการที่จะบันทึกภาพสิ่งที่ตัวเองเห็นด้วยตาลงบนกระดาษหรือวัตถุโดยให้ปรากฏอย่างที่เป็นจริงนั้น สามารถสืบย้อนไปได้อย่างน้อยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการประดิษฐ์คิดค้นในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้ส่งอิทธิพลสำคัญต่อการสร้างกล้องถ่ายรูปขึ้น ซึ่งมีพัฒนาการให้เห็นมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะจากการค้นคว้าทดลองและประดิษฐ์กล้องถ่ายรูปโดยโจเซฟ นีป (Joseph Niépce) นักประดิษฐ์ชาวฝรั่งเศส ที่สามารถทำให้ภาพถ่ายชุดแรกในช่วง ค.ศ. 1825 - 1827 นั้นติดอยู่บนกระดาษได้อย่างถาวรโดยไม่เลือนหายไป (Newhall, 1949, p. 12-16) หลังการทดลองของนีป นักประดิษฐ์คิดค้นอีกหลายคนในแวดวงนักประดิษฐ์ที่ปารีสและลอนดอน ก็ได้พัฒนาเทคโนโลยีการถ่ายภาพขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทั่งในปี ค.ศ. 1839 เมื่อสมาคมวิทยาศาสตร์

(Academy of Science) แห่งฝรั่งเศส ได้จ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้แก่ทายาทและหุ้นส่วนธุรกิจของนีป เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีต่ออย่างเป็นทางการ กล้องถ่ายรูปได้กลายเป็นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ที่สร้างความ ตื่นตาตื่นใจและเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในหมู่สาธารณชนทั่วทั้งยุโรปและต่อเนื่องถึงสหรัฐอเมริกา เกิดการทดลองพัฒนาต่ออีกหลายรูปแบบทั้งในเทคโนโลยีของกล้องถ่ายภาพและภาพถ่าย (Rosenblum, 1997, p. 14-37) ทั้งนี้และภาพถ่ายกลายเป็นทั้งสิ่งแปลกใหม่ที่เริ่มเพิ่มปริมาณและ กระจายตัวอย่างรวดเร็ว ช่างถ่ายภาพทั้งมืออาชีพและมือสมัครเล่นเพิ่มจำนวน พร้อม ๆ กับร้าน ถ่ายภาพที่เริ่มปรากฏทั่วแทบทุกเมืองใหญ่ในยุโรปและอเมริกา ก่อนที่จะขยายมาสู่ดินแดน อาณานิคมที่อยู่ภายใต้อำนาจของมหาอำนาจตะวันตก

ในกรณีของดินแดนดัตช์อีสต์อินดีส (ประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน) บริษัทที่ทำธุรกิจด้าน การถ่ายภาพแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในเมืองปัตตาเวีย ชื่อ บริษัทวูดเบอร์รี่แอนด์เพจ (Woodbury & Page) เมื่อ ค.ศ. 1857 บริษัทแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือของช่างภาพชาวอังกฤษสองคน คือ วอลเตอร์ เบทเลย์ วูดเบอร์รี่ และเจมส์ เพจ ทั้งสองทำธุรกิจเกี่ยวกับการรับจ้างถ่ายภาพ ทำโปสการ์ด และเป็น คลังรวบรวมภาพถ่ายสำหรับผู้ต้องการใช้บริการ ในกระบวนการรวบรวมภาพเพื่อขายแก่ผู้สนใจ พวกเขาได้ออกเดินทางตระเวนถ่ายรูปไปในหลายพื้นที่ของโลก และรวมถึงการเดินทางมาถึงดินแดน ดัตช์อีสต์อินดีส หลังจากได้ก่อตั้งบริษัทขึ้นแล้วในปีถัดมาวูดเบอร์รี่และเพจก็ได้ออกเดินทางไปทั่วชาว กลางและชาวตะวันออกเพื่อถ่ายภาพในพื้นที่ต่าง ๆ ผลงานการถ่ายภาพจำนวนมากของพวกเขาได้ บันทึกรูปภาพสังคมดัตช์อีสต์อินดีสที่อยู่ภายใต้การปกครองของดัตช์ และเป็นหนึ่งในกลุ่มภาพถ่ายจาก ยุคอาณานิคมที่ถูกผลิตซ้ำมากที่สุดในเวลาต่อมา โดยเฉพาะภาพจากชาวและบาหลี (Reed (Ed.), 1991, p. 10-11) ที่สะท้อนให้เห็นภูมิทัศน์ของดินแดนในโลกอาณานิคมและภาพวิถีชีวิตของคน พื้นเมือง

ภาพที่ 1 ภาพพระเด่นสาและห์และครอบครัว (ค.ศ. 1872)
ตัวอย่างผลงานของวอลเตอร์ เบทเลย์ วูดเบอร์รี่ และเจมส์ เพจ

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1840 เป็นต้นมา ได้มีความแพร่หลายของการถ่ายภาพในพื้นที่ต่าง ๆ กระจายตัวในวงกว้างภายในดินแดนดัตช์อีสต์อินดีสและลักษณะของภาพที่ถ่ายนั้นก็มีความหลากหลายอันเป็นตัวสะท้อนความสนใจของช่างภาพคนผิวขาวในช่วงเวลานั้น อาทิเช่น ภาพภูมิทัศน์ของสถานที่ ภาพเมืองท่าการค้า ภาพคนพื้นเมือง ภาพศิลปะการแสดงอันน่าตื่นตา ภาพภายในราชสำนัก เป็นต้น และเมื่อร้านถ่ายภาพได้ถูกสร้างขึ้นในดินแดนแห่งนี้ในช่วงทศวรรษที่ 1870 ก็ยิ่งเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการนิยมในการถ่ายภาพโดยเฉพาะในบรรดาหมู่คนผิวขาวและกระแสการท่องเที่ยวในยุคอาณานิคมได้เป็นอย่างดี

นอกจากวูดเบอร์รี่และเพจ ช่างภาพในยุคสมัยดัตช์อีสต์อินดีสแล้ว ยังมีช่างภาพคนสำคัญ เช่น ออดอล์ฟ เซียนเฟอร์ (Adolph Schaefer) ซึ่งได้รับการชักชวนว่าจ้างจากรัฐบาลดัตช์ให้มารับหน้าที่เป็นช่างภาพเพื่อถ่ายภาพอนุสาวรีย์และภูมิประเทศในดัตช์อีสต์อินดีสช่วงทศวรรษ 1840 อิสสิโดเร วาน คินสเบอร์เกน (Isidore Van Kinsbergen) ซึ่งเป็นช่างภาพในปัตตาเวียที่มีผลงานเด่นคือภาพถ่ายที่สถาปัตยกรรม รูปปั้น ที่แผ่ไปด้วยตำนานและความเชื่อของคนพื้นเมือง ชาร์ลส์ เจ. เคลงโรธ (Charles J. Kleingrothe) ผู้ทำงานเป็นช่างถ่ายภาพในช่วงทศวรรษ 1880 มีผลงานอย่างภาพถ่ายที่ไร่ยาสูบ โรงงาน และคลังเก็บสินค้า โดยมักปรากฏภาพผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองและชาวจีน ซึ่งทำให้ภาพถ่ายของเขาเป็นเสมือนเอกสารที่บันทึกเรื่องราวและบทบาทที่ทำให้เห็นความแตกต่างทางชนชั้นในสังคมดัตช์อีสต์อินดีส ออนเนส ครูดเจียน (Onnes Kurkdjian) ซึ่งมีผลงานถ่ายภาพอยู่ในช่วงทศวรรษ 1890 โดยเขาออกเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วดัตช์อีสต์อินดีสเพื่อถ่ายภาพผู้คน วิถีชีวิต และภูมิประเทศ หนังสือรวบรวมผลงานภาพถ่ายของเขาเป็นหลักฐานบันทึกภาพความหลากหลายซึ่งมีทั้งชาวพื้นเมือง ผู้มีฐานะนรคดียุติ ยานการค้าของชาว และภาพถ่ายทิวทัศน์ (Reed (Ed.), 1991, p. 10-11)

ช่างภาพในดัตช์อีสต์อินดีสที่มีผลงานภาพถ่ายโดดเด่นยังรวมถึง ซี. บี. นูเดเวนฮุส (C.W. Nieuwenhuis) ซึ่งเป็นช่างภาพผู้เชี่ยวชาญการถ่ายภาพภูมิประเทศและภาพถ่ายเชิงชาติพันธุ์วรรณา มีผลงานเด่นเป็นที่รู้จักอย่างภาพถ่ายทหารเนยสแห่งสุมาตรา เฮช. เอ็ม. นีบ (H.M. Neeb) นายแพทย์ชาวดัตช์ ที่นอกจากจะเป็นแพทย์ผู้เชี่ยวชาญแล้วยังเป็นช่างถ่ายภาพสมัครเล่น ภาพถ่ายความสูญเสียจากสงครามจากการรุกรานของดัตช์ต่อชาวพื้นเมืองซึ่งเป็นผลงานเด่นของนีบได้กลายเป็นกลุ่มภาพที่บันทึกประวัติศาสตร์ การรุกรานของจักรวรรดิและการต่อต้านอาณานิคม ธิลลี ไวเซนบรอน (Thilly Weissenborn) ช่างภาพหญิงชาวดัตช์ที่เรียนรู้ทักษะการถ่ายภาพจากครูดเจียนสตูดิโอ (Kurkdjian Studio) เธอหลงใหลในศาสนา พิธีกรรม และวัฒนธรรมของคนพื้นเมือง ผลงานเด่นคือกลุ่มภาพใบหน้าของสตรี เครื่องแต่งกายที่หรูหรา นางรำหญิงที่เพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยสาว และภาพผู้หญิงบาสีเปลือยกาย (Reed (Ed.), 1991, p. 10-11)

ทาสสิโล อัดัม (Tassilo Adam) เริ่มต้นทำงานที่ดัตช์อีสต์อินดีสในช่วงทศวรรษ 1920 ในฐานะเป็นข้าราชการอาณานิคมชาวดัตช์ พร้อมกันนั้นก็ช่างภาพผู้เชี่ยวชาญถ่ายภาพในมิติชาติพันธุ์วรรณา เขาใช้เวลากว่า 14 ปี อาศัยกับชาวบาตักที่สุมาตราเหนือและได้ถ่ายภาพวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนพื้นเมือง นอกจากนี้ ผลงานเด่นของเขายังรวมถึงภาพถ่ายนางรำในราชสำนักของสุลต่านที่ชวากลาง วอลเทอร์ สไปส์ (Walter Spies) เป็นศิลปินช่างภาพชาวเยอรมันที่อาศัยอยู่ในดัตช์อีสต์อินดีสในช่วงทศวรรษ 1930 ผลงานภาพถ่ายส่วนใหญ่เป็นภาพวิถีชีวิตประจำวัน วัฒนธรรม และพิธีกรรมของชาวพื้นเมืองในหมู่เกาะอินโดนีเซีย โดยมีผลงานเด่นคือภาพถ่ายระบำ

บารอง (Barong) ส่วนเฮนรี ชาร์เทียร์-เบรส์สัน (Henri Cartier-Bresson) เป็นช่างภาพชาวฝรั่งเศสซึ่งมีผลงานเด่นคือภาพการร่ายรำของชาวบาห์ลี และโดยเฉพาะกลุ่มภาพของขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราช ในฐานะที่เป็นหนึ่งในบันทึกทางประวัติศาสตร์ ภาพถ่ายของเขาได้บ่งบอกถึงช่วงเวลาที่เป็นอินโดนีเซียเริ่มปรากฏและอำนาจอาณานิคมเริ่มเสื่อมลง (Reed (Ed.), 1991, p. 12)

นอกจากช่างถ่ายภาพชาวตะวันตก ดัตช์อีสต์อินดีส์ยังมีช่างถ่ายภาพมืออาชีพชาวพื้นเมืองที่มีผลงานโดดเด่นได้รับการยอมรับอยู่ด้วยเช่นกัน บุคคลที่มีชื่อเสียงที่สุด คือ คาสเซียน เซปฮาซ (Kassian Cephas) ช่างภาพชาวชวาซึ่งเข้าสู่อาชีพช่างภาพและเริ่มมีผลงานในช่วงทศวรรษ 1860 ต้นทศวรรษถัดมาเขาได้ทำงานเป็นช่างภาพประจำพระองค์ของสุลต่านแห่งยอกยาคารตา และพระบรมวงศานุวงศ์ ผลงานของคาสเซียน เซปฮาซ หลายชิ้นได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียงอย่างมาก หนึ่งในผลงานสร้างชื่อคือภาพถ่ายขององค์สุลต่านแห่งยอกยาคารตาฮาเมงกูบวอนอที่ 7 (Hamengku Buwono 7) รวมทั้งภาพถ่ายบุโรพุทโธและปรัมบานันซึ่งถ่ายในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ในช่วงเวลานั้นนับได้ว่าเป็นจุดสูงสุดในอาชีพช่างภาพของเขา (Knaap, 1999, p. 1-24)

ภาพที่ 2 ภาพถ่ายจากราชสำนักยอกยาคารตา ตัวอย่างผลงานของคาสเซียน เซปฮาซ

เกาะชวา : ปฐมบทแห่งเทคโนโลยีการถ่ายภาพในดินแดนดัตช์อีสต์อินดีส

เกาะชวาและสังคมคนชวาเป็นสถานที่แรกและคนกลุ่มแรกที่เข้าถึงเทคโนโลยีการถ่ายภาพ เพราะด้วยที่ตั้งอันเป็นศูนย์กลางของการปกครองโดยเจ้าอาณานิคมและการที่คนชวามีความใกล้ชิดกับคนผิวขาวโดยเฉพาะกลุ่มคนชั้นสูงชาวชวาที่ทำงานให้กับระบอบอาณานิคม ด้วยเหตุนี้แม้การถ่ายภาพในดินแดนอาณานิคมแห่งนี้ในช่วงแรกจะจำกัดขอบเขตอยู่ในการจัดการของเจ้าอาณานิคมหรือบรรดาคนผิวขาวที่เน้นการถ่ายภาพในช่วงเวลาของการท่องเที่ยวหรือเดินทางไปยังสถานที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ในแง่หนึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างความนิยมหรือการแพร่กระจายของการถ่ายภาพที่เกิดขึ้นควบคู่กับกระแสการท่องเที่ยวในยุคอาณานิคมที่เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะจากบรรดาคนผิวขาว แต่อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเริ่มมีคนชั้นสูงชาวชวาและกลุ่มคนจีนผู้มั่งคั่งที่ได้สัมผัสกับประสบการณ์การถ่ายภาพอันน่าตื่นตาตื่นใจนี้ ดังจะเห็นได้จากความนิยมในการ

ถ่ายภาพของคนทั้งสองกลุ่มนี้เก็บไว้เพื่อเป็นการบ่งบอกสถานะทางสังคม และเศรษฐกิจของตนในช่วงเวลานั้น (Strassler, 2010, p. 6-7)

ในช่วงทศวรรษ 1910 กล้องถ่ายรูปกลายเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายทำให้คนพื้นเมืองสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการถ่ายภาพได้มากขึ้น จะสังเกตได้จากการเพิ่มจำนวนของช่างสมัครเล่นชาวพื้นเมือง การถ่ายภาพกลายเป็นงานอดิเรกที่ได้รับความนิยม ภาพถ่ายในช่วงเวลานี้จึงสะท้อนวิถีชีวิต การเดินทางท่องเที่ยว (Strassler, 2010, p. 38) โดยที่กล้องถ่ายรูปเป็นเสมือนเพื่อนร่วมเดินทางของผู้คน และในช่วงเวลาก่อนได้รับเอกราช ภาพถ่ายเหตุการณ์การต่อสู้เรียกร้องเอกราชของคนพื้นเมืองได้ถูกบันทึกไว้เพื่อเป็นหลักฐานและความทรงจำให้กับทั้งเจ้าอาณานิคมและคนพื้นเมือง

ในช่วงปลายของยุคอาณานิคมและช่วงต้นหลังเอกราชของอินโดนีเซีย การถ่ายภาพได้รับความนิยมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะจากบรรดาช่างถ่ายภาพสมัครเล่นที่มีการก่อตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีการเปิดร้านถ่ายภาพกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นจากคนพื้นเมืองชนชั้นสูงและคนจีนในเมืองใหญ่ พัฒนาการและความก้าวหน้าในเรื่องภาพถ่ายและการถ่ายภาพในยุคหลังเอกราชของอินโดนีเซียมาจากปัจจัยสำคัญ คือ การที่กลุ่มคนจีนซึ่งเป็นที่ยอมรับดีว่ามีความเชี่ยวชาญทางการค้าและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อสถานะทางเศรษฐกิจของอินโดนีเซียเป็นเวลานาน ได้เริ่มหันมาสนใจในกิจการร้านถ่ายภาพมากขึ้นจนทำให้เกิดร้านถ่ายภาพกระจายตัวอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ ทั่วเกาะชวา และร้านเหล่านี้มีความน่าสนใจที่ชื่อร้านของชาวจีนในยุคแรก ๆ หลังเอกราชของอินโดนีเซียสะท้อนให้เห็นความพยายามที่จะเกาะเกี่ยวสัมพันธ์อยู่กับวาทกรรมชาตินิยมอินโดนีเซีย และสีสันของร้านถ่ายภาพเหล่านี้ก็ขึ้นอยู่กับตัวสินค้าหลักประเภทฟิล์ม ไม่ว่าจะเป็น ฟุจิ โกดัก และโคนิก้า เป็นต้น (Strassler, 2010, p. 11)

หลังจากอินโดนีเซียได้รับเอกราชภาพถ่ายจากเหตุการณ์การต่อสู้เพื่อเอกราชนั้นได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลอินโดนีเซียใช้เพื่อสร้างความทรงจำให้กับคนในชาติ เพื่อให้ผู้คนมีความทรงจำที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยที่รัฐเป็นผู้ควบคุมการตีความและให้ความหมายต่อภาพถ่ายที่นำมาเสนออย่างเบ็ดเสร็จ กล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ของภาพถ่ายในอินโดนีเซียช่วงแรกเริ่มนั้นเป็นความทันสมัยที่เกี่ยวข้องอยู่กับเจ้าอาณานิคมและชนชั้นสูงในสังคม เนื่องจากคนสองกลุ่มนี้มีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีการถ่ายภาพ ไม่เพียงแต่ภาพถ่ายได้ทำหน้าที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกรูปแบบหนึ่ง แต่ยังได้สะท้อนให้เห็นความจริงที่เกิดขึ้นอันมาจากทัศนะของคนเหล่านี้ ก่อนที่การถ่ายภาพจะแพร่หลายสู่คนชั้นกลางในสังคม

ภาพถ่ายอาณานิคมในสายตาสัจจวรรดิ

ภาพถ่ายสามารถสะท้อนประเด็นได้มากกว่าสิ่งที่ปรากฏอยู่ในภาพ หากเปรียบกับงานวรรณกรรม ภาพและวรรณกรรมมีปัจจัยในการประกอบสร้างที่คล้ายคลึงกัน ทั้งบริบทแวดล้อมที่ย่อมส่งผลกระทบต่อมุมมองและวิธีคิดของผู้ประพันธ์วรรณกรรมและช่างภาพ ทั้งตัวอักษรและภาพถ่ายต่างทำหน้าที่ในการเล่าเรื่องจากทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง ในกระบวนการถ่ายทอดผลงานของทั้งช่างภาพและนักประพันธ์แน่นอนว่าส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ทางสังคม การหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ตลอดจนระบบการเมืองเศรษฐกิจ ซึ่งในช่วงเวลานั้นที่มีอิทธิพลอยู่และโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม ในบริบทของภาพถ่ายเราจะพบว่าสิ่งที่ภาพถ่ายบันทึกนั้นเป็นสิ่งที่เคยมีอยู่จริงทั้งเหตุการณ์ วัตถุ ตลอดจนตัวบุคคล ภาพถ่ายทำหน้าที่จัดเก็บช่วงเวลาที่ผ่านมาไปแล้ว และเป็น

เสมือนเอกสารที่ทำให้คนในปัจจุบันหวนรำลึกถึงสิ่งที่เคยมีอยู่หรือเคยเกิดขึ้น ในขณะเดียวกัน คนที่ไม่เคยมีความทรงจำหรือส่วนร่วมกับสิ่งที่ถูกบันทึกในภาพถ่ายนั้น ก็สามารถรับรู้ได้ว่ามันคืออดีต (ธนาวิ โชติประดิษฐ, 2553, น. 179-181) จากการที่มันทำหน้าที่บันทึกช่วงเวลาที่ผ่านมาผ่านไป

เทคโนโลยีการถ่ายภาพมาถึงดัตช์อีสต์อินดีสในช่วงจักรวรรดินิยมเข้มข้น ในช่วงเวลาดังกล่าว ความพยายามที่จะยึดครองดินแดนใหม่ ๆ เริ่มสิ้นสุดลง เข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการสถาปนาอำนาจอาณานิคมให้เห็นผลจริงเป็นรูปธรรม ขณะที่ในมิติทางสังคม ลักษณะสังคมอาณานิคมได้พยายามจัดลำดับชั้นและจำแนกคนกลุ่มต่าง ๆ เข้าสู่โครงสร้างสังคมแบบอาณานิคม ความคิดว่าด้วยการเป็นผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง อุดมการณ์ทางเพศ ความยิ่งใหญ่ของดินแดนที่ตนเองปกครอง และความคิดความเชื่อของชาวมุสลิมผู้ปกครองได้แพร่กระจายสู่สังคม ภาพถ่ายในช่วงเวลาดังกล่าวได้บันทึกความคิดเหล่านี้ไว้ด้วยเช่นกัน

ภาพถ่ายยุคอาณานิคมที่ปรากฏอยู่จำนวนไม่น้อยกลุ่มหนึ่ง ได้สะท้อนให้เห็นความปรารถนาที่จะสถาปนาอำนาจอาณานิคมเหนือพื้นที่ดัตช์อีสต์อินดีส (อินโดนีเซีย) นอกจากช่วงภาพจำนวนหนึ่งที่ได้ออกเดินทางไปด้วยนักสำรวจหรือนักทำแผนที่ และภาพถ่ายเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งของคณะสำรวจแต่ละกลุ่ม ช่วงถ่ายภาพชาวตะวันตกหลายคนมักนิยมถ่ายภาพภูมิประเทศหลากหลายแบบของดินแดนอาณานิคม หรือกระทั่งภาพถ่ายดินแดนร้างและอาคารร้างแห่งใหม่ที่เป็พื้นที่นิยมกันมากนั้น ก็สามารถสะท้อนให้เห็นความปรารถนาที่จะสถาปนาอำนาจเหนือดินแดนอาณานิคมของตน

ความต้องการที่จะปกครองไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การปกครองเหนือพื้นที่ภูมิประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีอำนาจเหนือผู้คนที่เคยเป็นเจ้าของพื้นที่อยู่ก่อน ภาพถ่ายคนพื้นเมืองจึงเป็นกลุ่มภาพอีกกลุ่มหนึ่งที่ช่วงภาพทั้งมีอาชีพและมีสัคมรเล่นในดัตช์อีสต์อินดีสนิยมถ่ายกัน คนพื้นเมืองในภาพถ่ายเหล่านี้แต่ละภาพมักจะถูกตกแต่งเรือนร่างให้สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนออกมาให้โดดเด่น ถูกกล้อมถ่ายภาพรูปร่างไว้ในเฟรมภาพคล้ายวัตถุสิ่งของที่ถูกรอครอบครอง และเมื่อประกอบกันเข้ากับภาพคนจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ก็จะแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของผู้คนพื้นเมืองในดัตช์อีสต์อินดีสซึ่งล้วนตกอยู่ภายใต้การปกครองของเจ้าอาณานิคมเดียวกัน

ในขณะที่คนพื้นเมืองมักถูกกล้อมถ่ายภาพรูปร่างไว้ในฐานะสิ่งที่ถูกรอครอบครอง ถูกจัดวางและจัดองค์ประกอบราวกับการจัดแสดงสิ่งแปลกใหม่แปลกตา ภาพถ่ายของชาวมุสลิมเจ้าอาณานิคมมักจะถูกจัดวางไว้เคียงคู่กับความทันสมัย หูหระ สะดวกสบาย และภายใต้สิ่งแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย นอกจากนี้จะสะท้อนความรู้สึกถึงความเหนือกว่า สูงส่งกว่า และอยู่ในสถานภาพที่ดีกว่า ภาพถ่ายในกลุ่มนี้ยังได้แสดงออกถึงความสำเร็จในการนำความเจริญรุ่งเรือง สงบปลอดภัย มาสู่ดินแดนที่เคยป่าเถื่อนล้าหลัง

บทสรุป

ความเป็นมาของการถ่ายภาพในกรณีดัตช์อีสต์อินดีสมีจุดเริ่มต้นมาจากการเข้ามาของเจ้าอาณานิคม โดยลักษณะของภาพถ่ายในช่วงแรกของความทันสมัยภาพถ่ายถูกใช้เพื่อสะท้อนความทันสมัยที่เจ้าอาณานิคมสร้างขึ้น รวมทั้งวิวทิวทัศน์เพื่อใช้ประกอบการทำแผนที่ จนกระทั่งเกิดช่วงภาพสมรเล่นที่หันไปสนใจการถ่ายภาพที่สะท้อนวิถีชีวิตประจำวัน ตลอดจนการถ่ายภาพใน

ราชสำนักต่าง ๆ อันเป็นศูนย์รวมจารีตประเพณีของชาว ผ่านอัตวิสัยของช่างภาพคนสำคัญในประวัติศาสตร์การถ่ายภาพยุคอาณานิคม

กล่าวได้ว่าความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของคนผิวขาวยังปรากฏเห็นอย่างเด่นชัดในกลุ่มภาพชุดใหญ่ของช่างภาพชาวตะวันตกหลายคนทีเลือกจะถ่ายภาพตึกกรมบ้านช่อง อาคารสูงใหญ่งดงาม ถนนหนทาง ที่โอ่อ่ามีความเป็นระเบียบ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความเจริญของเมืองอาณานิคม ความก้าวหน้าทันสมัยเป็นสิ่งยืนยันความสำเร็จของการปกครองของเจ้าอาณานิคมสามารถนำไปวัดประชันกับเจ้าอาณานิคมอื่น ๆ ที่พยายามอวดอ้างความสำเร็จในลักษณะเดียวกันนั้น ทั้งนี้การศึกษาในประเด็นดังกล่าวเป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงการเกิดขึ้นและพัฒนาการของเทคโนโลยีการถ่ายภาพในบริบทของอินโดนีเซียในยุคอาณานิคม ที่นับว่าเป็นความทันสมัยอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในอุษาคเนย์ หากมองย้อนกลับมากรณีของไทยภาพถ่ายจำนวนมากในอดีตที่ถูกบันทึกจากฝีมือช่างภาพทั้งชาวตะวันตกหรือชาวไทยเองจำนวนมาก ถูกนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในศาสตร์สาขาต่าง ๆ บ้างก็ถูกจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งในปัจจุบันเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การอธิบายด้วยภาพถ่ายเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากกว่าการอธิบายด้วยตัวอักษรซึ่งต้องใช้เวลาในการอ่านและทำความเข้าใจ ภาพถ่ายไม่เพียงช่วงชิงพื้นที่ในการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ในยุคสมัยใหม่ แต่ยังมีคุณูปการในฐานะการหลักฐานทางประวัติศาสตร์อีกประเภทหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทและท้าทายหลักฐานที่บันทึกด้วยอักษรอย่างน่าสนใจ

๖ เอกสารอ้างอิง ๖

- ธนาวิ โชติประดิษฐ์. (2553). **ปรากฏการณ์นิรทศการ: รวมบทความว่าด้วยทัศนียภาพของศิลปะร่วมสมัย**. กรุงเทพฯ ฯ: สมมติ.
- Knaap, G. (1999). **Cephas, Yogyakarta: Photography in the Service of the Sultan**, Leiden: KITLV.
- Levy Reed, J. (Ed.). (1991). **Toward independence: A century of Indonesia photographed**. SF, CA: Ansel Adams Center.
- Newhall, B. (1949). **The history of photography: from 1839 to the present day**. NY: The Museum of Modern Art.
- Rosenblum, Naomi. (1997). **A World history of photography** (3rd ed.). New York: Abbeville Press.
- Strassler, Karen. (2010). **Refracted visions: Popular photography and national modernity in Java**. Durham, NC: Duke University Press.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ เพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

Publication Ethics for Publication in the Journal of Rambhai Barni Graduate School

วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี เป็นวารสารวิชาการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เปิดรับบทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ในสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แบบลักษณะสหวิทยาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหรือเป็นไปในทิศทางเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นและสังคมในทุกมิติ ภายใต้แนวคิด “เสริมสร้างพลังปัญญา เพื่อความก้าวหน้าของท้องถิ่นและสังคม”

ดังนั้นเพื่อให้การเผยแพร่วารสารเป็นไปอย่างถูกต้อง และมีความเป็นมาตรฐาน กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมการตีพิมพ์เผยแพร่บทความไว้สำหรับการดำเนินงานของวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เขียนบทความ บรรณาธิการวารสาร และผู้ตรวจประเมินบทความ ได้ยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Duties of Authors)

- 1) ต้องรับรองว่าผู้เขียนบทความที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการศึกษาหรือวิจัยจริง
- 2) ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยหรือทำการศึกษา และระบุผลประโยชน์ทับซ้อนให้ชัดเจน (ถ้ามี)
- 3) ต้องเขียนบทความให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และเป็นไปตามรูปแบบการเขียนที่กองบรรณาธิการกำหนดไว้
- 4) ไม่คัดลอกผลงานวิชาการของผู้อื่น และต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น ๆ (ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม) ซึ่งหากกองบรรณาธิการตรวจสอบพบว่าการตีพิมพ์ซ้ำซ้อน ถือให้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความแต่เพียงผู้เดียวในการละเมิดลิขสิทธิ์
- 5) ตรวจสอบว่าการวิจัยทั้งหมดได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและมีจริยธรรม
- 6) ต้องรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย โดยไม่มีการบิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดหรือพบการบิดเบือนข้อมูลหลังจากที่ได้ส่งบทความแล้ว ให้รีบแจ้งบรรณาธิการหรือผู้ช่วยบรรณาธิการที่ได้รับมอบหมายทันที
- 7) หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในการผลงานของตนเอง ผู้เขียนบทความต้องอ้างอิงผลงานดังกล่าว รวมทั้งต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้ถูกต้อง

- 8) หากมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดทางจริยธรรมการวิจัยหรือจริยธรรมการตีพิมพ์ เมื่อกองบรรณาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการละเมิดจริง ผู้เขียนบทความจะต้องถอนบทความ
- 9) บทความที่เกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ ควรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (ถ้ามี) โดยผู้เขียนบทความต้องแนบหลักฐานการรับรองจากคณะกรรมการ มาพร้อมกับบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ
- 10) ต้องรับรองว่าข้อมูลทั้งหมดในบทความไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา
- 11) ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามผู้เขียนบทความนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ

2. บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ และคณะกรรมการ (Duties of Editor and Editorial Board)

- 1) จัดหากองบรรณาธิการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำหนดตามนโยบายของวารสาร รวมทั้งเปิดเผยชื่อและสังกัดที่ถูกต้องของกองบรรณาธิการในเว็บไซต์ของวารสาร
- 2) ให้ข้อมูลการติดต่อที่ถูกต้องของวารสารในเว็บไซต์ของวารสาร
- 3) ให้ข้อมูลแก่ผู้เขียนบทความและผู้ตรวจประเมินบทความ เกี่ยวกับขั้นตอนการส่งบทความและค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เขียนบทความอย่างชัดเจน
- 4) คัดเลือก กลั่นกรอง และพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์ และขอบเขตของวารสาร
- 5) ดำเนินการออกวารสารให้ตรงตามเวลาที่กำหนด
- 6) ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้ตรวจประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ในทุกกรณี
- 7) ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านกระบวนการตรวจประเมินจากผู้ตรวจประเมินบทความแล้วเท่านั้น
- 8) ตรวจสอบและปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่เคยเผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว
- 9) ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความโดยใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัว
- 10) ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนบทความ ผู้ตรวจประเมินบทความ และกองบรรณาธิการ
- 11) ตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นในบทความอย่างเคร่งครัด หากพบการคัดลอกผลงานดังกล่าวจะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความ และติดต่อผู้เขียนบทความหลักเพื่อขอคำชี้แจง
- 12) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมทั้งชี้แจงการแก้ไขและการถอนบทความเมื่อจำเป็น

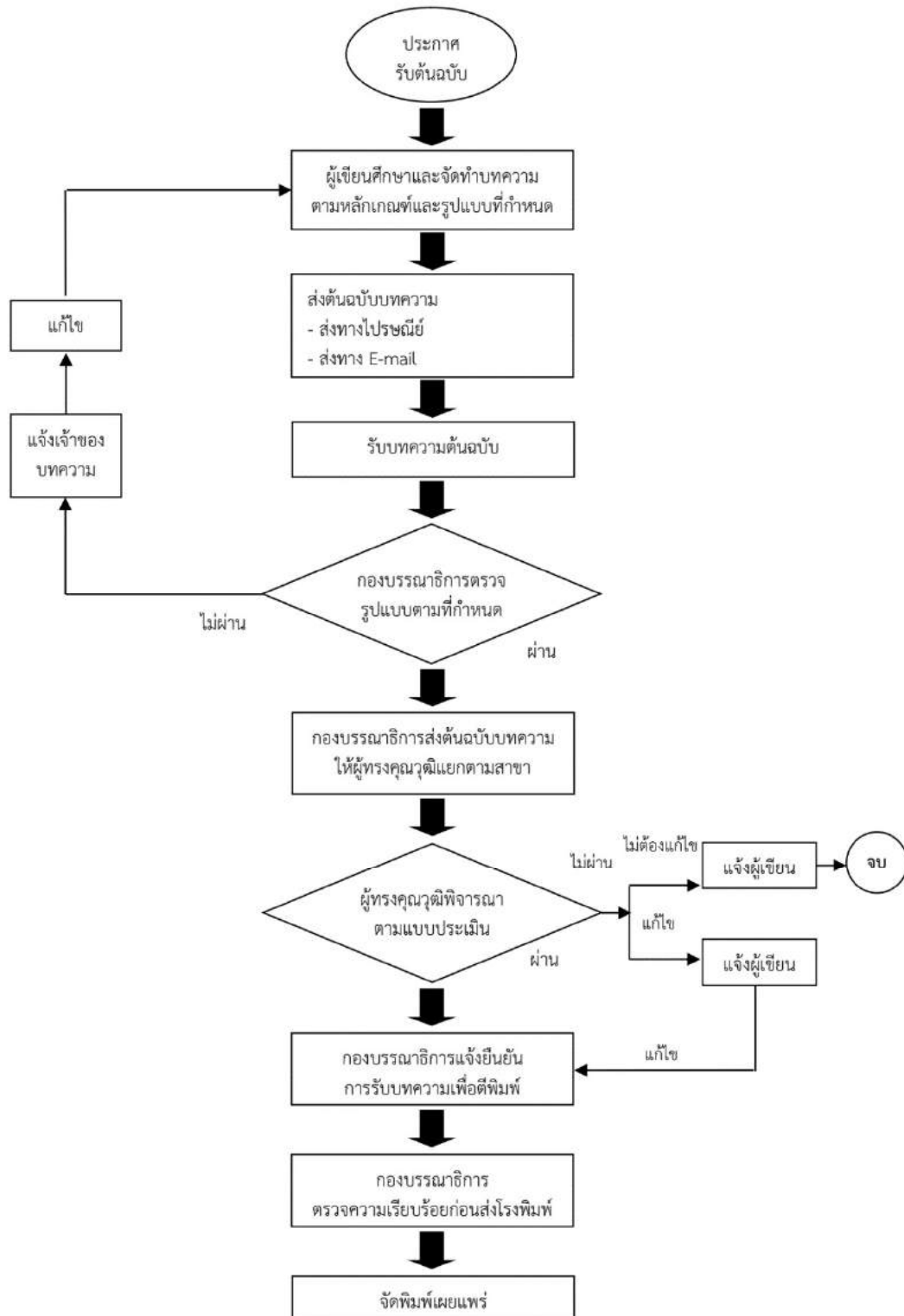
- 13) ตรวจสอบบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญา
- 14) ตรวจสอบขั้นตอนการประเมินบทความของวารสารให้เป็นความลับ ความเป็นธรรม ปราศจากอคติ และตรงตามที่กำหนด
- 15) ต้องจัดการและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการละเมิดทางจริยธรรมของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ตรวจประเมินบทความ (Duties of Peer Review)

- 1) ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างการตรวจประเมินบทความ
- 2) ปฏิเสธการตรวจประเมินบทความนั้น ๆ เมื่อพิจารณาว่าผู้ประเมินอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ ภายหลังจากที่ได้รับบทความจากกองบรรณาธิการ
- 3) ตรวจประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญด้านเนื้อหาในบทความ คุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้มข้นของผลงาน
- 4) ประเมินบทความบนพื้นฐานความเป็นจริงตามหลักวิชาการ ความเป็นกลาง ไม่มีอคติ และตรงตามเวลาที่กำหนด
- 5) หากมีข้อสงสัยว่าข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานอื่น ๆ ผู้ตรวจประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการหรือกองบรรณาธิการทราบทันที

◆ ขั้นตอนการจัดทำวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี ◆

สารสนเทศสำหรับการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสาร

นโยบาย และวัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี เป็นวารสารวิชาการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ของที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นและสังคมในทุกมิติ ซึ่งเป็นผลงานที่ได้จากการศึกษาหรือการวิจัยของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย ครูผู้สอน นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และประชาชนทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยนำเสนอผ่านรูปแบบของบทความวิจัย (Research Article) และบทความทางวิชาการ (Academic Article) ซึ่งกำหนดจัดพิมพ์และเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน

(กำหนดการรับบทความตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ถึง วันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี)

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

(กำหนดการรับบทความตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 30 เมษายน ของทุกปี)

หลักเกณฑ์การรับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

1. การรับบทความเพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารแต่ละฉบับ กำหนดรับบทความวิจัยและบทความวิชาการ ฉบับละ 5 - 10 บทความ
2. บทความที่ส่งมาเพื่อตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความใหม่ ไม่จำกัดสาขาวิชา โดยไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่น ซึ่งต้นฉบับบทความทุกบทความที่ส่งมาจะต้องผ่านการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความ ก่อนส่งตีพิมพ์ลงในวารสาร
3. ในกรณีที่ต้นฉบับบทความได้รับการตรวจสอบ และผู้ทรงคุณวุฒิได้มีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข หรือเพิ่มเติม เจ้าของต้นฉบับ (ผู้เขียน) จะต้องดำเนินการแก้ไข แล้วส่งกลับคืนไปยังกองบรรณาธิการภายใน 2 สัปดาห์ นับจากวันที่ได้รับแจ้ง ซึ่งกองบรรณาธิการจะตอบรับการตีพิมพ์ก็ต่อเมื่อต้นฉบับได้รับการแก้ไขจนครบถ้วนสมบูรณ์จากเจ้าของต้นฉบับแล้วเท่านั้น
4. ต้นฉบับที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการวารสาร

การเตรียมต้นฉบับ

การเตรียมต้นฉบับบทความ กำหนดให้พิมพ์ด้วยกระดาษ ขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว โดยกำหนดให้เว้นระยะขอบหน้ากระดาษทางด้านซ้าย 3.5 เซนติเมตร ด้านบน ด้านขวา และด้านล่าง 2.5 เซนติเมตร ความยาวของแต่ละบทความจำนวนไม่น้อยกว่า 10 หน้า และไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิง) พิมพ์ด้วยอักษร

TH SarabunPSK ระบุชื่อเรื่องที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งระบุชื่อ – นามสกุล ตำแหน่ง และสถานที่ปฏิบัติงาน/สถาบันการศึกษาของเจ้าของบทความ ทั้งนี้มีรายละเอียดของ ต้นฉบับบทความในแต่ละประเภท ดังนี้

บทความวิจัย

1. บทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบของบทความ ซึ่งเรียงตามลำดับดังนี้
  - 1.1 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยชื่อภาษาไทยให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 22 point ส่วนชื่อภาษาอังกฤษให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 18 point
  - 1.2 ชื่อเจ้าของบทความ (ถ้ามีผู้เขียนร่วม ให้ระบุด้วย) พร้อมระบุตำแหน่งงาน และสถานศึกษา/หน่วยงาน ที่เจ้าของบทความสังกัด พิมพ์ด้วยอักษรตัวปกติ ขนาด 14 point
  - 1.3 บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวประมาณ 300 คำ โดยในแต่ละตอนของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3 – 5 คำ
  - 1.4 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย บทนำ (ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย) วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ทดลอง วิธีดำเนินการวิจัย/ทดลอง) สรุปผลการวิจัยอภิปรายผล ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้
  - 1.5 เอกสารอ้างอิง ให้รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่เจ้าของบทความใช้อ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น มาจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่งในรูปแบบของบรรณานุกรม
2. การอ้างอิงในส่วนเนื้อหาของเนื้อหา ให้ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA style
3. ในส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 18 point และหัวข้อย่อยให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 16 point และในส่วนที่เป็นเนื้อหา ให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวปกติ ขนาด 16 point
4. หากผู้ส่งบทความไม่ปฏิบัติตามรูปแบบการพิมพ์ที่ได้กำหนดขึ้นข้อหนึ่งข้อใด กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

บทความวิชาการ

1. บทความวิชาการ ต้องมีองค์ประกอบของบทความ ซึ่งเรียงตามลำดับดังนี้
  - 1.1 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยชื่อภาษาไทยให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 22 point ส่วนชื่อภาษาอังกฤษให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 18 point
  - 1.2 ชื่อเจ้าของบทความ (ถ้ามีผู้เขียนร่วม ให้ระบุด้วย) พร้อมระบุตำแหน่งงาน และสถานศึกษา/หน่วยงาน ที่เจ้าของบทความสังกัด พิมพ์ด้วยอักษรตัวปกติ ขนาด 14 point
  - 1.3 บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวประมาณ 300 คำ โดยในแต่ละตอนของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้องมีคำสำคัญ (Keywords) ประมาณ 3 – 5 คำ

1.4 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย บทนำ ประเด็นการนำเสนอ และบทสรุป

1.5 เอกสารอ้างอิง ให้รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่เจ้าของบทความใช้อ้างอิงที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น มาจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่งในรูปแบบของบรรณานุกรม

2. การอ้างอิงในส่วนเนื้อหาของเนื้อหา ให้ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA style

3. ในส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 18 point และหัวข้อย่อยให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวหนา ขนาด 16 point และในส่วนที่เป็นเนื้อหา ให้พิมพ์ด้วยอักษรตัวปกติ ขนาด 16 point

4. หากผู้ส่งบทความไม่ปฏิบัติตามรูปแบบการพิมพ์ที่ได้กำหนดขึ้นข้อหนึ่งข้อใด กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาผลงานตีพิมพ์ในวารสาร ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

การส่งต้นฉบับบทความ

ขั้นตอนการส่งต้นฉบับบทความ เจ้าของบทความจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. เขียนรายละเอียดการขอส่งต้นฉบับบทความในแบบฟอร์มนำส่ง (ว01) ซึ่งสามารถติดต่อขอรับด้วยตนเองได้ที่สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี หรือสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มได้ที่ www.grad.rbru.ac.th

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความเรียบร้อยของต้นฉบับบทความ จากนั้นส่งต้นฉบับบทความที่พิมพ์ออกมาเป็นเอกสาร จำนวน 1 ฉบับ และที่บันทึกเป็นไฟล์ Word ลงในแผ่น CD จำนวน 1 แผ่น พร้อมทั้งแบบฟอร์มนำส่ง (ว01) จำนวน 1 ฉบับ มายังงานวารสาร สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เลขที่ 41 หมู่ที่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 วงเล็บมุมซองว่า “ส่งต้นฉบับบทความ” โดยยึดถือวันประทับตราไปรษณีย์เป็นสำคัญ ในกรณีที่ส่งผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ให้บันทึกเป็นไฟล์ Word และไฟล์ PDF พร้อมทั้งแนบแบบฟอร์มนำส่ง (ว01) และส่งมาที่ E-mail : journalgraduaterbru@gmail.com

ปฏิทินการดำเนินงาน

กิจกรรม	ช่วงเวลาการดำเนินงานของทุกปี	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)	ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)
1. ประชาสัมพันธ์รับบทความ	มิถุนายน – กรกฎาคม	ธันวาคม – มกราคม
2. รับบทความ	1 กรกฎาคม – 31 ตุลาคม	1 มกราคม – 30 เมษายน
3. ประชุมพิจารณาคัดเลือกบทความ, ตรวจสอบรูปแบบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	พฤศจิกายน – ธันวาคม	พฤษภาคม – มิถุนายน
4. ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและประเมินบทความตามแบบประเมิน	ธันวาคม – มกราคม	มิถุนายน – กรกฎาคม
5. ผู้ส่งบทความส่งบทความที่ได้รับ การแก้ไขเสร็จสิ้นสมบูรณ์ (กรณีมี ข้อเสนอให้แก้ไข/เพิ่มเติม)	กุมภาพันธ์	สิงหาคม
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบความ เรียบร้อย และประชุมรับรองความ สมบูรณ์ของบทความก่อนส่งโรงพิมพ์	กุมภาพันธ์ – มีนาคม	สิงหาคม – กันยายน
7. ส่งโรงพิมพ์ดำเนินการจัดพิมพ์	มีนาคม	กันยายน
8. เผยแพร่สู่สาธารณชน	ปลายมีนาคม - ต้นเมษายน	ปลายกันยายน – ต้นตุลาคม

หมายเหตุ หากกิจกรรมใดดำเนินการเสร็จสิ้นเรียบร้อยก่อนกำหนด สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ โดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดการที่ได้กำหนดไว้

รูปแบบการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

1.1 การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

รูปแบบ	ตัวอย่าง
1. ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)	1. นาวา วารี (2555)
2. ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า)	2. วนา ราตรี (2555, น. 16)

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

รูปแบบ	ตัวอย่าง
1. (ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์)	1. (ข้อฟ้า ไบระกา, 2560)
2. (ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์,/เลขหน้า)	2. (รจนา พาณี, 2555, น. 23 - 24)

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2. การลงรายการอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

2.1 ประเภทหนังสือ ตำรา เอกสารประกอบการสอน/คำสอน

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (ครั้งที่พิมพ์).// เมืองที่พิมพ์: ผู้รับผิดชอบในการพิมพ์.

ตัวอย่าง

ข้อฟ้า ใบระกา. (2545). หลักการเขียน. กรุงเทพฯ: สมบูรณ์บุ๊คส์.

เพ็ญพิศุทธิ์ ใจสนิท. (2553). เอกสารคำสอนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2545). กฎหมายมหาชน เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

กิตติ ทองลงยา. (2542). นก. ใน สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 3) (น. 68-113). กรุงเทพฯ: โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน.

Magee, J. & Kramer, J. (2006). Concurrency state models & java programs. West Sussex, UK: John Wiley.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.2 ประเภทบทความในเอกสารประกอบการสัมมนา/การประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อเอกสาร.// (หมายเลขหน้าบทความ).// หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดการประชุมหรือสัมมนา.

ตัวอย่าง

เด่นชัย เจริญบุญญาฤทธิ. (2547). มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ข้าวหอมมะลิไทย.

เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ข้างของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดฉะเชิงเทรา ณ ห้องเพทาย โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า อำเภอมะเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา.

งามชื่น คงเสรี. (2537). ศักยภาพพันธุ์ข้าวไทยสู่การแปรรูป. การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 32 สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร ศักยภาพข้าวไทยทิศทางการใหม่สู่อุตสาหกรรม. (น. 5 – 17). คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence From West Germany. In Innovation and Technological Change: An International Comparizon. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. p. 152 – 159.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.3 ประเภทบทความในวารสาร

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร, ปีที่/ (ฉบับที่),/ เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล. (2558). ภาษาของดอกไม้. *แม่โจ้ปริทัศน์*, ปีที่ 16 (5), 5-12.

วิโรจน์ เรื่องประเทืองสุข ชัยวัฒน์ กันหารี และเพชร รักถนอม. (2561). อุปกรณ์แยกฝุ่นไซโคลนสำหรับการศึกษาในห้องปฏิบัติการ. *บัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี*, ปีที่ 1 (1), 85-98.

Lauden, K. C., Travel, C. G., & Anderson, J. (1998). Appropriate information technology. *The Electronic Libraries*, 13 (6), 25-39.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.4 ประเภทสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์

รูปแบบ

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์ หรือ ผลิต, /วัน/เดือน).// ชื่อเรื่อง.// รายละเอียดทางการพิมพ์ (ถ้ามี).// เข้าถึงได้จาก: /
//////// แหล่งสารสนเทศ.// (วันที่ค้นข้อมูล: /วัน/เดือน/ปี).

ตัวอย่าง

รจนา ประสานพานิช. (2544). เทคนิคการค้นคืนสารนิเทศอิเล็กทรอนิกส์. เข้าถึงได้จาก: http://bucc4.buu.ac.th/Bachelor/lesson4_web44.pdf (วันที่ค้นข้อมูล 11 มิถุนายน 2544).

การควบคุมน้ำหนักด้วยผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ. (2542). เข้าถึงได้จาก: <http://www.geocictes.com/Hotsprings/Sauna/7666> (วันที่ค้นข้อมูล: 24 เมษายน 2542).

Designing your site for WEBTV. (1999, March 10). *Web Site Journal*, 2 (10). Available:
E-mail: register@support.atweb.com (Access date: March 28, 1999).

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.5 ประเภทรายงานการวิจัย และเอกสารที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง.// (รายงานผลการวิจัย).// สถานที่พิมพ์: / ผู้รับผิดชอบการพิมพ์.

ตัวอย่าง

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Chitnomrath, T. (2011). A study of factors regarding firm characteristics that affect financing Decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.6 ประเภทวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ

ชื่อผู้เขียน.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.// ระดับวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ สารนิพนธ์, /
///// ชื่อสาขา, คณะ, / ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

ศิริพร พรหมนา. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมทักษะการเขียนภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมอง
เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ประชา คิตติ. (2560). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาอำเภอเกาะกูด จังหวัดตราด. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
การปกครองท้องถิ่น, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

Thawilwadee Bureekul. (1998). Major Factors Affecting Industrial Hazardous waste Policy
Implementation in Central Thailand. Doctoral dissertation, National Institute of
Development Administration.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

2.7 ประเภทราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ

ชื่อกฎหมาย/ (ปี, วัน/เดือน). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม/ตอนที่.// หน้าที่ดีพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2533 (2533, 29 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 107
ตอนที่ 131. หน้า 1-20.

หมายเหตุ เครื่องหมาย / หมายถึง เว้นวรรค 1 ระยะ (เคาะ)

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

ขนาด 22 point ตัวหนา → **ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)**

ขนาด 18 point ตัวหนา → **ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)**

ขนาด 18 point ตัวหนา → **บทคัดย่อ**

ขนาด 14 point ตัวปกติ → **ชื่อผู้เขียนบทความ**

ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน

↕ 1 Enter

↕ 2 Enter

↕ 1 Enter

ขนาด 16 point ตัวปกติ

↕ 1 Enter

คำสำคัญ : .....

ขนาด 18 point ตัวหนา → **Abstract**

ขนาด 16 point ตัวปกติ

↕ 3 Enter

↕ 1 Enter

↕ 1 Enter

Keywords : .....

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

ขนาด 18 point ตัวหนา

บทนำ

ขนาด 16 point ตัวปกติ

1 Enter

วัตถุประสงค์การวิจัย

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

1 Enter

แนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิด

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

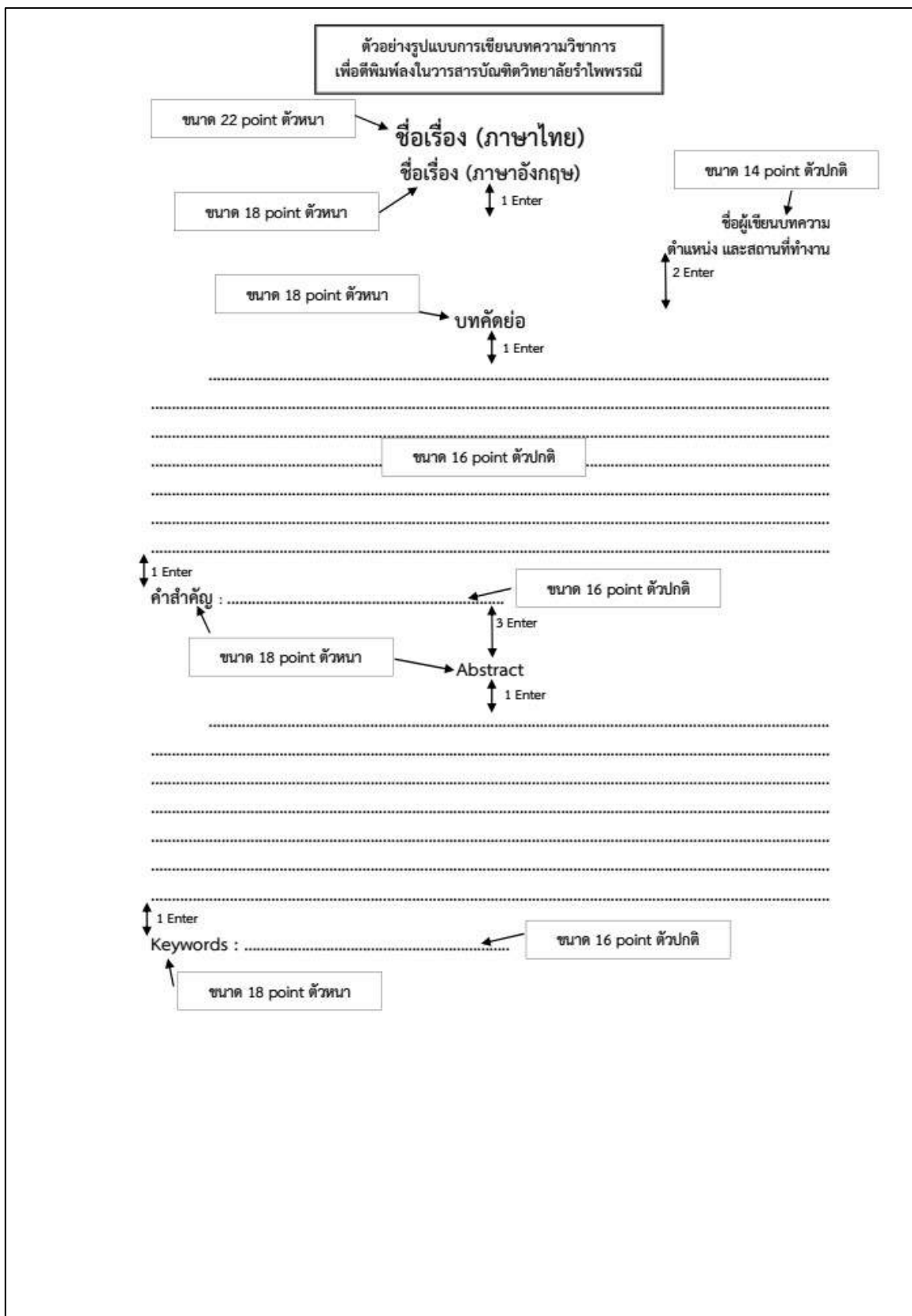
1 Enter

วิธีดำเนินการวิจัย

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)

ขนาด 18 point ตัวหนา

บทนำ

ขนาด 16 point ตัวปกติ

1 Enter

หัวข้อเรื่อง/ประเด็นการนำเสนอ

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

1 Enter

หัวข้อเรื่อง/ประเด็นการนำเสนอ

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

1 Enter

บทสรุป

ขนาด 18 point ตัวหนา

ขนาด 16 point ตัวปกติ

ขนาด 18 point ตัวหนา

เอกสารอ้างอิง

1 Enter

ขนาด 16 point
ตามรูปแบบของการลงบรรณานุกรม

**** ข้อความ ข้อคิดเห็น หรือข้อค้นพบ ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี นี้
เป็นของผู้เขียน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความ
และงานวิจัยนั้น ๆ โดยมีใช้ความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำ
และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ****

ใบสมัครขอส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ - สกุล.....

ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....ตำแหน่งงาน.....

สังกัดสถาบันการศึกษา/หน่วยงาน.....

ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ซอย.....

ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อกลับ.....

หมายเลขโทรศัพท์ที่ทำงาน..... หมายเลขโทรศัพท์มือถือ.....

E-mail.....

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง:

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

โดยมีผู้ร่วมเป็นเจ้าของบทความ ดังนี้ (ถ้ามี)

1).....ตำแหน่ง-หน่วยงาน.....

2).....ตำแหน่ง-หน่วยงาน.....

กองบรรณาธิการสามารถติดต่อข้าพเจ้าได้ที่ ☐ ที่อยู่ตามที่ระบุข้างต้น ☐ ที่อยู่ดังต่อไปนี้

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเป็นจริงทุกประการ และไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานทางวิชาการ หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาหรือตรวจประเมินของวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ซึ่งหากกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณีตรวจสอบพบว่าบทความของข้าพเจ้ามีการตีพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาหรือตรวจประเมินของวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ข้าพเจ้ายินดีให้กองบรรณาธิการถอดถอนบทความออกจากการพิจารณาได้ และหากบทความของข้าพเจ้ามีผลการตรวจประเมินผ่าน และได้รับการอนุมัติให้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณีได้ ข้าพเจ้าจะไม่ขอถอนบทความออกแต่อย่างใดทั้งสิ้น เว้นแต่เหตุอันเป็นสมควร ซึ่งจะต้องได้รับการอนุญาตจากบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณีก่อนเท่านั้น

ลงชื่อ

เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

กรุณาส่งใบสมัคร และต้นฉบับบทความมาที่ สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย (งานวารสาร) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เลขที่ 41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000 โทร 039-319111 ต่อ 11300 ,0898336601

E-mail: journalgraduaterbru@gmail.com

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

Graduate School
RBRU

กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

41 หมู่ที่ 5 ถนนรักศักดิ์มงคล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทรศัพท์ 039-319111 ต่อ 11300, 089-8336601

E-mail: journalgraduaterbru@gmail.com

www.journal.grad.rbru.ac.th

Scan me